

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**Π.Μ.Σ. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ**

**Θέμα: «Αυλα περιουσιακά στοιχεία: Φήμη και πελατεία και
προβλήματα από τη δημιουργία υπεραξίας»**

Επιβλέπων : Γκίνογλου Δημήτριος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παπαντωνίου Δημήτριος ΜΑΦ 3309

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2009

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η διπλωματική εργασία αυτή εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Χρηματοοικονομική Λογιστική» του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με σκοπό την παρουσίαση και ανάλυση της λογιστικής παρακολούθησης των Άυλων περιουσιακών Στοιχείων μιας επιχείρησης και ειδικότερα της Φήμης και πελατείας.

Στην αρχή αυτής της εργασίας θα γίνει αναφορά στον ορισμό και τη φύση των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων καθώς και στην σπουδαιότητά τους (οικονομική ανάλυση).

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα γίνει εκτεταμένη αναφορά στο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 38 και τις διαφορές που έχει από την Ελληνική Νομοθεσία και θα παρουσιάσουμε τις διαφορές που έχει το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 22 με τα ΕΛΠ. Ολοκληρώνοντας αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε το τρίτο Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς σκοπός του οποίου είναι να καθορίσει την παρουσίαση οικονομικών στοιχείων μιας οικονομικής οντότητας όταν πραγματοποιείται συνένωση επιχειρήσεων.

Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής θα αναφερθούμε στην περίπτωση της Φήμης και πελατείας ή υπεραξίας καθώς θα παρουσιαστούν και οι σημαντικότεροι λογιστικοί μέθοδοι που υπάρχουν για την παρακολούθηση της. Εν συνεχεία θα αναφερθούμε στην λογιστική παρακολούθηση των άυλων παγίων στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στο Λογαριασμό 16 «Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς αποσβέσεως» για να καταλήξουμε βλέποντας πως υπολογίζεται και φορολογείται η υπεραξία σύμφωνα με το άρθρο 13 του Νόμου 2238/1994.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	6
<u>1.1</u> Εισαγωγή.....	6
<u>1.2</u> Ορισμός Άυλου Ενεργητικού.....	7
<u>1.3</u> Οικονομική Ανάλυση των Άυλων Πόρων	8
<u>1.4</u> Λογιστική των Άυλων Πόρων	11
<u>1.5</u> Φήμη και Πελατεία.....	14
<u>1.6</u> Η Επίλυση του Προβλήματος της Αποτίμησης των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	17
<u>2.1</u> Λίγα Λόγια για τα ΔΛΠ.....	17
<u>2.2</u> ΔΛΠ 38.....	18
<u>2.3</u> Κριτήρια Αναγνώρισης των Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού.....	20
<u>2.4</u> Η έννοια της Αναγνωρισιμότητας	20
<u>2.5</u> Αρχική Αναγνώριση των Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού.....	22
<u>2.5.1</u> Μεμονωμένη Κτήση Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού.....	23
<u>2.5.2</u> Απόκτηση Μέσω Ενοποίησης Επιχειρήσεων	23
<u>2.5.3</u> Απόκτηση άυλου στοιχείου με κρατική επιχορήγηση	24
<u>2.5.4</u> Απόκτηση με Ανταλλαγή Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού	25
<u>2.6</u> Εσωτερικά Δημιουργούμενα Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού (Ιδιοπαραγωγή).....	25
<u>2.6.1</u> Το στάδιο της έρευνας.....	27
<u>2.6.2</u> Το Στάδιο της Ανάπτυξης	27
<u>2.7</u> Αποτίμηση Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού μετά την Αρχική Αναγνώριση	28
<u>2.8</u> Απόσβεση Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού	29

2.9 Αναπροσαρμογή Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού	31
2.10 Αναπροσαρμογή Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού και Ζημίες Λόγο Μείωσης της Αξίας	32
2.11 Γνωστοποιήσεις.....	33
2.12 Τι αλλάζει με το ΔΛΠ 38 –Διαφορές από τα ΕΛΠ.....	34
2.13 ΔΛΠ 22 ως προς το άυλο ενεργητικό και ειδικότερα προς Φήμη και Πελατεία και διαφορές από Ελληνική Νομοθεσία	38
2.14 Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 3 (ΔΠΧΠ 3).....	41
2.14.1 Εννοιολογική Προσέγγιση.....	42
2.14.2 Λογιστική Αναγνώριση	43
2.14.3 Προσδιορισμός της Αποκτώσας επιχείρησης.....	44
2.14.4 Προσδιορισμός του κόστους απόκτησης.....	44
2.15 Άυλα Πάγια και Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις της Αποκτώμενης Επιχείρησης	46
2.15.1 Υπεραξία Αποκτώμενης Επιχείρησης	46
2.15.2 Ενοποίηση Επιχειρήσεων σε Διαδοχικά Στάδια.....	49
2.15.3 Μεταβατικές Διατάξεις και Ημερομηνία Εφαρμογής	49
2.15.4 Χειρισμός Υπεραξίας που Προέκυψε Πριν Από την 31/03/2004.....	50
2.15.5 Επιπτώσεις από τη μη αναδρομική Εφαρμογή του ΔΠΧΠ 3	50
2.15.6 Υπολογισμός της Υπεραξίας	52
2.15.7 Λοιπές Προσαρμογές Υπεραξίας	52
2.15.8 Μη Ενοποίηση Θυγατρικής.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	55
3.1 Ορισμός Φήμης και Πελατείας.....	55
3.1.1 Top Down προσέγγιση: Η Φήμη και Πελατεία ως στοιχείο ενός μεγαλύτερου περιουσιακού συνόλου	56
3.1.2 Bottom Up προσέγγιση : Τα συστατικά Στοιχεία της Υπεραξίας.....	57
3.2 Αγορασμένη Φήμη και Πελατεία	58
3.3 Εσωτερικά Δημιουργούμενη Φήμη και Πελατεία.....	58

3.4 Ενοποίηση Επιχειρήσεων και Φήμη και Πελατεία	59
3.4.1 Ολική Ενοποίηση – Αναλογική (Μερική) Ενοποίηση των στοιχείων Ισολογισμού των Στοιχείων των θυγατρικών Επιχειρήσεων.....	60
3.5 Λογιστικές μέθοδοι για την Φήμη και Πελατεία	64
3.5.1 Διαγραφή.....	65
3.5.2 Κεφαλαιοποίηση.....	65
3.5.3 Μη απόσβεση.....	66
3.5.4 Απόσβεση	66
3.6 Οι ασώματες ακινητοποιήσεις στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό σχέδιο. Η περίπτωση της Φήμης και πελατείας	67
3.7 Λογαριασμός 16 «Ασώματες Ακινήτοποιήσεις και Έξοδα Πολυετούς Αποσβέσεως».....	72
3.8 ΝΟΜΟΣ 2238/1994, ΑΡΘΡΟ 13	76
3.8.1 Ορισμός υπεραξίας - Εισαγωγή.....	76
3.8.2 Υπόχρεος καταβολής φόρου	77
3.8.3 Άρθρο 13	77
3.8.4 Ωφέλεια ή κέρδος από μεταβίβαση ολόκληρης επιχείρησης (αέρας) ...	79
3.8.5 Κέρδος ή ωφέλεια από τη μεταβίβαση εμπορικού μεριδίου	80
3.8.6 Αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 20% της υπεραξίας από μεταβίβαση μετοχών μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο	81
3.8.7 Αυτοτελής Φορολογία με συντελεστή 5% της πραγματικής αξίας πώλησης μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο	82
3.8.8 Πρόκυψη ζημιάς από την πώληση μετοχών	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	91
4.1 Συμπεράσματα-Επίλογος.....	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	95

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

Ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο της λογιστικής, αλλά και των επιχειρηματικών οντοτήτων, γενικότερα, είναι αυτό των ασώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων. Ο χαρακτήρας, η μορφή, η εξέλιξη και, βεβαίως, τα αποτελέσματα μιας επιχείρησης είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις επιλογές που κάνει η τελευταία σχετικά με τα στοιχεία αυτά.

¹Το 2000 οι δαπάνες σε άυλους πόρους στις ΗΠΑ υπολογίζεται ότι ανήρθαν σε 1 τρισεκατομμύριο δολάρια. Το ποσό αυτό ήταν περίπου ίσο με αυτό των επενδύσεων σε υλικά περιουσιακά στοιχεία (ακίνητα, μηχανήματα) ενώ η συσσωρευμένη αξία των στοιχείων αυτών ανήρχετο σε \$ 6 τρισεκατομμύρια. Αν και το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών αυτών αφορά άυλα περιουσιακά στοιχεία, μόνο ένα μικρό ποσοστό αναγνωρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού.

Σε έρευνα² σε ανώτερους υπαλλήλους Ισπανικών τραπεζών, που κλήθηκαν να αξιολογήσουν τη δανειοληπτική ικανότητα μιας υποθετικής επιχείρησης οι μόνες πληροφορίες που δόθηκαν ήταν μια απλουστευμένη έκδοση των οικονομικών καταστάσεων. Η μια ομάδα πήρε καταστάσεις όπου οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης ήταν κεφαλαιοποιημένες. Η άλλη ομάδα πήρε καταστάσεις, στις οποίες αυτές οι δαπάνες είχαν αντιμετωπιστεί ως δαπάνη. Τα συμπεράσματα δείχνουν ότι η κεφαλαιοποίηση είναι σημαντικά πιθανότερο να οδηγήσει σε μια θετική απάντηση σε ένα αίτημα δανείου. Έτσι, τίθεται στο τραπέζι το θέμα του κατά πόσο η λογιστική των άυλων αγαθών παρέχει στους διευθυντές μια δημιουργικότερη τεχνική λογιστικής και, κατά συνέπεια, οι ηθικές επιπτώσεις της.

---

¹ Nakamura (2001) "What is the US Gross Investment in intangibles?(at least) one trillion dollars a year" Federal bank of Philadelphia, working paper no 01-15.

² Ester Oliveras And Oriol Amat "ETHICS AND CREATIVE ACCOUNTING : SOME EMPIRICAL EVIDENCE ON ACCOUNTING FOR INTANGIBLES IN SPAIN" WORKING PAPER

Ορισμός Άυλου Ενεργητικού

Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού είναι από λογιστικής άποψης εκείνα τα στοιχεία του ενεργητικού μιας επιχείρησης που δεν έχουν φυσική υπόσταση. Στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο αναφέρονται με τον τίτλο «ασώματες ακινητοποιήσεις», ενώ τα υλικά πάγια αναφέρονται ως «ενσώματες ακινητοποιήσεις». Τα άυλα στοιχεία που αναγνωρίζονται ως στοιχεία του ενεργητικού πρέπει να πληρούν τα σχετικά κριτήρια, δηλαδή ότι είναι οικονομικά αγαθά που προβλέπεται να αποφέρουν μελλοντικά οφέλη για την επιχείρηση στην οποία ανήκουν και ότι η αξία τους καθορίζεται κατά αντικειμενικό τρόπο. Σε περίπτωση που κάποιο από τα κριτήρια δεν ικανοποιείται, τότε οι άυλοι πόροι θεωρούνται έξοδα. Πρέπει, επίσης, να τονίσουμε ότι υπάρχουν και άυλες υποχρεώσεις.

Ο ανωτέρω ορισμός των άυλων πόρων δεν είναι πλήρης, διότι οι συμμετοχές στο κεφάλαιο άλλων επιχειρήσεων και οι μακροχρόνιες απαιτήσεις είναι επίσης άυλες, αλλά δεν εντάσσονται στα άυλα πάγια. Η ειδοποιός διαφορά είναι ότι αυτά τα στοιχεία του ενεργητικού αφορούν έννομες σχέσεις με συγκεκριμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ενώ τα άυλα περιουσιακά στοιχεία αφορούν έννομα δικαιώματα που αναφέρονται ευρύτερα στους συναλλασσόμενους και όχι σε κάποια συγκεκριμένα πρόσωπα. Έτσι τους άυλους πόρους μπορούμε να κατατάξουμε τις επωνυμίες προϊόντων (brand names), τις δεξιότητες του προσωπικού, τις επενδύσεις σε πληροφορική (εξαιρουμένου του hardware), τις δαπάνες απόκτησης πελατών κ.ο.κ. Ιδιαίτερη περίπτωση είναι η υπεραξία μιας επιχείρησης, πιο γνωστή και ως φήμη και πελατεία, που αφορά αποκλειστικά προσδοκίες μελλοντικού οφέλους από συνέργιες μεταξύ άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Η αναγνώριση και η αποτίμηση των στοιχείων του άυλου ενεργητικού είναι από τα δυσκολότερα προβλήματα της χρηματοοικονομικής λογιστικής. Για τα οικονομικά στελέχη μιας επιχείρησης και τους εξωτερικούς αναλυτές της πορείας της, το πρόβλημα που ανακύπτει είναι ποιες από τις δαπάνες που γίνονται για άυλα στοιχεία θα έχουν ως πιθανό αποτέλεσμα μελλοντικά οικονομικά οφέλη, οπότε θεωρούνται στοιχεία του ενεργητικού και ποιες όχι, οπότε πρέπει να αντιμετωπιστούν λογιστικά έξοδα παρόλο που μπορεί να αφορούν περιουσιακά στοιχεία. Επιπλέον, ιδιαίτερο πρόβλημα υπάρχει με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που δημιουργεί η ίδια η επιχείρηση και τα οποία σύμφωνα με τις ισχύουσες λογιστικές αρχές, σχεδόν ποτέ δεν εμφανίζονται στο ενεργητικό της. Τέλος, πρόβλημα υπάρχει και με

τον λογισμό των αποσβέσεων των στοιχείων του άυλου ενεργητικού, γιατί η διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους είναι άγνωστη.

Οικονομική Ανάλυση των Άυλων Πόρων

Προτού εξετάσουμε τη λογιστική των άυλων πόρων, είναι σκόπιμο να τους εξετάσουμε από οικονομικής απόψεως. Οι άυλοι πόροι χαρακτηρίζονται από χαμηλό ή και μηδενικό κόστος ευκαιρίας και από οικονομίες δικτύου (network economies), χαρακτηριστικά που έχουν πολλαπλασιαστική επίδραση στα κέρδη της επιχείρησης. Αντίθετα, η μερική αδυναμία αποκλεισμού της χρήσης τους από άλλους ενδιαφερόμενους και το γεγονός ότι μικρό μόνο ποσοστό από τις δαπάνες για άυλους πόρους έχει ως αποτέλεσμα οικονομικά οφέλη για τις επιχειρήσεις που επενδύουν σε αυτούς, μειώνει την ελκυστικότητά τους.

Η χρησιμότητα των υλικών και των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού χαρακτηρίζονται από στενότητα, διότι η χρήση τους σε μία δραστηριότητα της επιχείρησης αποκλείει τη χρησιμοποίησή τους σε κάποια άλλη. Για παράδειγμα, τα γραμμάτια που έχει στο χαρτοφυλάκιο μια επιχείρηση μπορεί να τα προεξοφλήσει ή να τα εκχωρήσει σε προμηθευτές της προς εξόφληση οφειλής της, αλλά και τα δύο ταυτόχρονα. Η απόφαση να χρησιμοποιηθεί ένα περιουσιακό στοιχείο για κάποιο σκοπό δημιουργεί «κόστος ευκαιρίας», το οποίο ορίζεται ως αξία της εναλλακτικής χρήσης των πόρων που δαπανώνται για την επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος.

Αντίθετα, η χρησιμοποίηση των άυλων περιουσιακών στοιχείων δεν χαρακτηρίζεται από στενότητα. Άπαξ και η Microsoft ανέπτυξε το λειτουργικό σύστημα Windows, είτε παράγει ένα αντίγραφο ή εκατό εκατομμύρια, το κόστος ανάπτυξης της τεχνογνωσίας δεν μεταβάλλεται. Αντίστοιχα, ο γνωστός κροκόδειλος της Lacoste μπορεί να εμφανίζεται ταυτόχρονα σε μπλουζάκια, σε παντελόνια, σε κάλτσες κτλ. Με οικονομικούς όρους, το κόστος ευκαιρίας για την χρήση των άυλων περιουσιακών στοιχείων είναι μηδενικό ή, εν πάση περιπτώσει, ελάχιστο.

Αυτό το χαρακτηριστικό των άυλων πόρων οφείλεται κυρίως στο ότι αυτοί χαρακτηρίζονται από σημαντικά σταθερά, αμετακλήτως δαπανηθέντα, κόστη και από ασήμαντα οριακά κόστη. Η ανάπτυξη της σύνθεσης ενός νέου φαρμάκου ή ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, ή η καθιέρωση ενός εμπορικού σήματος στην αγορά, απαιτεί σημαντικές δαπάνες, ενώ το οριακό κόστος της παραγωγής των χαπιών ή των ψηφιακών αντιγράφων του προγράμματος ή του σταμπαρίσματος των προϊόντων με το σήμα είναι ελάχιστο.

Επιπλέον, η δυνατότητα ταυτόχρονης χρησιμοποίησης των άυλων πόρων για πολλούς σκοπούς έχει σημαντικά πολλαπλασιαστικά

αποτελέσματα. Ένα εργοστάσιο, λ.χ, μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγή λιγότερο ή περισσότερο εντατικά, αυξάνοντας τις βάρδιες παραγωγής, αλλά, προφανώς δεν μπορούμε να έχουμε παραγωγή για περισσότερες από είκοσι τέσσερις ώρες την ημέρα, επτά ημέρες την εβδομάδα. Αν εξακολουθεί να υπάρχει στην αγορά ζήτηση για τα προϊόντα της εταιρίας, τότε πρέπει να γίνουν νέες επενδύσεις σε εξοπλισμό. Η Microsoft, όμως μπορεί να χρησιμοποιηθεί τα πνευματικά δικαιώματα που έχει στα Windows για να παράγει όσα αντίγραφα ζητούνται στην αγορά. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η λειτουργική μόχλευση των άυλων περιουσιακών στοιχείων είναι ιδιαίτερη μεγάλη και σίγουρα δεν περιορίζεται από τα φυσικά χαρακτηριστικά τους.

Η οικονομική ανάλυση των δικτύων είναι ένα πεδίο οικονομικής έρευνας, καθότι η σημασία των δικτύων στη οικονομικό περιβάλλον αποτελεί μια σχετικά πρόσφατη εξέλιξη. Ο όρος αναφέρεται σε δίκτυα χρηστών των οποίων η υποδομή μπορεί να αφορά υλικά στοιχεία (π.χ., δίκτυο του μετρό), άυλα (π.χ., χρήστες των προϊόντων της Microsoft) ή και συνδυασμό των δύο (π.χ., τηλεφωνικό δίκτυο). Το βασικό συμπέρασμα της οικονομικής ανάλυσης των δικτύων είναι ότι τα οφέλη κάθε ατόμου από τη σύνδεση σε ένα δίκτυο αυξάνονται αναλογικά με τον αριθμό των διασυνδεδεμένων στο δίκτυο. Αν έχετε μια συσκευή φαξ, αλλά και ελάχιστοι άλλοι διαθέτουν αντίστοιχη συσκευή, τότε δεν αποκομίζετε πολλά οφέλη από τη χρήση της. Όσο πιο πολλοί διαθέτουν το φαξ, τόσο το καλύτερο. Κλειδί της επιτυχίας για ένα δίκτυο αποτελεί η τυποποίηση. Τα χαρακτηριστικά αυτά των δικτύων έχουν ως αποτέλεσμα ότι αν κάποιο δίκτυο συγκεντρώσει μια κρίσιμη ομάδα χρηστών, η επιτυχία αυτή καθίσταται αυτοτροφοδοτούμενη.

Οι περισσότερες περιπτώσεις δικτύων που ενδιαφέρουν τους οικονομολόγους αφορούν προϊόντα και υπηρεσίες των οποίων μεγάλο μέρος της προστιθέμενης αξίας αφορά τεχνογνωσία (που εξασφαλίζεται νομικά με ευρεσιτεχνίες) ή / και την επωνυμία των προϊόντων. Τα στοιχεία αυτά είναι άυλα και αυτό αποτελεί μια περαιτέρω ένδειξη της σημασίας των άυλων πόρων στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Τα ανωτέρω δύο οικονομικά χαρακτηριστικά των άυλων πόρων αυξάνουν την αξία τους για μια επιχείρηση, άρα και την ανάγκη εμφάνισης τους στις οικονομικές καταστάσεις. Είναι, όμως, προφανές ότι δεν υπάρχει καμιά επιχείρηση που να αποτελείται μόνο από άυλους πόρους και αυτό οφείλεται στην ιδιαίτερη δυσκολία άσκησης ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων σε αυτούς.

Για παράδειγμα, το Zantac ήταν ένα ιδιαίτερα προσοδοφόρο σκεύασμα για τη Zeneca όσο αυτή διέθετε τα αποκλειστικά δικαιώματα της σχετικής ευρεσιτεχνίας, παρ'όλο που, αμέσως μετά την είσοδο του Zantac στην αγορά, άλλες φαρμακευτικές εταιρίες δημιούργησαν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Zeneca. Όταν, όμως, η περίοδος

νομικής προστασίας έληξε, άλλες μικρές εταιρίες προώθησαν φθηνά ομόλογα σκευάσματα μειώνοντας σημαντικά τα πιθανά κέρδη της δημιουργού εταιρίας. Ανάλογα παραδείγματα μπορεί κανείς να αναφέρει για όλες τις περιπτώσεις άυλων περιουσιακών στοιχείων, κάτι που δείχνει τη δυσκολία εφαρμογής των νομικών δικαιωμάτων ιδιοκτησίας επί άυλων περιουσιακών στοιχείων.

Επιπλέον τα οφέλη από τις δαπάνες για άυλους πόρους διαχέονται, σε κάποιο βαθμό, εκτός της επιχείρησης που τις πραγματοποιεί, στους ανταγωνιστές της, αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία. Η ΛΤΑ ΑΕ, λ.χ., επενδύοντας στο πρόγραμμα εκπαίδευσης των στελεχών της στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, βελτιώνει μεν τις δεξιότητες των στελεχών της, συγχρόνως δε η εκπαίδευση αυτή προσθέτει στο γενικότερο επίπεδο εκπαίδευσης της ελληνικής κοινωνίας (ιδίως δε του δημοσίου τομέα). Επιπλέον, μεσοπρόθεσμα, κάποια από τα εκπαιδευθέντα στελέχη ίσως μετακινηθούν σε μια ανταγωνιστική επιχείρηση. Με άλλα λόγια, η επένδυση αυτή έχει ως αποτέλεσμα εξωτερικές οικονομίες. Αυτές οι εξωτερικές οικονομίες αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την αναγνώριση τους ως στοιχείων του ενεργητικού, διότι αυτή προϋποθέτει ότι η επιχείρηση ασκεί σημαντικό έλεγχο επί αυτών (χωρίς αναγκαστικά τα στοιχεία αυτά να ανήκουν κατά κυριότητα στην επιχείρηση) αποκλείοντας τρίτους από τα προκύπτοντα οφέλη της επένδυσης.

Τέλος, οι δαπάνες σε άυλους πόρους χαρακτηρίζονται από εξαιρετικά μεγάλη αβεβαιότητα για τα μελλοντικά οφέλη που μπορεί να προσδοκά μια επιχείρηση από αυτές. Η αβεβαιότητα αυτή οφείλεται μερικώς από ότι, από τη φύση τους, οι άυλοι πόροι χαρακτηρίζονται από μικρή εμπορευσιμότητα. Αν μια επιχείρηση αγοράσει ένα κτήριο το οποίο μελλοντικά θα αποδειχθεί ακατάλληλο για τις ανάγκες της, μπορεί πάντα να το πωλήσει, και μάλιστα, πλην σπανίων εξαιρέσεων, με μικρή ζημία. Αντίθετα, αν η επιχείρηση δαπανήσει για μια αποτυχημένη διαφημιστική καμπάνια, δεν μπορεί να πωλήσει ούτε τον τηλεοπτικό χρόνο που χρησιμοποίησε ούτε τη δημιουργική δουλειά των διαφημιστών. Περαιτέρω πρόβλημα είναι ότι μικρό μόνο ποσοστό των δαπανών για άυλους πόρους, σήμερα, θα έχει ως αποτέλεσμα οφέλη στο μέλλον για την επιχείρηση. Για παράδειγμα, ακόμη και όταν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων οδηγήσουν στην απόκτηση κάποιου διπλώματος ευρεσιτεχνίας, δεν είναι βέβαιο ότι το προϊόν που αφορά η ευρεσιτεχνία θα έχει εμπορική επιτυχία.

Από την προηγηθείσα συζήτηση προκύπτει ότι η οικονομική ανάλυση των άυλων πόρων δείχνει πως υπάρχουν επιχειρήματα που επιβάλλουν την αναγνώρισή τους ως στοιχείων του ενεργητικού (άυλα πάγια) διότι έχουν σημαντική επίδραση στην κερδοφορία των επιχειρήσεων. Υπάρχουν όμως και επιχειρήματα για την καταχώρισή τους στα έξοδα, κάτι που επιπλέον συνάδει και με μια από τις

θεμελιώδεις λογιστικές αρχές, αυτή της συντηρητικότητας, η οποία επιβάλλει να εμφανίζονται στο ενεργητικό μόνο τα συγκεκριμένα στοιχεία, τα οποία ένας σώφρων άνθρωπος προσδοκά ότι θα αποφέρουν οικονομικά οφέλη στο μέλλον.

Λογιστική των Άυλων Πόρων

Σήμερα οι κανόνες για την αναγνώριση και αποτίμηση των ασώματων ακινητοποιήσεων των ελληνικών επιχειρήσεων καθορίζονται, κυρίως, από τον ΚΝ 2190/20 και το ΕΓΛΣ. Το ΕΓΛΣ αποτέλεσε στην εποχή του (αρχές του 80) πρωτοποριακό νομοθέτημα, διότι τυποποίησε, σε μεγάλο βαθμό, τη λογιστική πρακτική των ελληνικών επιχειρήσεων. Σήμερα όμως, είναι ανεπαρκές, διότι η εμφάνιση που δίνει στην εφαρμογή λεπτομερών κανόνων για την καταχώριση συναλλαγών δεν συνάδει με το δυναμικό περιβάλλον που αντιμετωπίζουν πολλές δυναμικές επιχειρήσεις, ενώ δεν απέτρεψε εξόφθαλμα «δημιουργικές» λογιστικές πρακτικές, όπως η εμφάνιση των δαπανών μιας επιχείρησης, για την είσοδο της στο ΧΑΑ, στις ασώματες ακινητοποιήσεις, πρακτική που δεν συμφωνεί ούτε με τον πιο προωθημένο ορισμό της έννοιας του άυλου ενεργητικού.

Στην χώρα μας έχει ήδη ξεκινήσει η σταδιακή εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ένα εκ των οποίων, το ΔΛΠ 38, αφορά τις «ασώματες ακινητοποιήσεις» γενικά ενώ ειδικότεροι κανόνες υπάρχουν και σε άλλα ΔΛΠ.

Γενική αρχή των ΔΛΠ είναι η λεγόμενη «True and Fair View», δηλαδή ότι οι λογιστικές καταστάσεις των επιχειρήσεων πρέπει να εμφανίζουν την αληθή και μόνο εικόνα των οικονομικών της επιχείρησης. Σημαντικότερη συνέπεια του ανωτέρω κανόνα είναι ότι αν οι ισχύοντες λογιστικοί κανόνες εμποδίζουν την εμφάνιση στις οικονομικές καταστάσεις της ουσίας των συναλλαγών, τότε η επιχείρηση πρέπει να μη μείνει στον τύπο αλλά, να καταρτίσει τις καταστάσεις χρησιμοποιώντας άλλες μεθόδους, που ταιριάζουν στην περίπτωση της. Η εφαρμογή της αρχής προβλέπεται ότι θα είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τις ελληνικές επιχειρήσεις, για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι οι φορολογικές αρχές, που αποτελούν στην πράξη την κύρια επιρροή στη λογιστική πρακτική υποφέρουν από τυπολαγνεία. Ο δεύτερος λόγος είναι το αποτέλεσμα του ελληνικού περιβάλλοντος θεοποιημένης δυσπιστίας. Αν μια επιχείρηση παρεκκλίνει των κανόνων για λόγους ουσίας (υποθέτουμε εντίμως), οι περισσότεροι παρατηρητές θα θεωρήσουν ότι το κάνει γιατί έχει κάτι να κρύψει και δεν θα δώσουν την πρέπουσα σημασία στα σηματοσημμένα στοιχεία.

Συνοπτικά, το ΔΛΠ 38 προβλέπει :

1. Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού είναι διακριτοί, μη χρηματοοικονομικοί, πόροι, που δεν έχουν φυσική υπόσταση, οι οποίοι χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ή παροχή αγαθών ή / και υπηρεσιών, για ενοικίαση σε τρίτους ή για διαχειριστικούς λόγους, που ελέγχονται από την επιχείρηση ως αποτέλεσμα παλαιότερων συναλλαγών, άρα και το κόστος κτήσης τους είναι αντικειμενικά προσδιορισμένο και οι οποίοι προβλέπεται ότι θα υποφέρουν οικονομικά οφέλη στο μέλλον. Επιπλέον, άυλο στοιχείο του ενεργητικού είναι και η υπεραξία μιας επιχείρησης που έχει αγοραστεί, η οποία όμως δεν είναι διακριτή από άλλα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης. Από τον ορισμό αυτό αποκλείονται ρητά η υπεραξία της ίδιας της επιχείρησης, οι δαπάνες για βασική έρευνα, καθώς και τα εμπορικά σήματα και λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία που αφορούν τη σχέση με τους πελάτες, οι οποίοι δημιουργήθηκαν από την ίδια την επιχείρηση.
2. Η αποτίμηση τους γίνεται στην τιμή κτήσης ή σε χρονική περίοδο μετά την απόκτηση τους, στην αγοραία αξία τους εάν και μόνο εάν υπάρχει βαθιά αγορά ώστε η τιμή αυτή να μπορεί να θεωρηθεί αντικειμενικά προσδιορισμένη.
3. Η απόσβεση τους γίνεται κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, ενώ υπάρχει η μαχητή υπόθεση ότι η ωφέλιμη ζωή είναι μικρότερη των είκοσι ετών. Οποιαδήποτε από τις καθιερωμένες μεθόδους απόσβεσης είναι δεκτή.

Όπως βλέπουμε και το ΔΛΠ 38 προκρίνει, στις περισσότερες των περιπτώσεων, την καταχώρηση των δαπανών για τη δημιουργία άυλων περιουσιακών στοιχείων ως εξόδων, ενώ το μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις αγορασθέντα άυλα στοιχεία χαρακτηρίζονται ως στοιχεία του ενεργητικού. Η πρακτική αυτή είναι γενικά συνεπής και με τα Financial Accounting Standards των ΗΠΑ. Από την εφαρμογή των κανόνων αυτών προκύπτει ότι το ενεργητικό των επιχειρήσεων με σημαντικά άυλα περιουσιακά στοιχεία εμφανίζεται μικρότερο του ορθού, ενώ αντιστοίχως μικρότερα είναι και τα λογιστικά κέρδη, διότι εμφανίζονται ως έξοδα δαπάνες που αφορούν μελλοντικές περιόδους, με αποτέλεσμα:

1. Οι πιθανότεροι επενδυτές στις επιχειρήσεις αυτές αποθαρρύνονται, διότι βλέπουν μεροληπτική (συντηρητική) εικόνα της οικονομικής θέσης και της πλουτοπαραγωγικής ικανότητας της επιχείρησης. Μάλιστα, η μεροληψία θα είναι τόσο μεγαλύτερη όσο μεγαλύτερος είναι ο ρυθμός ανάπτυξης των επενδύσεων θα έχει ως αποτέλεσμα την αναποτελεσματική κατανομή κεφαλαίων, καθώς αυτοί θα προτιμήσουν να επενδύσουν σε επιχειρήσεις με μεγαλύτερα κέρδη και λογιστική αξία, οι οποίες όμως δεν επενδύουν στους πόρους που χρειάζεται το σημερινό οικονομικό περιβάλλον.

2. Οι πιστωτές της επιχείρησης βλέπουν χειρότερη του πραγματικού χρηματοοικονομική διάρθρωση. Σε ακραίες περιπτώσεις, οι πιστωτές μπορεί να ζητήσουν την άμεση αποπληρωμή των υποχρεώσεων μιας επιχείρησης οδηγώντας την σε πτώχευση. Στην περίπτωση αυτή, εξαφανίζεται και οποιαδήποτε περίπτωση κέρδους από τις άυλες επενδύσεις, των οποίων είναι ιδιαίτερα δύσκολη η ρευστοποίηση.
3. Οι κανόνες για την αναγνώριση άυλων στοιχείων ενεργητικού παρουσιάζουν αντιφάσεις. Το ίδιο ακριβώς είδος άυλου περιουσιακού στοιχείου (π.χ., ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας) αν αγοραστεί θεωρείται στοιχείο του ενεργητικού, ενώ αν αναπτυχθεί εσωτερικά, όχι. Η αντίφαση αυτή αιτιολογείται με το επιχείρημα ότι το κόστος ανάπτυξης υπόκειται σε χειραγώγηση, ενώ η τιμή αγοράς είναι αντικειμενικά προσδιορισμένη. Το επιχείρημα αυτό αγνοεί ότι και μια τιμή αγοράς κάποιου περιουσιακού στοιχείου μπορεί να χειραγωγηθεί, ενώ η δυσκολία υπολογισμού κάποιων μεγεθών δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να υπολογίζονται.
4. Τέλος, η ισχύουσα λογιστικοποίηση των δαπανών για άυλους πόρους ως εξόδων μπορεί να οδηγήσει σε χρηματιστηριακές φούσκες, όπως η περίπτωση Enron. Γύρω από την εταιρία αυτή δημιουργήθηκε η φήμη ότι είχε ιδιαίτερα υψηλές επενδύσεις σε άυλους πόρους, οι οποίες, σύμφωνα με τους λογιστικούς κανόνες, δεν φαινόταν στον ισολογισμό της. Όπως, όμως, απέδειξε ο εκ των υστέρων έλεγχος, μετά την κατάρρευσή της, οι επενδύσεις της σε εμπορικά σήματα, πληροφορική τεχνολογία κτλ ήταν ασήμαντες.

Ειδικότερα σε σχέση με τα ΔΛΠ πρέπει να τονίσουμε ότι:

1. Τα ΔΛΠ ορθά αναγνωρίζουν ότι η ωφέλιμη ζωή των άυλων περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού είναι περιορισμένη. Ωστόσο, τα οφέλη από τη χρησιμοποίηση των άυλων πόρων είναι πιθανόν να μην είναι ισοκατενεμημένα στη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους και στις περισσότερες περιπτώσεις θα είναι μεγαλύτερα κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Για το λόγο αυτό, δεν είναι κατάλληλη για τον υπολογισμό των αποσβέσεων η μέθοδος της σταθερής απόσβεσης που χρησιμοποιούν οι περισσότερες επιχειρήσεις.
2. Προς το παρόν, το ΔΛΠ 38 αφορά, σε γενικές γραμμές, τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού για το σύνολο των επιχειρήσεων. Η ορθή όμως εφαρμογή των ΔΛΠ θα απαιτήσει, μεσοπρόθεσμα, ειδικά πρότυπα για τα άυλα συγκεκριμένων κατηγοριών επιχειρήσεων, όπως είναι οι εταιρίες πληροφορικής, οι φαρμακευτικές κ.λπ.

Συμπερασματικά, βλέπουμε ότι οι ισχύοντες λογιστικοί κανόνες για τους άυλους πόρους δεν ταιριάζουν με το σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον. Θεσμοθετήθηκαν σε παρελθούσες περιόδους, όπου το

χρηματικό κεφάλαιο και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία αποτελούσαν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας επιχείρησης, ενώ στη σημερινή οικονομία της γνώσης ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων βασίζεται στη χρησιμοποίηση άυλων πόρων. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίες οι αλλαγές στους λογιστικούς κανόνες έτσι ώστε οι λογιστικές καταστάσεις των επιχειρήσεων να αντανακλούν πλήρως την οικονομική τους κατάσταση και ιδιαίτερα τη θέση τους στην αγορά.

Φήμη και Πελατεία³

Οι επιχειρήσεις πρέπει να καταγράψουν την φήμη και πελατεία μόνο όταν αγοράζουν άλλες επιχειρήσεις, δεδομένου ότι αυτή αντιπροσωπεύει τη διαφορά μεταξύ της καταβληθείσας τιμής για ολόκληρη την επιχείρηση και όλων των προσδιορισμένων προτερημάτων.

Αυτή η διαφορά, καλείται συχνά αέρας ή υπεραξία. Ομοίως, οι επιχειρήσεις δεν πρέπει να αναγνωρίζουν την φήμη και πελατεία που παράγεται εσωτερικά, ακόμα κι αν μπορούν να αποδείξουν ότι τέτοιες αξίες αξίζουν περισσότερο απ' ό,τι πλήρωσαν για αυτές, δεδομένου ότι δεν προκύπτει καμία αντικειμενική μέθοδος αξιολόγησης.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό ζήτημα είναι η απόσβεση της φήμης και πελατείας. Ο αντίκτυπος της απόσβεσης στην αποδοτικότητα έχει αναγκάσει πολλούς να τεθούν ενάντια στην ανάγκη απόσβεσής της. Σε μερικές περιπτώσεις πλέον έχουν καταφέρει το στόχο τους. Στην Αγγλία υπάρχει η υπόθεση ότι η φήμη και πελατεία έχει ωφέλιμη ζωή που δεν υπερβαίνει τα είκοσι έτη. Όταν κάποιος μπορεί να αντικρούσει αυτήν την υπόθεση, τότε μπορεί να αποσβέσει τη φήμη και πελατεία κατά τη διάρκεια μιας περιόδου μεγαλύτερης των είκοσι ετών (ή να μην την αποσβέσει καθόλου εάν θεωρεί ότι έχει αόριστη ζωή), αλλά το ποσό μεταφοράς πρέπει να υποβληθεί σε μια ετήσια δοκιμή. Η φήμη και πελατεία που αποσβένεται κατά τη διάρκεια περιόδου μικρότερης των είκοσι ετών θα υποβληθεί σε αυτή τη δοκιμή μόνο αν υπάρχει υπόνοια για κάτι τέτοιο. Στον Καναδά και τις ΗΠΑ οι επιχειρήσεις απαγορεύεται να αποσβένουν την φήμη και πελατεία και απαιτείται να υποβάλουν το μεταφερόμενο ποσό σε μια ετήσια δοκιμή εξασθένισης. Αυτή η μείωση πρέπει να εξετάζεται συχνότερα, εάν υπάρχει κάποια τέτοια ένδειξη.

Η αντίθετη άποψη απαιτεί την απόσβεση της φήμης και πελατείας κατά τη διάρκεια μιας πεπερασμένης ωφέλιμης ζωής. Οι δυσκολίες στον

---

³ Stephen Powell "Accounting for intangible assets: current requirements, key players and future directions" European Accounting Review 2003, 12:4, 797-811, GERALD H. LANDER* AND ALAN REINSTEIN "Models to Measure Goodwill Impairment" IAER AUGUST 2003, VOL, 9 NO. 3

καθορισμό της ωφέλιμης ζωής έχουν οδηγήσει την Αυστραλία, την Ιαπωνία και τη Νέα Ζηλανδία να ορίσουν μια μέγιστη ωφέλιμη ζωή είκοσι ετών. Το IASB θέτει την υπόθεση ότι η ωφέλιμη ζωή της φήμης και πελατείας δεν θα υπερβαίνει τα είκοσι έτη και η Γερμανία δηλώνει ότι μια ωφέλιμη ζωή που υπερβαίνει τα είκοσι έτη μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε δικαιολογημένες περιπτώσεις. Η Γαλλία δεν θέτει κανένα μέγιστο όριο αλλά απαιτεί η περίοδος να συμφωνεί με τους στόχους και τις υποθέσεις που ορίστηκαν κατά την απόκτηση της επιχείρησης. Στην ανάγκη απόσβεσης της φήμης και πελατείας, η Αυστραλία, η Γερμανία και η Νέα Ζηλανδία απαιτούν η μεταφερόμενη αξία να αναθεωρείται ετησίως προκειμένου να ελεγχθεί το κατά πόσο είναι ακόμα αποσβέσιμη. Το IASB και η Ιαπωνία απαιτούν να ελέγχεται καθημερινά το ύψος του ποσού προκειμένου να ελεγχθεί εάν μειώνεται. Εάν υπάρχει μια τέτοια ένδειξη, η επιχείρηση απαιτείται να υπολογίσει εκ νέου το αποσβέσιμο ποσό.

Η Επίλυση του Προβλήματος της Αποτίμησης των Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων⁴

Τα πιο πολλά μοντέλα αξιολόγησης βασίζονται σε μεγέθη μετρήσιμα όπως π.χ ο ρυθμός παραγωγής, η απόδοση της επένδυσης κ.τ.λ. Όμως στη σημερινή εξελισσόμενη μεταβιομηχανική οικονομία, υπάρχουν πολλά μη ποσοτικά μεγέθη, άυλα περιουσιακά στοιχεία, όπως το διανοητικό κεφάλαιο, η τεχνογνωσία, η δημιουργία καινοτομιών, τα οποία έχουν πολύ σημαντική επίδραση στην επιτυχία της επιχείρησης. Τα σημερινά «λογιστικά» πρότυπα μετρήσεων δεν μπορούν να απεικονίσουν σωστά αυτές τις μη ποσοτικές «αξίες». Μία απόδειξη του γεγονότος αυτού είναι η διαφορά που υφίσταται μεταξύ της λογιστικής και της αγοραίας αξίας της μετοχής μιας επιχείρησης. Η αγοραία αξία είναι συνήθως κατά πολύ μεγαλύτερη και μεγάλο μέρος της διαφοράς αυτής οφείλεται στα άυλα περιουσιακά της στοιχεία, όπως το διανοητικό κεφάλαιο, η φήμη και πελατεία, η οργάνωση της επιχείρησης κ.α. (Skyrme and Amidon 1997).

Η απεικόνιση των μεγεθών αυτών παρουσιάζει πολλές δυσκολίες. Καταρχήν η αξία που προκύπτει από τα άυλα περιουσιακά στοιχεία είναι

---

⁴ Ντζανάτος Δ., 2008, Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα / Καραγιώργος Θεοφάνης και Ανδρέας Πετρίδης, 2006 Εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων (Δ.Λ.Π.) σε συνδυασμό με το γενικό λογιστικό σχέδιο (Γ.Λ.Σ.) : θεωρία & πράξη, Εκδόσεις Γερμανός, Θεσσαλονίκη

έμμεση. Μεγέθη όπως το διανοητικό κεφάλαιο, η τεχνογνωσία, η τεχνολογία κ.α., σπάνια έχουν ευθεία (άμεση) επίδραση στην κερδοφορία της επιχείρησης. Οι βελτιώσεις τους οδηγούν σε θετικά οικονομικά αποτελέσματα μέσω αλυσίδων με σχέσεις αιτίου-αποτελέσματος που περιλαμβάνουν δύο, τρία ή και περισσότερα ενδιάμεσα στάδια. Για παράδειγμα η βελτίωση της εκπαίδευσης των εργαζομένων σε μια επιχείρηση παροχής υπηρεσιών, οδηγεί σε βελτίωση του επιπέδου των παρεχόμενων υπηρεσιών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα υψηλότερο βαθμό ικανοποίησης του πελάτη. Ο αυξημένος βαθμός ικανοποίησης οδηγεί σε αύξηση της αφοσίωσης του πελάτη προς την επιχείρηση, με αποτέλεσμα την αύξηση των περιθωρίων κέρδους και συνακόλουθα των εσόδων. Η αξία που δημιουργείται από επένδυση σε άυλα περιουσιακά στοιχεία δεν είναι ούτε γραμμική, ούτε προσθετική.

Ένα ακόμη στοιχείο πολυπλοκότητας είναι ότι η τελική απόδοση των άυλων περιουσιακών στοιχείων εξαρτάται από την στρατηγική και το σκοπό της επιχείρησης. Για παράδειγμα χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που εξειδικεύονται σε επενδύσεις χρειάζονται εργαζόμενους με υψηλό επίπεδο γνώσεων, ικανούς να διαχειρίζονται πολύπλοκα χρηματοοικονομικά προϊόντα και να δημιουργούν ισχυρές σχέσεις εμπιστοσύνης και συνεργασίας με απαιτητικούς πελάτες. Τα άτομα αυτά δεν θα είχαν την ίδια αξία σε μια εμπορική τράπεζα που δίνει έμφαση στην πώληση απλών προϊόντων, με σημαντική υποστήριξη από την τεχνολογία και με χαμηλό κόστος.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία συνήθως δεν έχουν αξία όταν είναι μεμονωμένα. (εξαιρέση αποτελούν οι πατενταρισμένες καινοτομίες). Δημιουργούν αξία όταν συνδυάζονται με άλλα ποσοτικά ή όχι μεγέθη. Ενδεικτικά, η εφαρμογή μιας στρατηγικής προσανατολισμένης στην αύξηση των πωλήσεων, μπορεί να απαιτεί νέα εκπαίδευση, νέες γνώσεις για τους πελάτες, νέα πληροφοριακά συστήματα, νέα οργανωτική δομή, νέο σύστημα αμοιβών. Επενδύοντας μόνο σε ένα από τα παραπάνω ή παραλείποντας το, μπορεί να οδηγηθεί η στρατηγική σε αποτυχία. Η αξία δεν δημιουργείται από κανένα από τα παραπάνω στοιχεία ανεξάρτητα. Δημιουργείται από τον επιτυχημένο συνδυασμό τους και η διαδικασία είναι πολλαπλασιαστική και όχι προσθετική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Λίγα Λόγια για τα ΔΛΠ⁵

Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα βρίσκονται σε μια κατάσταση διαρκούς μεταβολής. Είναι, δηλαδή, ένα «σύνταγμα», το οποίο όμως δεν έχει σταθεροποιηθεί και αναθεωρείται διαρκώς. Νέα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, που αναφέρονται σαν Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και νέες διερμηνείες εκδίδονται.

Το ζήτημα των διεθνών λογιστικών προτύπων είναι πέρα από τη λογιστική τους διάσταση, είναι ζήτημα διπλωματίας, πολιτικής και οικονομίας. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τώρα, στην πράξη, η εξέλιξή τους ελέγχονται από τα όργανα της Ένωσης. Βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία σύγκλισης των Προτύπων της Ένωσης με τα αντίστοιχα Πρότυπα των ΗΠΑ. Λόγω των ατελειών στον αρχικό σχεδιασμό των Προτύπων, λόγω των διαφορών που υπάρχουν με τις ΗΠΑ, αλλά κυρίως λόγω της ανάγκης αντιμετώπισης των προβλημάτων που η ίδια η εφαρμογή τους και η εξέλιξή των συναλλαγών δημιουργεί, αυτά συνεχώς θα μεταβάλλονται.

Η μεταβλητότητα των Προτύπων είναι τεράστιας σημασίας για κάθε σχεδιασμό εργαλείων εφαρμογής τους. Γιατί ένα βιβλίο ή ένα πρόγραμμα που δημιουργείται σήμερα, ίσως θα πρέπει να αλλάξει σημαντικά σε ένα χρόνο, από τις αλλαγές που θα συμβούν. Επιπλέον ένα εργαλείο χρήσης πρέπει να είναι διαρκώς «ενήμερο» και να μην αναβαθμίζεται κατά διαστήματα, γιατί το έργο που θα παραχθεί τότε, στο ενδιάμεσο των διαστημάτων αναβάθμισης, μπορεί να έχει σημαντικά λάθη.

Οι συχνές αλλαγές σε τέτοια ζητήματα, από ψυχολογική άποψη, «τρελαίνουν» τους επαγγελματίες, γιατί αυτοί δεν ξέρουν τι ισχύει ακριβώς κάθε φορά. Πιστεύω ότι αυτή η μεταβλητότητα είναι μεγαλύτερο πρόβλημα για τους οργανωμένους λαούς, για αυτούς που έχουν συνηθίσει να είναι όλα καταγραμμένα ξεκάθαρα και να υπάρχουν “checks lists” οι οποίες περιγράφουν την κάθε ενέργεια που θα κάνουν. Για έναν ευέλικτο λαό, όπως ο ελληνικός, αυτές οι αλλαγές είναι αντιμετωπίσιμες. Δεν μπορούν να θεωρηθούν σημαντικές, αν συγκριθούν

---

⁵ Καραγιώργος Θεοφάνης και Ανδρέας Πετρίδης, 2006 Εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων (Δ.Λ.Π.) σε συνδυασμό με το γενικό λογιστικό σχέδιο (Γ.Λ.Σ.) : Θεωρία & πράξη, Εκδόσεις Γερμανός, Θεσσαλονίκη

με τις αλλαγές που γίνονταν και γίνονται σε κάποιο βαθμό ακόμα στην ελληνική φορολογική νομοθεσία.

Σε κάθε περίπτωση, στο σχεδιασμό των εργαλείων η παράμετρος της μεταβλητότητας λαμβάνεται σοβαρά υπόψη. Ο σχεδιασμός γίνεται με την προσέγγιση της εύκολης υποδοχής των αλλαγών: να μπορεί να αφαιρεθεί ένα τμήμα από το βιβλίο ή το λογισμικό και αντικατασταθεί εύκολα με ένα άλλο τμήμα, με τρόπο που να μην δημιουργεί ανατροπές και που να μην αποτελεί συνολικό αυτοσχεδιασμό. Δεν είναι εύκολη η υλοποίηση μιας τέτοιας προσέγγισης, δεν είναι όμως και αδύνατη. Απαιτεί, καταρχάς, σταθερή επαφή του χρήστη του εργαλείου με το δημιουργό του. Προβλέπει ένα σχεδιασμό σε «τμήματα», ανάλογα με τα Πρότυπα και τις διερμηνείες που υπάρχουν. Το υλικό και οι επεξεργασίες στο εσωτερικό του κάθε τμήματος είναι δομημένα επίσης κατά τρόπο που επιτρέπει τις αλλαγές, τις συμπληρώσεις, τις διαγραφές ή τις αντικαταστάσεις. Προβλέπουν περιοδικές συνολικές αναβαθμίσεις. Αξιοποιούν τις δυνατότητες του Διαδικτύου για ενημέρωση του χρήστη για τις επιμέρους μεταβολές, μέχρι να γίνει μια συνολική αναβάθμιση. Οι αδυναμίες «αισθητικής» εμφάνισης των βιβλίων έχουν σε σημαντικό βαθμό ως αιτία και το γεγονός της μεταβλητότητας των διατάξεων των Προτύπων. Η «χρηστικότητα» θεωρήθηκε στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι έχει μεγαλύτερη βαρύτητα από τα ζητήματα αισθητικής.

ΔΛΠ 38

Παρακάτω παραθέτουμε κάποιες βασικές έννοιες που χρησιμοποιούνται από το Δ.Λ.Π. 38:

Στοιχεία του ενεργητικού ονομάζονται οι πόροι που ελέγχονται από την επιχείρηση εξαιτίας κάποιων γεγονότων του παρελθόντος και από τους οποίους αναμένεται στο μέλλον να εισρεύσουν στην επιχείρηση οικονομικά οφέλη.

Άυλο στοιχείο του ενεργητικού είναι ένα διακριτό, μη νομισματικό στοιχείο του ενεργητικού, χωρίς φυσική υπόσταση, το οποίο κατέχεται για να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγή αγαθών, την παροχή υπηρεσιών, την μίσθωσή σε τρίτους ή για να χρησιμοποιηθεί για διοικητικούς σκοπούς.

Νομισματικά στοιχεία του ενεργητικού είναι τα μετρητά και τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει η επιχείρηση για τα οποία αναμένεται να εισπραχθούν συγκεκριμένα ή προκαθορισμένα χρηματικά ποσά.

Έρευνα ορίζεται η πρωτότυπη και προγραμματισμένη συστηματική εξέταση, η οποία αναλαμβάνεται με σκοπό την απόκτηση νέας επιστημονικής ή τεχνικής γνώσης.

Ανάπτυξη ορίζεται η εφαρμογή των ευρημάτων της έρευνας ή άλλης γνώσης σε ένα πρόγραμμα ή σχέδιο για την παραγωγή νέων ή ουσιωδώς βελτιωμένων υλικών, συσκευών προϊόντων, διαδικασιών, συστημάτων ή υπηρεσιών πριν από την έναρξη εμπορικής παραγωγής ή της χρήσης τους. Το ΔΛΠ 38 θέτει ιδιαίτερα αυστηρά κριτήρια για την αναγνώριση των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης.

Κόστος είναι το ποσό σε μετρητά ή ταμειακά ισοδύναμα ή η εύλογη αξία άλλου αντίτιμου που πληρώθηκε για την απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου την στιγμή της απόκτησης ή κατασκευής ή όταν μπορεί να εφαρμοστεί, είναι το ποσό που αποδίδεται σε ένα περιουσιακό στοιχείο με την αρχική του αναγνώριση με βάση συγκεκριμένες απαιτήσεις άλλων Δ.Π.Χ.Π.

Εύλογη αξία είναι το ποσό με το οποίο ένα στοιχείο του ενεργητικού μπορεί να ανταλλαχθεί ή μια υποχρέωση να διακανονιστεί, στο πλαίσιο μιας αμοτεροβαρούς συναλλαγής σε εμπορική βάση, μεταξύ δυο μερών τα οποία έχουν πλήρη γνώση του αντικειμένου και ενεργούν με την βούλησή τους.

Ενεργός αγορά είναι η αγορά στην οποία :

1. τα αντικείμενα συναλλαγής είναι ομοιογενή,
2. διαθέσιμοι αγοραστές και πωλητές μπορούν να βρεθούν ανά πάσα στιγμή, και
3. οι τιμές είναι γνωστές στο κοινό ανά πάσα στιγμή

Ημερομηνία συμφωνίας σε ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ονομάζεται η ημερομηνία κατά την οποία μια σημαντική συμφωνία μεταξύ των συνδεδεμένων μερών έχει επιτευχθεί. Οι εταιρίες συχνά χρησιμοποιούν πόρους ή επιβαρύνονται με υποχρεώσεις, για την απόκτηση, ανάπτυξη, διατήρηση ή αύξηση άυλων παγίων, όπως η επιστημονική ή τεχνική γνώση, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή καινούργιων διαδικασιών ή συστημάτων, οι άδειες, η πνευματική ιδιοκτησία, η γνώση της αγοράς και τα εμπορικά σήματα (συμπεριλαμβανομένων των εκδοτικών τίτλων και της ονομασίας του προϊόντος). Από τα στοιχεία αυτά, δεν ικανοποιούν όλα τον ορισμό του άυλου παγίου, δηλαδή να είναι διακριτά, να ελέγχονται από την επιχείρηση και να αναμένονται μελλοντικά οικονομικά οφέλη από αυτά. Εάν ένα αντικείμενο, εντός του πεδίου εφαρμογής αυτού του προτύπου, δεν πληρεί τον ορισμό του άυλου παγίου, οι δαπάνες για την απόκτησή του ή την εσωτερική δημιουργία του αναγνωρίζονται ως έξοδα την στιγμή που προκύπτουν. Από την άλλη, αν το αντικείμενο αποκτάται από μια ένωση επιχειρήσεων, τότε αποτελεί μέρος της υπεραξίας που αναγνωρίζεται την ημερομηνία της συμφωνίας.

Κριτήρια Αναγνώρισης των Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού

Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις μόνο εάν ισχύουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Πιθανολογείται ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη που αποδίδονται στο στοιχείο του ενεργητικού θα εισρεύσουν στην επιχείρηση.
2. Το κόστος του στοιχείου του ενεργητικού μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα.

Προκειμένου να αναγνωρισθεί ένα στοιχείο ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού θα πρέπει να ενσωματώνει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά :

1. Αναγνωρισιμότητα του στοιχείου του ενεργητικού
2. Η επιχείρηση να έχει τον έλεγχο του στοιχείου του ενεργητικού
3. Να αναμένονται οικονομικά οφέλη από το στοιχείο του ενεργητικού
4. Το κόστος του στοιχείου του ενεργητικού να μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα.

Προκειμένου να αποσαφηνιστούν τα προαναφερθέντα κριτήρια κρίνεται σκόπιμη η περαιτέρω εννοιολογική και πρακτική διερεύνησή τους.

Η έννοια της Αναγνωρισιμότητας

Το ΔΛΠ 38 ορίζει ότι ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού ικανοποιεί το κριτήριο της αναγνωρισιμότητας όταν :

1. Αποτελεί ξεχωριστό στοιχείο, με την έννοια ότι μπορεί να διαχωρισθεί από την επιχείρηση και να πωληθεί, μεταβιβαστεί , μισθωθεί, ή ανταλλαχθεί είτε μόνο του είτε ως μέρος ενός συμβολαίου στοιχείου του ενεργητικού ή στοιχείου του παθητικού, ή
2. Προκύπτει από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα ανεξάρτητα από το αν τα δικαιώματα αυτά είναι ξεχωριστά ή μεταβιβάσιμα σε σχέση με την επιχείρηση ή σε σχέση με άλλα δικαιώματα της.

Το ΔΛΠ 38 απαιτεί ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού να είναι αναγνωρίσιμο και να είναι σαφώς διακριτό από την υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά επιχειρήσεων όπως αυτή εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΠ 3

Η αναγνωρισιμότητα υφίσταται όταν η επιχείρηση μπορεί να ξεχωρίζει τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη του συγκεκριμένου άυλου

στοιχείου του ενεργητικού, από τα οικονομικά οφέλη άλλων στοιχείων του ενεργητικού.

Η διάκριση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού, τέλος, μπορεί να επιτευχθεί και με άλλους τρόπους, όπως με την ύπαρξη νομικών δικαιωμάτων επί αυτών. Για παράδειγμα, αν στις αγορές ηλεκτρονικών υπολογιστών περιλαμβάνεται και η αγορά λογισμικού προγράμματος, τότε το λογισμικό θα αποτελέσει ξεχωριστό άυλο στοιχείο του ενεργητικού, στην περίπτωση που μπορεί να στοιχειοθετηθεί το νομικό δικαίωμα της χρήσης του (π.χ. λόγω αγοράς)

Στην περίπτωση που ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού θα αποδώσει μελλοντικά οφέλη μόνο σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία του ενεργητικού, τότε είναι δυνατό να παρουσιαστεί ξεχωριστά οικονομικές καταστάσεις. Αυτό γίνεται, όταν η επιχείρηση μπορεί να απομονώσει τα μελλοντικά οφέλη που θα προκύψουν από το συγκεκριμένο άυλο στοιχείο.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η επιχείρηση «ΑΛΦΑ», η οποία δραστηριοποιείται στην παραγωγή και εκμετάλλευση τηλεοπτικών εκπομπών, προβαίνει στην εξαγορά της επιχείρησης «ΒΗΤΑ» η οποία κατέχει τηλεοπτικό σταθμό. Το τίμημα της αγοράς ορίζεται στο ποσό των 24000 ευρώ. Η εύλογη αξία της καθαρής περιουσίας της «ΒΗΤΑ» έχει αποτιμηθεί στο ποσό των 9000 ευρώ, και κατά συνέπεια προκύπτει μία υπεραξία ποσού 15000 ευρώ. Η επιχείρηση «ΒΗΤΑ», ωστόσο, έχει την αποκλειστική εκμετάλλευση ορισμένων πολύ επιτυχημένων τηλεοπτικών προγραμμάτων, τα οποία στηρίζονται σε πρωτότυπες ιδέες του προσωπικού της και τα οποία δεν απεικονίζονται στις οικονομικές της καταστάσεις. Από την ανάλυση των εσόδων που προέρχονται από αυτά τα προγράμματα και αφού λήφθηκαν υπόψη προσφορές από άλλους τηλεοπτικούς σταθμούς για την εξαγορά των δικαιωμάτων των προγραμμάτων αυτών, οι υπεύθυνοι της επιχείρησης «ΑΛΦΑ» προσδιόρισαν την εμπορική τους αξία στο ποσό των 13000 ευρώ.

ΛΥΣΗ

Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα, η επιχείρηση «ΑΛΦΑ» κατά την ενσωμάτωση των οικονομικών στοιχείων της «ΒΗΤΑ», θα πρέπει να αναγνωρίσει τα σχετικά προγράμματα ως άυλα στοιχεία του ενεργητικού, με το ποσό των 13000

Τα παραπάνω οφείλεται στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο άυλο στοιχείο του ενεργητικού, προκύπτει κατά την αγορά της «ΒΗΤΑ» και υπάρχει προσδιορισμένη αξία. Έτσι, η τελική υπεραξία (goodwill) που θα

αναγνωριστεί , ανέρχεται στο ποσό των 2000 ευρώ [24000-(9000+13000)]

Αρχική Αναγνώριση των Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού⁶

Οι εναλλακτικοί τρόποι απόκτησης άυλων στοιχείων του ενεργητικού, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο προσδιορίζεται το κόστος κτήσης για κάθε περίπτωση εξετάζονται στη συνέχεια.

Το ΔΛΠ 38 ορίζει ρητά ότι αρχική αναγνώριση ενός άυλου στοιχείου του ενεργητικού θα πρέπει να γίνεται στο κόστος. Με βάση την αναθεώρηση του, για την αρχική αναγνώριση του άυλου στοιχείου του ενεργητικού επιβάλλονται και τα εξής:

1. Είναι πιθανό ότι τα αναμενόμενα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που αποδίδονται στο στοιχείο του ενεργητικού θα εισρεύσουν στην επιχείρηση. Για τον σκοπό αυτό, η επιχείρηση θα πρέπει να προβαίνει σε συχνές εκτιμήσεις αυτής της πιθανότητας, χρησιμοποιώντας λογικές και υποστηρίξιμες υποθέσεις. Οι υποθέσεις αυτές θα αντιπροσωπεύουν τις εκτιμήσεις της διοίκησης αναφορικά με τις οικονομικές συνθήκες που θα ισχύουν καθ' όλη τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του άυλου παγίου.
2. Το κόστος μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα.

Συγκεκριμένα εξετάζονται οι ακόλουθες μορφές απόκτησης:

1. Μεμονωμένη αγορά.
2. Απόκτηση κατά την ενοποίηση επιχειρήσεων
3. Απόκτηση με κρατική επιχορήγηση
4. Απόκτηση με ανταλλαγή
5. Εσωτερικά δημιουργούμενα άυλα στοιχεία του ενεργητικού

Σημειώνεται ότι η εσωτερικά δημιουργούμενη υπεραξία δεν πρέπει να αναγνωρίζεται ως ένα στοιχείο του ενεργητικού, διότι δεν αποτελεί ένα διακριτό οικονομικό πόρο ελεγχόμενο από την επιχείρηση και ο οποίος μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Μία τέτοια υπεραξία προκύπτει στην περίπτωση που πραγματοποιούνται έξοδα με σκοπό να δημιουργήσουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη, ωστόσο δεν καταλήγουν στη δημιουργία άυλου στοιχείου του ενεργητικού (το οποίο να ικανοποιεί τα κριτήρια αναγνώρισης του ΔΛΠ 38)

---

⁶ Ντζανάτος Δ., 2008, Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα / Καραγιώργος Θεοφάνης και Ανδρέας Πετρίδης: Γερμανός, 2006 Εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων (Δ.Λ.Π.) σε συνδυασμό με το γενικό λογιστικό σχέδιο (Γ.Λ.Σ.): θεωρία & πράξη, Εκδόσεις Γερμανός, Θεσσαλονίκη

Κλασικό παράδειγμα είναι η φήμη και πελατεία της ίδιας της επιχείρησης, η οποία δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως ένα στοιχείο του ενεργητικού, δεδομένου ότι το κόστος της δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα. Η επιχείρηση, επίσης, δεν είναι σε θέση να εκτιμήσει κατά πόσο τα μελλοντικά οφέλη που αποδίδονται στο προαναφερθέν στοιχείο, θα εισρεύσουν στην επιχείρηση.

Μεμονωμένη Κτήση Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού

Η μεμονωμένη κτήση άυλων στοιχείων του ενεργητικού δεν διαφέρει σε τίποτα από τις κτήσεις των ενσώματων παγίων. Το ΔΛΠ 38 ορίζει ότι το κόστος ενός στοιχείου αποτελείται από την τιμή αγοράς, η οποία προσαυξάνεται από κάθε άμεσα σχετιζόμενο με την απόκτησή του έξοδο (π.χ. εισαγωγικοί δασμοί, μη επιστρεπτέοι φόροι)

Σε περίπτωση που η εξόφληση του αγοραζόμενου στοιχείου γίνεται σε μεταγενέστερο χρόνο, ο οποίος ξεπερνάει τα συνήθη πιστωτικά όρια, τότε θα πρέπει να γίνεται και υπολογισμός των τόκων. Οι τόκοι αυτοί θα πρέπει, με βάση τον επιτρεπόμενο εναλλακτικό χειρισμό του ΔΛΠ 23, να μεταφέρονται είτε στα αποτελέσματα της χρήσης είτε να προσαυξάνουν το κόστος κτήσης του στοιχείου.

Απόκτηση Μέσω Ενοποίησης Επιχειρήσεων

Ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού κατά την ενοποίηση επιχειρήσεων θα πρέπει να αναγνωρίζεται, εφόσον ικανοποιούνται τα κριτήρια που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Η αναγνώριση του στοιχείου είναι ανεξάρτητη από το εάν εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις της εξαγορασθείσας επιχείρησης. Η συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει πάντα να εξετάζεται σε συνάρτηση με τα οριζόμενα στο ΔΠΧΠ 3.

Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία απόκτησής τους. Το ΔΛΠ 38 προτείνει τις εξής μεθόδους για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας:

1. Χρησιμοποίηση των τιμών που διαμορφώνονται στην ελεύθερη αγορά (όπου αυτό είναι εφικτό). Για ορισμένα άυλα στοιχεία του ενεργητικού είναι δυνατό να υπάρχει μία ελεύθερη αγορά, την οποία μπορεί να καθορίζεται η τιμή τους. Η πιο κατάλληλη τιμή που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι η τρέχουσα τιμή πώλησης (προσφοράς).

2. Χρησιμοποίηση άλλων πληροφοριών. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει μία ελεύθερη αγορά στην οποία μπορεί να προσδιοριστεί μία τιμή, τότε χρησιμοποιείται μία εύλογη τιμή. Ως εύλογη τιμή θεωρείται το ποσό που η επιχείρηση θα διέθετε κατά την ημερομηνία εξαγοράς (της επιχείρησης) για το άυλο στοιχείο του ενεργητικού, σε συνθήκες μίας ακριβοδίκαιης εμπορικής συναλλαγής μεταξύ μερών που έχουν γνώση του αντικειμένου και κάνουν χρήση τυχόν διαθέσιμων πληροφοριών με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Για τον προσδιορισμό της τιμής αυτής, η επιχείρηση λαμβάνει υπόψη πρόσφατες συναλλαγές με παρόμοια στοιχεία του ενεργητικού.
3. Χρησιμοποίηση ειδικών μεθόδων προσδιορισμού της εύλογης αξίας. Ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει ειδική τεχνογνωσία προσδιορισμού της εύλογης αξίας των άυλων στοιχείων του ενεργητικού. Μία τέτοια περίπτωση, είναι η χρήση πολλαπλασιαστών που αντανakλούν τρέχουσες αγοραίες συναλλαγές σε ορισμένα μεγέθη που προσδιορίζουν την αποδοτικότητα του άυλου στοιχείου (τα έσοδα, τα μερίδια αγοράς, το λειτουργικό κόστος κλπ) ή που προεξοφλούν εκτιμώμενες μελλοντικές καθαρές ταμειακές ροές από το άυλο στοιχείο του ενεργητικού.

Στην περίπτωση που δεν υπάρχει μία ενεργός αγορά για ένα άυλο πάγιο , το κόστος με το οποίο θα αναγνωριστεί στις οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να είναι τέτοιο, ώστε να μη δημιουργεί αρνητική υπεραξία (negative goodwill).

Στην περίπτωση που το άυλο στοιχείο του ενεργητικού δεν είχε αναγνωριστεί στις οικονομικές καταστάσεις της εξαγοραζόμενης επιχείρησης, θα εμφανιστεί στις ενοποιημένες καταστάσεις αρκεί να ικανοποιούνται οι συνθήκες αναγνώρισης.

Όταν κατά την ενοποίηση επιχειρήσεων ένα άυλο πάγιο δεν μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα, τότε το στοιχείο αυτό δεν θα αναγνωρίζεται ως ιδιαίτερο άυλο στοιχείο του ενεργητικού, αλλά θα συμπεριλαμβάνεται στην υπεραξία.

Με τον όρο καθαρή εμπορική συναλλαγή νοείται η συναλλαγή που διενεργείται μεταξύ δύο μερών τα οποία είναι πρόθυμα να συμμετάσχουν σε αυτή και έχουν πλήρη γνώση των συνθηκών της αγοράς.

Απόκτηση άυλου στοιχείου με κρατική επιχορήγηση

Σε ορισμένες περιπτώσεις ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού μπορεί να αποκτηθεί δωρεάν ή έναντι ενός ενδεικτικού ποσού ή με μία κρατική επιχορήγηση.

Αυτό συμβαίνει, όταν μία κυβέρνηση μεταβιβάζει σε μία επιχείρηση άυλα στοιχεία του ενεργητικού, τα οποία σχετίζονται κυρίως με άδειες χρήσης (όπως άδειες χρήσης αεροδρομίων, άδειες ραδιοφώνου ή τηλεόρασης ή άδειες τηλεπικοινωνιών).

Στην περίπτωση αυτή, μία επιχείρηση μπορεί να επιλέξει να αναγνωρίσει το άυλο στοιχείο του ενεργητικού είτε σε μια εύλογη αξία είτε σε μια ενδεικτική αξία (όπως εναλλακτικά ορίζει το ΔΛΠ 20).

Σημειώνεται ότι για να αναγνωρισθεί ένα άυλο πάγιο θα πρέπει να ισχύουν τα κριτήρια αναγνώρισης που περιγράφηκαν παραπάνω.

Απόκτηση με Ανταλλαγή Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού

Ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού μπορεί να αποκτηθεί και με ανταλλαγή άυλων στοιχείων του ενεργητικού (άυλων ή ενσώματων). Το ΔΛΠ 38 διακρίνει δύο περιπτώσεις:

1. Ανταλλαγή ανόμοιων στοιχείων του ενεργητικού. Το κόστος, στην περίπτωση αυτή, μετράται, στην εύλογη αξία του στοιχείου του ενεργητικού που δίνεται, πλέον τα τυχόν μετρητά που δόθηκαν για την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Ως συνέπεια των ανωτέρω, το άυλο πάγιο που λαμβάνεται εμφανίζεται στην εύλογη αξία του. Στην περίπτωση αυτή το κέρδος (ή η ζημία) που προκύπτει από τη συναλλαγή αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα χρήσης.
2. Ανταλλαγή ομοίων στοιχείων του ενεργητικού. Στην σπάνια περίπτωση που ανταλλάσσονται όμοια στοιχεία του ενεργητικού, δεν αναγνωρίζεται κανένα κέρδος (ή ζημία) από τη συναλλαγή. Το πάγιο θα αναγνωρίζεται με τη λογιστική αξία του παγίου που δόθηκε ως συνάλλαγμα.

Εσωτερικά Δημιουργούμενα Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού (Ιδιοπαραγωγή)

Το κόστος ενός εσωτερικά δημιουργούμενου άυλου παγίου στοιχείου περιλαμβάνει τα έξοδα που μπορεί άμεσα να αποδοθούν ή να κατανεμηθούν πάνω σε μία λογική και συνεπή βάση. Το κόστος περιλαμβάνει κατά περίπτωση :

1. Τα κόστη των υλικών και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται ή αναλώνονται για τη δημιουργία του άυλου παγίου.

2. Τους μισθούς, ημερομίσθια και άλλα σχετικά έξοδα του προσωπικού που απασχολείται στη διαδικασία δημιουργίας του άυλου παγίου.
3. Κάθε έξοδο το οποίο είναι άμεσα αποδοτέο στη δημιουργία του άυλου παγίου (π.χ. αμοιβές για την κατοχύρωση ενός νομικού δικαιώματος, απόσβεση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και αδειών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία του στοιχείου).
4. Τα γενικά έξοδα που είναι αναγκαία για τη δημιουργία του στοιχείου και μπορούν να κατανεμηθούν πάνω στο στοιχείο, σε μία λογική και σταθερή βάση (π.χ κατανομή απόσβεσης παγίων, ασφαλίσεων και ενοικίων).

Τα ακόλουθα δεν αποτελούν συνθετικά του κόστους ενός εσωτερικά δημιουργούμενου στοιχείου του ενεργητικού :

1. Έξοδα πώλησης, διοίκησης και άλλα γενικά έξοδα εκτός και αν τα έξοδα αυτά μπορούν να αποδοθούν άμεσα στην προετοιμασία για χρήση του άυλου παγίου,
2. Καθαρά διαπιστωμένες ανεπάρκειες και αρχικές λειτουργικές ζημιές πριν το άυλο πάγιο επιτύχει την προγραμματισμένη απόδοση του.
3. Έξοδα εκπαίδευσης προσωπικού προκειμένου να τεθεί σε λειτουργία το άυλο πάγιο στοιχείο.

Σε μερικές περιπτώσεις διενεργούνται έξοδα με σκοπό να δημιουργήσουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη, ωστόσο δεν καταλήγουν στην δημιουργία ενός άυλου στοιχείου του ενεργητικού (που ικανοποιεί τα κριτήρια αναγνώρισης του ΔΛΠ 38). Τέτοια έξοδα περιγράφονται συχνά ως συμβάλλοντα σε εσωτερικά δημιουργούμενη υπεραξία. Η εσωτερικά δημιουργούμενη υπεραξία δεν αναγνωρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού, διότι δεν αποτελεί αναγνωρίσιμη πηγή πόρων ελεγχόμενη από την επιχείρηση, η οποία μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Το πρότυπο συνεπώς απαγορεύει ρητά, τη αναγνώριση της υπεραξίας που δημιουργείται από την ίδια την επιχείρηση.

Το ΔΛΠ 38 δέχεται την άποψη, ότι έξοδα σε εσωτερικά δημιουργούμενα σήματα, τίτλους εφημερίδων και περιοδικών, τίτλους εκδόσεων, πελατολόγια και παρόμοια στοιχεία, δεν μπορούν να διαχωριστούν από το συνολικό κόστος ανάπτυξης της επιχείρησης. Τέτοια στοιχεία, συνεπώς, δεν αναγνωρίζονται ως εσωτερικά δημιουργούμενα άυλα στοιχεία του ενεργητικού.

Το ΔΛΠ 38 καθορίζει δύο στάδια τα οποία απαιτούνται για την ανάπτυξη ενός εσωτερικά δημιουργούμενου άυλου παγίου στοιχείου:

1. Το στάδιο της έρευνας και
2. Το στάδιο της ανάπτυξης.

Το στάδιο της έρευνας

Ο γενικός κανόνας που ισχύει είναι ότι όλα τα έξοδα που διενεργούνται κατά τη φάση της έρευνας, αναγνωρίζονται άμεσα στα αποτελέσματα της χρήσης και μόνο τα έξοδα που αφορούν το στάδιο της ανάπτυξης μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν. Όταν όμως, τα δύο αυτά στάδια δεν μπορούν να διαχωριστούν με σαφήνεια, τότε όλα τα έξοδα που μπορεί να προκύψουν κατά την ανάπτυξη του άυλου παγίου στοιχείου, θα αναγνωριστούν στα αποτελέσματα ως έξοδα.

Παραδείγματα εξόδων έρευνας είναι τα έξοδα για την εξεύρεση νέας τεχνογνωσίας, εύρεση εφαρμογών για τυχόν νέα ευρήματα ή εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων για προϊόντα, πρώτες ύλες ή υπηρεσίες.

Ορίζεται ρητά ότι απαγορεύεται έξοδα που πριν την αναγνώριση του άυλου παγίου είχαν αναγνωριστεί ως έξοδα στα αποτελέσματα, να κεφαλαιοποιηθούν μετά την αναγνώριση.

Το κόστος του άυλου παγίου αποτελείται από τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του από την ημερομηνία που ικανοποιεί τα κριτήρια αναγνώρισης και μετά.

Το Στάδιο της Ανάπτυξης

Το στάδιο της ανάπτυξης ως μεταγενέστερο από το στάδιο της έρευνας παρέχει στην επιχείρηση τη δυνατότητα να μπορεί να αποδείξει βάσιμα ότι θα δημιουργηθεί ένα άυλο πάγιο.

Κατά τη διαδικασία ανάπτυξης, επίσης, φαίνεται πιο καθαρά ότι το συγκεκριμένο πάγιο στοιχείο δημιουργείται προκειμένου να αποφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη. Για τον προσδιορισμό των μελλοντικών οικονομικών οφελών από το άυλο πάγιο χρησιμοποιούνται οι διαδικασίες που ορίζει το ΔΛΠ 36.

Προκειμένου να αναγνωριστούν τα έξοδα που πραγματοποιούνται κατά το στάδιο της ανάπτυξης ως άυλο πάγιο, η επιχείρηση θα πρέπει να μπορεί να αποδείξει σωρευτικά τα εξής:

1. Την τεχνική δυνατότητα να ολοκληρώσει το άυλο στοιχείο του ενεργητικού, έτσι ώστε τελικά αυτό να διατεθεί για πώληση ή χρήση.
2. Την πρόθεση να ολοκληρώσει το άυλο στοιχείο, προκειμένου να διατεθεί για πώληση ή χρήση
3. Τη δυνατότητα χρήσης ή πώλησης του άυλου στοιχείου.
4. Τον τρόπο με τον οποίο θα προκύψουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη. Θα πρέπει να αποδειχθεί, μεταξύ άλλων, η ύπαρξη αγοράς

για το προϊόν που παράγει το άυλο πάγιο ή στην περίπτωση που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί εσωτερικά, τη χρησιμότητα του άυλου στοιχείου του ενεργητικού

5. Τη διαθεσιμότητα επαρκών τεχνικών, οικονομικών ή άλλων πόρων οι οποίοι θα βοηθήσουν να ολοκληρωθεί και να διατεθεί ή να χρησιμοποιηθεί το άυλο στοιχείο του ενεργητικού.
6. Τη δυνατότητα αξιόπιστης μέτρησης των εξόδων που θα αποδοθούν στο άυλο στοιχείο του ενεργητικού κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής του

Παράδειγμα εξόδων ανάπτυξης είναι :

1. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή και ο έλεγχος πρωτοτύπων πριν την έναρξη της πλήρους παραγωγής
2. Ο σχεδιασμός νέων εργαλείων, συσκευών, καλουπιών και πρεσών που εμπερικλείουν νέα τεχνολογία
3. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή και η λειτουργία μίας πιλοτικής εγκατάστασης, οικονομικώς αδύνατης για εμπορική παραγωγή
4. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή και η δοκιμή μίας επιλεγμένης εναλλακτικής λύσης για νέα βελτιωμένα υλικά, συσκευές, προϊόντα, διαδικασίες, συστήματα ή υπηρεσίες.

Αποτίμηση Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού μετά την Αρχική Αναγνώριση

Μετά την αρχική αναγνώριση, η επιχείρηση έχει μία από τις ακόλουθες δύο επιλογές:

1. Το άυλο στοιχείο του ενεργητικού εμφανίζεται στην αξία κτήσης μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις τυχόν συσσωρευμένες ζημιές λόγω μείωσης της αξίας του.
2. Το άυλο στοιχείο του ενεργητικού εμφανίζεται στην αναπροσαρμοσμένη αξία του. Η αναπροσαρμοσμένη αξία είναι η εύλογη αξία του άυλου παγίου κατά την ημερομηνία της αναπροσαρμογής μείον τις μεταγενέστερες συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις τυχόν συσσωρευμένες ζημιές λόγω μείωσης της αξία του.

Όταν ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού αναπροσαρμόζεται, τότε όλα τα άλλα στοιχεία του ενεργητικού της κατηγορίας του θα πρέπει, επίσης, να αναπροσαρμόζονται εκτός από την περίπτωση που δεν υπάρχει ενεργός αγορά για τα στοιχεία αυτά.

Όταν ένα άυλο πάγιο σε μία κατηγορία αναπροσαρμοσμένων άυλων παγίων δεν μπορεί να αναπροσαρμοστεί, διότι δεν υπάρχει ενεργός αγορά γι αυτό, τότε το άυλο πάγιο πρέπει να απεικονίζεται στο κόστος

κτήσης μείον κάθε συσσωρευμένη απόσβεση και κάθε συσσωρευμένη ζημιά από μείωση της αξίας του.

Στην περίπτωση, που η εύλογη αξία ενός αναπροσαρμοσμένου άυλου παγίου δεν μπορεί να προσδιοριστεί με παραπομπή σε μία ενεργή αγορά, τότε η λογιστική αξία του άυλου παγίου πρέπει να είναι η αναπροσαρμοσμένη αξία του κατά την ημερομηνία της τελευταίας αναπροσαρμογής με παραπομπή στην ενεργό αγορά μείον κάθε μεταγενέστερη συσσωρευμένη απόσβεση και κάθε συσσωρευμένη ζημιά από μείωση της αξίας του.

Σε ότι αφορά τη λογιστική των αναπροσαρμογών ακολουθούνται οι ίδιες διαδικασίες που προβλέπονται για τα ενσώματα πάγια (ΔΛΠ 16).

Απόσβεση Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού

Ως απόσβεση ορίζεται η συστηματική κατανομή της αποσβέσιμης αξίας του άυλου παγίου στα έτη της εκτιμώμενης ωφέλιμης ζωής του. Η κατανομή θα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να αντικατοπτρίζει τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται τα οικονομικά οφέλη από την επιχείρηση. Αν δεν μπορεί να γίνει αξιόπιστα, τότε θα πρέπει να ακολουθείται η μέθοδος της σταθερής απόσβεσης.

Ως αποσβέσιμη αξία ορίζεται η αξία κτήσης του παγίου στοιχείου (βασικός χειρισμός) ή η αναπροσαρμοσμένη αξία (εναλλακτικός χειρισμός) μείον την υπολειμματική αξία. Η υπολειμματική αξία θεωρείται ότι είναι μηδενική, εκτός ορισμένων περιπτώσεων, όπως όταν:

1. Ένας τρίτος έχει δεσμευτεί να αγοράσει το άυλο πάγιο στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του.
2. Υπάρχει μία ενεργός αγορά για το άυλο πάγιο και :
  - A. η υπολειμματική του αξία μπορεί να προσδιοριστεί σε σχέση με την ενεργό αγορά,
  - B. είναι πιθανό να υπάρχει μία ενεργός αγορά, στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του.

Για τον υπολογισμό της αποσβέσιμης και της υπολειμματικής αξίας του άυλου παγίου είναι απαραίτητο να εκτιμηθεί η ωφέλιμη ζωή του.

Μετά την τελευταία αναθεώρηση του ΔΛΠ 38, η επιχείρηση πρέπει να εκτιμά αν υπάρχει η δυνατότητα να προσδιοριστεί η ωφέλιμη ζωή του παγίου. Στην περίπτωση που μπορεί να προσδιοριστεί, τότε η επιχείρηση πρέπει να προσδιορίζει το χρονικό διάστημα της ωφέλιμης ζωής του άυλου παγίου (ή τις μονάδες παραγωγής αν χρησιμοποιείται για παραγωγή).

Σε αντίθετη περίπτωση, η επιχείρηση θα θεωρήσει ότι το άυλο πάγιο δεν έχει προσδιορισμένη ωφέλιμη ζωή, όταν με βάση την εκτίμηση όλων των δυνατών παραγόντων, δεν προβλέπεται να υπάρχει χρονικός

περιορισμός στις καθарές ταμειακές εισροές που θα εισρεύσουν στην επιχείρηση. Στην περίπτωση αυτή, το άυλο πάγο δεν αποσβένεται αλλά υπόκειται σε έλεγχο μείωσης της αξίας του.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 38, οι παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να προσδιοριστεί η ωφέλιμη ζωή ενός άυλου παγίου, είναι :

1. Η αναμενόμενη χρήση του στοιχείου
2. Οι κύκλοι ζωής συναφών προϊόντων ή δημοσιευμένες πληροφορίες σχετικά με την ωφέλιμη ζωή παρόμοιων στοιχείων του ενεργητικού.
3. Οι τεχνικές, τεχνολογικές ή εμπορικές μορφές απαξίωσης
4. Η σταθερότητα του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση (και άρα το άυλο πάγιο), καθώς και η ζήτηση για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προκύπτουν από το άυλο πάγιο
5. Οι αναμενόμενες ενέργειες των ανταγωνιστών
6. Το επίπεδο συντήρησης που θα απαιτηθεί για το συγκεκριμένο άυλο στοιχείο κατά τη διάρκεια των ετών που θα ακολουθήσουν, καθώς και το αν η επιχείρηση είναι διατεθειμένη να προβεί στην πραγματοποίηση των εξόδων συντήρησης που θα απαιτηθούν
7. Η περίοδος για την οποία μπορεί να εξασκηθεί ο έλεγχος και τυχόν νομικοί ή άλλοι περιορισμοί (π.χ. λήξη αδειών)
8. Η έκταση κατά την οποία η ωφέλιμη ζωή του άυλου παγίου, εξαρτάται από την ωφέλιμη ζωή άλλων στοιχείων ενεργητικού της επιχείρησης

Το ΔΛΠ 38 με τον όρο απροσδιόριστη δεν εννοεί απεριόριστη. Ο ορισμός της διάρκειας ως απροσδιόριστη προκύπτει από την υπάρχουσα κατάσταση του στοιχείου του ενεργητικού και δεν καλύπτει τυχόν μελλοντικές επεμβάσεις ή προσθήκες που θα αυξήσουν την ωφέλιμη ζωή του.

Η αρχική υπόθεση του προτύπου πριν από την τελευταία του αναθεώρηση, ότι η ωφέλιμη ζωή του άυλου παγίου είναι πάντα προσδιορισμένη και μάλιστα στα 20 έτη, δεν ισχύει μετά την αναθεώρηση του. Η επιχείρηση θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να είναι σε θέση να διακρίνει αν η ωφέλιμη ζωή του στοιχείου είναι προσδιορίσιμη ή όχι.

Η μέθοδος και η περίοδος απόσβεσης, θα πρέπει να εξετάζονται σε κάθε έτος και να τροποποιούνται όταν η αναμενόμενη ωφέλιμη ζωή αλλάζει σε σχέση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις. Στην περίπτωση αυτή, οι αλλαγές θα πρέπει να αναγνωρίζονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 8

Στην περίπτωση που η ωφέλιμη ζωή ενός άυλου στοιχείου του ενεργητικού προκύπτει από συμβατικά ή άλλα δικαιώματα, τότε η περίοδος απόσβεσής του μπορεί να είναι μικρότερη ανάλογα με την

περίοδο κατά την οποία αναμένεται να γίνει η χρήση του παγίου. Αν πρόκειται για συμβατικό ή άλλο δικαίωμα που μεταβιβάζεται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και υπόκειται σε ανανέωση, τότε η ωφέλιμη ζωή του στοιχείου του ενεργητικού θα συμπεριλαμβάνει και τις περιόδους ανανέωσης. Αυτό θα συμβαίνει μόνο εάν υπάρχουν σαφής στοιχεία ότι η ανανέωση πρόκειται να επιτευχθεί.

Αναπροσαρμογή Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού

Εκτός από το αναπόσβεστο κόστος, το άυλο στοιχείο του ενεργητικού μπορεί εναλλακτικά να παρουσιαστεί στην αναπροσαρμοσμένη αξία του. Η αναπροσαρμοσμένη αυτή αξία, είναι η εύλογη αξία κατά την ημερομηνία της αναπροσαρμογής μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις και τις συσσωρευμένες ζημίες από μείωση της αξίας του.

Η επιχείρηση θα πρέπει να προβαίνει σε αναπροσαρμογές των άυλων παγίων της μόνο όταν υπάρχει μία ενεργός αγορά, κάτι το οποίο δεν θεωρείται απαραίτητο για την αναπροσαρμογή της αξίας των ενσώματων παγίων. Δεν επιτρέπεται, επίσης, η αρχική αναγνώριση να γίνει σε εύλογη αξία αλλά πάντα θα πρέπει να γίνεται στο κόστος.

Στην περίπτωση που μια επιχείρηση επιλέξει τον εναλλακτικό τρόπο χειρισμού, τότε η αναπροσαρμογή θα πρέπει να γίνεται τακτικά, έτσι ώστε το υπόλοιπο της αξίας του στοιχείου του ενεργητικού να μη διαφέρει ουσιαστικά από την εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Θα πρέπει, επιπλέον, να αναπροσαρμόζεται ολόκληρη η κατηγορία άυλων στοιχείων του ενεργητικού και όχι μόνο ένα πάγιο της κατηγορίας αυτής.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 38, θεωρείται ότι δεν υπάρχει ενεργός αγορά για τα ακόλουθα:

1. Σήματα
2. Τίτλους
3. Δικαιώματα μουσικής και ταινιών
4. Πατέντες

Ουσιαστικά πρόκειται για άυλα πάγια τα οποία είναι μοναδικά για κάθε επιχείρηση.

Ενεργός αγορά υπάρχει αντίθετα για :

1. Άδειες ταξί
2. Άδειες ψαρέματος
3. Ποσοτώσεις που αφορούν σε άδειες παραγωγής συγκεκριμένων ποσοτήτων

Στην περίπτωση που κατά την αναπροσαρμογή προκύψει αύξηση της αξίας του άυλου παγίου, τότε η αύξηση θα πρέπει να αναγνωριστεί

στα ίδια κεφάλαια ως «Αποθεματικό Αναπροσαρμογής». Αν αυτή η αύξηση, ωστόσο, αντιστρέφει μία προηγούμενη ζημία από μείωση της αξίας, τότε θα πρέπει να αναγνωριστεί ως έσοδο. Αν δε, η αύξηση είναι μεγαλύτερη από το ποσό που θα αναγνωριστεί ως έσοδο, τότε το υπερβάλλον ποσό θα αναγνωριστεί ως «Αποθεματικό Αναπροσαρμογής».

Το αντίθετο ισχύει όταν προκύψει μείωση της αξίας του άυλου παγίου, οπότε η μείωση αυτή αναγνωρίζεται αμέσως στα αποτελέσματα. Αν η μείωση ωστόσο, αντιστρέφει μία προηγούμενη αύξηση που αναγνωρίστηκε ως «Αποθεματικό Αναπροσαρμογής», τότε θα πρέπει να εξαλειφθεί πρώτα το αποθεματικό και στη συνέχεια, αν υπάρχει υπόλοιπο, το εναπομένον να αναγνωριστεί ως έξοδο χρήσης.

Το σύνολο του λογαριασμού «Αποθεματικό Αναπροσαρμογής» μεταφέρεται απευθείας στα «Κέρδη εις νέον» είτε περιοδικά με τη χρήση του παγίου στοιχείου είτε κατά την πώληση ή απόσυρσή του. Η αναγνώριση στα «Κέρδη εις νέον» δεν γίνεται μέσα από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης.

Αναπροσαρμογή Άυλων Στοιχείων του Ενεργητικού και Ζημίες Λόγο Μείωσης της Αξίας

Η ζημία λόγω μείωσης της αξίας εμφανίζεται όταν το αναπόσβεστο ποσό του παγίου είναι μεγαλύτερο από το ανακτήσιμο ποσό, οπότε η διαφορά αυτή θα πρέπει να εμφανίζεται στα αποτελέσματα χρήσης. Το ανακτήσιμο ποσό του παγίου είναι το μεγαλύτερο ποσό από την καθαρή τιμή πώλησης και την ανακτήσιμη αξία του παγίου, δηλαδή του ποσού που προκύπτει από την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών που δημιουργούνται από την χρήση του παγίου.

Τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού, των οποίων η ωφέλιμη ζωή δεν μπορεί να προσδιοριστεί, δεν πρέπει να αποσβένονται αλλά να υποβάλλονται σε τακτά χρονικά διαστήματα σε έλεγχο για τυχόν μείωση της αξίας τους. Αναθεώρηση θα πρέπει να γίνεται σε κάθε χρήση και για την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής των άυλων παγίων προκειμένου να διαπιστωθεί αν συνεχίζουν να ισχύουν οι λόγοι που απαγόρευαν τον προσδιορισμό της ωφέλιμης ζωής τους. Σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι οι παραπάνω λόγοι δεν ισχύουν πλέον και η ωφέλιμη ζωή των παγίων μπορεί να προσδιοριστεί, τότε η αλλαγή στην ωφέλιμη ζωή θα αντιμετωπιστεί λογιστικά ως αλλαγή λογιστικής εκτίμησης.

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα για αυτήν την περίπτωση. Για παράδειγμα, το 2001 η Αγγλική Vodafone πλήρωσε £101,436 δις για τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία της γερμανικής εταιρίας τηλεπικοινωνιών

Mannesmann. Την ημέρα της απόκτησης τα περιουσιακά στοιχεία της Mannesmann στον ισολογισμό είχαν μια εύλογη αξία £18,408 δις. Το επιπλέον ποσό των £83,028 δις αναγνωρίστηκε ως υπεραξία στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Τα επόμενα χρόνια, η υπεραξία αποσβενόταν συστηματικά μέχρι το 2005, όταν υιοθετήθηκε το Δ.Λ.Π. 38 και η Vodafone έπρεπε να διακόψει την απόσβεση της υπεραξίας και να ξεκινήσει τους ελέγχους μείωσης της αξίας. Η αξία της επένδυσης έπεσε δραματικά και το 2005 η Vodafone αναγνώρισε ως μείωση της αξίας £19,4 δις στην υπεραξία της Mannesmann. Επιπλέον, η υπεραξία των ιταλικών και σουηδικών θυγατρικών της μειώθηκε κατά £3,6 δις και £515 εκ αντίστοιχα την ίδια χρονιά, έχοντας ως αποτέλεσμα μια συνολική ζημία μείωσης £23,5 δις.

Όταν ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού πωληθεί ή όταν δεν αναμένονται πλέον μελλοντικά οικονομικά οφέλη, τότε το στοιχείο αυτό θα πρέπει να διαγράφεται από τον ισολογισμό. Η τυχόν διαφορά μεταξύ του καθαρού προϊόντος της διάθεσης και της λογιστικής αξίας του άυλου στοιχείου του ενεργητικού αποτελεί το κέρδος ή τη ζημία που προκύπτει από την απόσυρση ή διάθεση του άυλου παγίου και εμφανίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

Γνωστοποιήσεις

Μια επιχείρηση θα πρέπει να αποκαλύπτει τις παρακάτω πληροφορίες για κάθε κατηγορία άυλων παγίων κάνοντας διάκριση ανάμεσα στα εσωτερικά δημιουργούμενα και στα υπόλοιπα άυλα στοιχεία του ενεργητικού:

- Το αν οι ωφέλιμες ζωές των άυλων παγίων μπορούν να προσδιοριστούν και αν ναι ποιοι είναι οι συντελεστές απόσβεσης
- Τις μεθόδους απόσβεσης που χρησιμοποιήθηκαν για τα άυλα πάγια με προσδιορισμένη ωφέλιμη ζωή
- Τις συσσωρευμένες αποσβέσεις στην αρχή και το τέλος της περιόδου
- Την κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης, στην οποία περιλαμβάνονται οι αποσβέσεις των άυλων παγίων
- Μια ανάλυση του συσσωρευμένου υπολοίπου αρχής και τέλους περιόδου, στην οποία να παρουσιάζονται:

1. Οι προσθήκες της περιόδου, με διάκριση των προσθηκών που αφορούν σε έξοδα ανάπτυξης, σε αγορές ή ενοποίηση επιχειρήσεων
2. Τα πάγια στοιχεία που κατέχονται με σκοπό την πώληση
3. Οι αυξήσεις ή μειώσεις στην αξία των άυλων παγίων, λόγω αναπροσαρμογών
4. Οι ζημίες από μείωση της αξίας των άυλων παγίων
5. Το ποσό της απόσβεσης που προέκυψε κατά την παρουσιαζόμενη

περίοδο

6. Τυχόν αντιλογισμοί της μείωσης της αξίας, οι οποίοι και αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα περιόδου

7. Τυχόν συναλλαγματικές διαφορές που προέκυψαν κατά την μετατροπή συνδεδεμένων επιχειρήσεων του εξωτερικού

8. Λοιπές αλλαγές στο υπόλοιπο του λογαριασμού κατά την παρουσιαζόμενη περίοδο

Επίσης, όταν μια επιχείρηση έχει ένα άυλο πάγιο με μη προσδιορίσιμη ωφέλιμη ζωή θα πρέπει να αποκαλύπτει το υπόλοιπο του συγκεκριμένου στοιχείου, τους λόγους για τους οποίους δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός της διάρκειας της ωφέλιμης ζωής του και τους κυριότερους παράγοντες που οδήγησαν στην λήψη της παραπάνω απόφασης. Για τα άυλα πάγια που έχουν αποκτηθεί μέσω κρατικής επιχορήγησης και έχουν αποτιμηθεί σε εύλογες αξίες η επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί:

- Την εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση
- το υπόλοιπο αυτών των στοιχείων
- τον τρόπο αποτίμησης τους μετά την αρχική αναγνώριση

Για τα άυλα πάγια που αποτιμώνται στην αναπροσαρμοσμένη αξία, η επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί τα εξής:

- Την ημερομηνία διενέργειας της αναπροσαρμογής
- Το υπόλοιπο των αναπροσαρμοσμένων άυλων παγίων
- Το υπόλοιπο των στοιχείων όπως θα διαμορφωνόταν αν χρησιμοποιούταν ως μέθοδος αποτίμησης το αναπόσβεστο κόστος
- Την κίνηση του υπολοίπου του λογαριασμού «Αποθεματικό Αναπροσαρμογής»
- Τις μεθόδους και τις παραδοχές που εφαρμόστηκαν για την αναπροσαρμογή των συγκεκριμένων άυλων παγίων.

Τι αλλάζει με το ΔΛΠ 38 –Διαφορές από τα ΕΛΠ⁷

Με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, δεν υπάρχουν έξοδα εγκατάστασης. Στην πραγματικότητα όμως, οι λογαριασμοί που περιλαμβάνονταν στα έξοδα εγκατάστασης σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, σε ένα μεγάλο βαθμό, με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, μεταφέρονται σε άλλους λογαριασμούς. Έτσι, το λογισμικό

---

⁷ Ντζανάτος Δ., 2008, Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, ΔΛΠ 38

π.χ. που εμφανίζονταν στα έξοδα εγκατάστασης, τώρα θα παρακολουθείται, με βάση το Δ.Λ.Π. 38, στα άυλα στοιχεία.

Έξοδα που αφορούσαν απόκτηση ακινητοποιήσεων και αποσβένονταν σε διάστημα από ένα έως πέντε χρόνια, τώρα θα μεταφέρονται στο κόστος απόκτησης αυτών των ακινητοποιήσεων και θα αποσβένονται με βάση τους συντελεστές απόσβεσης τους.

Άλλα έξοδα που εμφανίζονταν στα έξοδα εγκατάστασης, όπως τα έξοδα αύξησης κεφαλαίου, τώρα θα μεταφέρονται κατευθείαν σε μείωση της καθαρής θέσης.

Τέλος, έξοδα κεφαλαιοποίησης τόκων ή συναλλαγματικών διαφορών, τώρα μπορούν να εμφανίζονται στο κόστος των παγίων ή των αποθεμάτων που αφορούν και εφόσον είναι πάγια, να αποσβένονται με τους συντελεστές απόσβεσης των παγίων.

Ορισμένοι λογαριασμοί όμως που περιλαμβάνονταν στα έξοδα εγκατάστασης και είχαν ένα γενικά ασαφές περιεχόμενο, όπως τα έξοδα «αναδιοργάνωσης», πρέπει να μεταφέρονται κατευθείαν στα αποτελέσματα, στη χρήση στην οποία πραγματοποιούνται.

Το Δ.Λ.Π 38 περιλαμβάνει αρκετές ενδεικτικές περιπτώσεις εξόδων, τα οποία δεν μπορούν να αποτελέσουν άυλα στοιχεία, αλλά πρέπει να μεταφέρονται στα αποτελέσματα. Ορισμένα από αυτά τα στοιχεία που αναφέρονται στο Δ.Λ.Π 38, δεν ήταν ασύνηθες στην Ελλάδα να μεταφέρονται στα έξοδα εγκατάστασης, να κεφαλαιοποιούνται και να αποσβένονται τμηματικά.

Τα άυλα στοιχεία του Δ.Λ.Π. 38, δεν αφορούν κάθε άυλο που εμφανίζεται στον ισολογισμό. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις π.χ. είναι άυλο στοιχείο, αλλά δεν καλύπτεται από το Δ.Λ.Π 38 αλλά από ειδικό πρότυπο. Η υπεραξία που προέρχεται από τις συνενώσεις και όλοι οι χειρισμοί που την αφορούν, δεν καλύπτεται από το Δ.Λ.Π 38 αλλά από το Δ.Π.Χ.Π. 3 και από το Δ.Λ.Π. 36 για τις απομειώσεις.

Για τις συνενώσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι αναφερόμαστε μόνο στην υπεραξία που προκύπτει από τη συνένωση και όχι στα άυλα στοιχεία που αποκτούνται με τη συνένωση. Αυτά θα περιλαμβάνονται στα άυλα στοιχεία, στον ενοποιημένο ισολογισμό της εταιρίας αν αφορά εξαγορά ή τις ιδιαίτερες οικονομικές καταστάσεις της, αν αφορά συγχώνευση.

Υπάρχουν κι άλλα άυλα στοιχεία, που δεν αφορούν το Δ.Λ.Π. 38 και συνδέονται με άλλα πρότυπα, όπως με το Δ.Λ.Π. 2 για τα αποθέματα, το Δ.Λ.Π. 11 για τα τεχνικά έργα, το Δ.Λ.Π. 17 για τις μισθώσεις, το Δ.Λ.Π. 19 για τις παροχές σε εργαζόμενους, το Δ.Π.Χ.Π. 4 για τις ασφαλιστικές εταιρίες (τα έξοδα πρόσκτησης) κλπ.

Υπάρχουν περιπτώσεις, όπου είναι δύσκολο να διαχωριστεί ένα ενσώματο πάγιο, από ένα άυλο πάγιο. Αυτές οι περιπτώσεις αφορούν κυρίως μηχανήματα, τα οποία περιλαμβάνουν και λογισμικό. Σε μερικές

περιπτώσεις η αξία του λογισμικού είναι η σημαντική και η αξία του παγίου μικρή ή και μηδαμινή, σε άλλες περιπτώσεις συμβαίνει το αντίστροφο. Κανονικά θα πρέπει να γίνεται διαχωρισμός για ένα τέτοιο πάγιο, στο τμήμα που αφορά ενσώματη ακινητοποίηση και στο τμήμα που αφορά άυλο

στοιχείο, εφόσον αυτός ο διαχωρισμός είναι εφικτός, διαφορετικά θα πρέπει να αντιμετωπιστεί λογιστικά με βάση τις κατευθύνσεις που δίνονται από το Δ.Λ.Π. 38.

Με το Δ.Λ.Π. 38, όπως γενικά συμβαίνει με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, άυλα μπορεί να έχουν αποκτηθεί και με χρηματοδοτική μίσθωση. Τότε, σύμφωνα με ης ρυθμίσεις του Δ.Λ.Π. 17 για τις μισθώσεις, αυτά τα άυλα εμφανίζονται στο ενεργητικό από τη στιγμή που αρχίζει η χρηματοδοτική μίσθωση.

Ορισμένες περιπτώσεις που αφορούν προφανώς άυλα στοιχεία, όπως δικαιώματα για ταινίες, για DVDs, για CDs και για συγγραφικά και καλλιτεχνικά δικαιώματα, ρητά εξαιρούνται από το Δ.Λ.Π. 38. Δεν αντιμετωπίζονται με βάση αυτό το πρότυπο.

Τέλος, ρητά αναφέρεται στο Δ.Λ.Π. 38, κάτι άλλωστε που ίσχυε αυτονόητα και με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, ότι η υπεραξία που δημιουργείται εσωτερικά από μια εταιρία ή όταν εξετάζουμε ένα όμιλο εσωτερικά από τον όμιλο, δεν είναι άυλο στοιχείο, δεν κεφαλαιοποιείται. Με τον ίδιο τρόπο ορισμένα στοιχεία ...σχετίζονται με την εσωτερικά δημιουργούμενη υπεραξία, επίσης δεν μπορούν να θεωρηθούν σαν άυλα στοιχεία. Τέτοια στοιχεία είναι τα σήματα ή άλλα χαρακτηριστικά του μάρκετινγκ της εταιρίας. Αυτά δεν μπορούν να αποτιμηθούν και να εμφανιστούν με αξίες στις οικονομικές καταστάσεις.

Το Δ.Λ.Π. 38 καθορίζει κριτήρια για να μπορεί κάτι να λογιστεί σαν άυλο στοιχείο. Υπάρχουν κάποια γενικά κριτήρια, ενώ για τα άυλα στοιχεία τα οποία δημιουργούνται εσωτερικά από την ίδια την εταιρία, υπάρχουν πάρα πολύ αυστηρότερα κριτήρια.

Τα βασικά κριτήρια είναι ότι, για να καταχωρηθεί κάποιο στοιχείο στα άυλα, πρέπει οι εισροές που αναμένονται από αυτό να είναι αφενός πιθανές και αφετέρου μπορεί να γίνει αξιόπιστη εκτίμηση της αξίας του στοιχείου. Είναι αυτονόητο πως όταν πρόκειται για κάτι που το αγοράσαμε, γνωρίζουμε το κόστος του, αλλά δεν αρκεί αυτό. Πρέπει να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε ότι οι πιθανές εισροές θα υπερκαλύψουν αυτό το κόστος.

Τα άυλα στοιχεία χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Σ' αυτά που αποκτούμε με αγορά από τρίτους ή μέσω συνενώσεων και σ' αυτά τα οποία δημιουργούνται εσωτερικά από την εταιρία. Τα εσωτερικά δημιουργούμενα άυλα στοιχεία, στην ελληνική πραγματικότητα είναι σχετικά λίγα. Στο εξωτερικό όμως, σε επιχειρήσεις οι οποίες επενδύουν σημαντικά ποσά στην έρευνα, είναι σημαντικά.

Για αυτά τα εσωτερικά δημιουργούμενα στοιχεία, τα κόστη διαχωρίζονται σε δύο φάσεις, σε δύο κατηγορίες. Στη φάση της έρευνας και στη φάση της ανάπτυξης. Το Δ.Λ.Π. 38 ορίζει με σαφήνεια τι περιλαμβάνει η φάση της έρευνας και τι εκείνη της ανάπτυξης. Τα κόστη που αφορούν έρευνα, με βάση το Δ.Λ.Π. 31 μεταφέρονται σε βάρος των αποτελεσμάτων στη χρονιά στην οποία γίνονται. Είναι δηλαδή το κόστος που εμφανίζεται στη λειτουργία της έρευνας και ανάπτυξης. Τα κόστη που αφορούν ανάπτυξη, μπορούν να κεφαλαιοποιούνται, εφόσον πληρούν συγκεκριμένα και πολύ αυστηρά κριτήρια, τα οποία πρέπει να επανεξετάζονται με κάθε ισολογισμό.

Η καταχώριση των άυλων στοιχείων αρχικά γίνεται στο κόστος, που περιλαμβάνει το συνολικό κόστος, με βάση τη λογική που διαπνέει τα Δ.Λ.Π. και όχι μόνο την τιμολογιακή αξία. Μετά την απόκτησή τους, τα άυλα στοιχεία μπορούν να παρακολουθούνται είτε στο κόστος μείον τις αποσβέσεις και μείον τις πιθανές σε αξίες αναπροσαρμογής.

Είναι προφανές ότι οι περιπτώσεις που είναι δυνατόν να παρακολουθείται ένα άυλο στοιχείο σε αξίες αναπροσαρμογής, είναι γενικά περιορισμένες και στην πολύ περισσότερο. Παρόλα αυτά, παρέχεται αυτή η δυνατότητα από το Δ.Λ.Π. 38 αρκεί φυσικά να υπάρχουν τιμές αγοράς που βοηθούν στην εκτίμηση της εύλογης αξίας ενός άυλου στοιχείου. Τέτοιες τιμές μπορεί σε σπάνιες περιπτώσεις να συνδέονται με τιμές στο χρηματιστήριο, αλλά μπορεί να συνδέονται και με τιμές της αγοράς. Ενδεικτικά αναφέρεται, ότι σε χώρες που θα μπορούσαν οι άδειες ταξί ή κάποιες άλλες άδειες να αποτελούν αντικείμενο της αγοράς, δηλαδή να πουλιούνται και να αγοράζονται και επομένως να υπάρχουν τιμές αγοράς για αυτές, θα μπορούσαν να αποτιμούνται σε εύλογες αξίες. Σ' αυτή την περίπτωση, δημιουργούνται αποθεματικά εύλογης αξίας, όπως γίνεται και με τα άλλα πάγια τα οποία παρακολουθούνται σε εύλογες αξίες.

Αν εξετάσουμε επομένως συνολικά το Δ.Λ.Π 38 σε σχέση με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είναι πράγματι μια διαφορετική προσέγγιση και μια πιο πλήρης προσέγγιση.

Τέλος, το Δ.Λ.Π 38 περιλαμβάνει ένα πλήθος γνωστοποιήσεων που πρέπει να γίνονται για τα άυλα στοιχεία.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι με βάση το Δ.Λ.Π. 38, θεωρείται ότι μπορεί να υπάρξουν και άυλα στοιχεία αόριστης διάρκειας, δηλαδή άυλα στοιχεία τα οποία θα μπορούν να παρακολουθούνται στο κόστος και να μην αποσβένονται. Αυτό αποτελεί κάτι σπάνιο έως αδύνατο στις ελληνικές συνθήκες. Δεν είναι όμως σπάνιο ή αδύνατο σε διεθνές επίπεδο. Για αυτά τα αόριστης διάρκειας άυλα στοιχεία, όπως και για την υπεραξία, θα πρέπει να γίνεται κάθε χρόνο έλεγχος της απομείωσης τους, με βάση τις ρυθμίσεις του Δ.Λ.Π 36.

ΔΛΠ 22 ως προς το άυλο ενεργητικό και ειδικότερα προς Φήμη και Πελατεία και διαφορές από Ελληνική Νομοθεσία ⁸

Το ΔΛΠ 22 και η ελληνική νομοθεσία αναφέρουν περί την δημιουργία συγχωνεύσεων και εξαγορών που αναγνωρίζουν μια υπεραξία που προκύπτει από την διαφορά μεταξύ του τιμήματος που πληρώθηκε ή ανταλλάχθηκε μεταξύ τους το οποίο αποτελεί στοιχείο του άυλου ενεργητικού.

Το ΔΛΠ 22 θεωρεί όλες τις πράξεις συγχωνεύσεων και εξαγορών ως «εξαγορές» με άμεση αναγνώριση υπεραξίας (goodwill) που προκύπτει σαν διαφορά μεταξύ του τιμήματος που πληρώθηκε ή ανταλλάχθηκε και το αντίστοιχο ποσοστό της καθαρής θέσης της αγορασθείσας εταιρίας εκπεφρασμένα σε αγοραίες αξίες (fair value). Εάν το τίμημα δεν καταβάλλεται με μετρητά αλλά με πίστωση ορισμένης χρονικής διάρκειας, τότε για τον υπολογισμό του κόστους αγοράς υπολογίζεται η παρούσα αξία του επί πιστώσει τιμήματος και εν συνεχεία ενδεχομένως η τυχόν υπεραξία.

Για να αναγνωρισθεί μία συγχώνευση σαν «pooling or uniting of interesting» πρέπει να συντρέχουν οι εξής τρεις προϋποθέσεις ταυτοχρόνως:

- σχετική αναλογία στις αγοραίες αξίες των δύο εμπλεκόμενων εταιριών
- συνέχιση περίπου του ίδιου ποσοστού ψήφου των εταιριών και στην νέα εταιρία
- ανταλλαγή ή συνάθροιση πλειοψηφικών πακέτων από κάθε μία από τις εταιρίες

Επίσης όταν δεν είναι δυνατόν να εντοπισθεί ο αγοραστής, τότε η συγχώνευση θεωρείται «pooling or uniting of interesting».

Στο «pooling of interesting» δεν αναγνωρίζεται υπεραξία (goodwill) λογιστικά. Όλα τα σχετικά έξοδα πρέπει να πάνε στα αποτελέσματα. Η απόσβεση του (goodwill) γίνεται στην εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή του η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 20 χρόνια. Κάθε χρόνο γίνεται επανεκτίμηση αυτής και αν προκύψει διαφορά, τότε λογίζεται σαν διόρθωση.

Το κόστος αγοράς (που διαμόρφωσε την υπεραξία) επιτρέπεται να αλλάξει μεταγενέστερα, όταν υπάρξουν μεταβολές σε μελλοντικά

---

⁸ Ντζανάτος Δ., 2008, Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα / Καραγιώργος Θεοφάνης και Ανδρέας Πετρίδης: Γερμανός, 2006 Εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων (Δ.Λ.Π.) σε συνδυασμό με το γενικό λογιστικό σχέδιο (Γ.Λ.Σ.): Θεωρία & πράξη, Εκδόσεις Γερμανός, Θεσσαλονίκη

γεγονότα και εκτιμήσεις που είχαν γίνει αρχικά οπότε γίνεται αναγκαίο να αναθεωρηθεί πάλι η τρέχουσα αξία της αγορασθείσας εταιρίας και όταν το αρχικό τίμημα υποστεί αλλαγή ένεκα διαφόρων αιτιών και συμφωνιών.

Η αρνητική υπεραξία (negative goodwill) που προκύπτει όταν το κόστος απόκτησης των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων είναι μικρότερο της πραγματικής αξίας τους. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, η διαφορά που προκύπτει χαρακτηρίζεται ως αρνητική υπεραξία και απεικονίζεται αφαιρετικά του ενεργητικού στην υπεραξία, το οποίο αποσβένεται σε πέντε έτη ή έως το πολύ είκοσι έτη όταν μπορεί να αιτιολογηθεί.

Η διαφορά μεταξύ πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της επιχείρησης που αγοράζεται και τιμήματος που καταβάλλεται για την απόκτηση, περιγράφεται ως υπεραξία και είναι συνήθως θετική οπότε αποσβένεται σε μια περίοδο 20 ετών. Αν η ανωτέρω διαφορά είναι αρνητική, τότε καταχωρείται ως έκπτωση (μείωση) των περιουσιακών στοιχείων και κατά την έκταση που σχετίζεται με αναμονή μελλοντικών ζημιών, καταχωρείται ως έσοδο όταν πραγματοποιούνται οι ζημιές της αγοραζόμενης επιχείρησης. Κατά την έκταση που δεν σχετίζεται με αναμενόμενες μελλοντικές ζημιές καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσεως ως εξής:

Το ποσό αυτής που δεν υπερβαίνει τις πραγματικές αξίες των αποκτηθέντων μη νομισματικών στοιχείων, καταχωρείται στα έσοδα συστηματικά κατά τη διάρκεια της εναπομένουσας ωφέλιμης ζωής των στοιχείων αυτών.

Το επιπλέον των πραγματικών αξιών των μη νομισματικών περιουσιακών στοιχείων αυτής τμήμα, καταχωρείται αμέσως ως έσοδο.

Κατά την ημερομηνία απόκτησης μια επιχείρησης από μια άλλη, ο αγοραστής πρέπει να καταχωρηθεί μια πρόβλεψη που δεν εμφανίζεται ως υποχρέωση από την αγοραζόμενη επιχείρηση, εάν ο αγοραστής αναπτύξει ένα σχέδιο για τερματισμό, ή μείωση των δραστηριοτήτων της αγοραζόμενης.

Τα δικαιώματα μειοψηφίας, σε περίπτωση μερικής αγοράς, καταχωρούνται σε προ της αγοράς αξίες των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Εναλλακτικά επιτρέπεται η εμφάνιση τους και σε πραγματικές αξίες, όπως και για τον αγοραστή.

Τα δικαιώματα μειοψηφίας, σε περίπτωση μερικής αγοράς, καταχωρούνται σε προ της αγοράς αξίες των αναγνωρισμένων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Εναλλακτικά επιτρέπεται η εμφάνιση τους και σε πραγματικές αξίες όπως και για τον αγοραστή.

Όταν η συμφωνία μιας αγοράς προβλέπει προσαρμογή του τιμήματος αγοράς υπό την αίρεση μελλοντικών γεγονότων, το ποσό της προσαρμογής συμπεριλαμβάνεται στο κόστος αγοράς κατά την

ημερομηνία αγοράς, αν η αναπροσαρμογή είναι πιθανή και το ποσό μπορεί να υπολογισθεί βάσιμα.

Το κόστος μιας αγοράς πρέπει να αναπροσαρμόζεται όταν ύστερα από την ημερομηνία αγοράς παύει να υπάρχει η αίρεση που επιδρά στο τίμημα αγοράς, οπότε η πληρωμή του ποσού είναι πιθανή και αξιόπιστα εκτίμηση. Τέτοιες προσαρμογές διορθώνουν είτε την υπεραξία ή την υπέρ ή υπό το άρτιο έκδοση.

Η ελληνική νομοθεσία μας αναφέρει ότι ο Ν.2190/20, ομιλεί περί συγχώνευσης για περιπτώσεις όπου υπάρχει 100% θυγατρική εταιρία. Στις άλλες περιπτώσεις, ο Ν.2190/20 αποδέχεται τον νόμο 2515/97 για τις συγχωνεύσεις τραπεζικών ιδρυμάτων όπου επιτρέπεται η αποτίμηση των παγίων σε τρέχουσες αξίες, καθώς επίσης και η τεχνική συνάθροισης συμφερόντων (συμψηφισμός μόνο του μετοχικού κεφαλαίου της αποροφώμενης)

Στις άλλες περιπτώσεις ο Ν.2190/20 αποδέχεται τον 1297/72 για συγχωνεύσεις λοιπών εταιριών όπου και επιβάλλεται η αποτίμηση των παγίων σε τρέχουσες αξίες και δεν αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημιές της αποροφώμενης. Τον 2166/93 όπου δεν επιβάλλεται αποτίμηση σε τρέχουσες αξίες όμως αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημιές της απορροφώμενης και γίνεται με τεχνική της συνάθροισης συμφερόντων

Γενικά στα ελληνικά λογιστικά πρότυπα, οι συγχωνεύσεις θεωρούνται νομικής μορφής μετασχηματισμοί και όχι εξαγορές και λογίζονται με τη μέθοδο συνάθροισης συμφερόντων.

Σπάνια αναγνωρίζεται υπεραξία, η οποία και αποσβένεται σε 5 χρόνια ισόποσα. Το κόστος αγοράς είναι η ονομαστική του ποσού που πληρώνεται.

Τέλος η αρνητική υπεραξία αναγνωρίζεται μόνο κατά την ενοποίηση και αναγράφεται απευθείας στην καθαρή θέση (συν διαφορά ενοποίησης).

Ο Ν.2190/1920 στο άρθρο 103 παρ.1 και 2 εμμέσως πλην σαφώς αναγνωρίζει ως μέθοδο ενοποίησης την μέθοδο αγοράς.

Οι διαφορές ενοποίησης (υπεραξία), εφόσον είναι θετικές, αποσβένονται είτε εφάπαξ, είτε τμηματικά και ισόποσα σε μια πενταετία είτε εμφανίζονται αφαιρετικώς των ιδίων κεφαλαίων. Αν είναι πιστωτικές καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια και μπορούν να μεταφέρονται στα αποτελέσματα μερικώς ή ολικώς μόνον αν αντιστοιχούν σε δυσμενή μελλοντικά αποτελέσματα, ή σε προβλέψεις μελλοντικών δαπανών που θα πραγματοποιηθούν, ή αν αντιστοιχούν σε πραγματοποιημένο κέρδος (άρθρο 103 παρ 3)

Στην περίπτωση που συντρέχουν οι διατάξεις του άρθρου 96 παρ. 1 περί επιχειρήσεων που έχουν τεθεί υπό την έννοια Διεύθυνση, ή που τα διοικητικά όργανα των επιχειρήσεων αποτελούνται κατά πλειοψηφία από τα ίδια πρόσωπα, η επιβαλλόμενη από το νόμο ενοποίηση θα μπορούσε

να θεωρηθεί ως συνένωση δικαιωμάτων όπως προσδιορίζεται από το ΔΛΠ 22. Για την περίπτωση της συγχώνευσης με απορρόφηση, που είναι μίας συνήθους πρακτική στη χώρα μας, το άρθρο 71 του Ν.2190/20 προβλέπει την εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων των συγχωνευμένων εταιριών, το οποίο σε συνδυασμό με την παρ. 4 β του άρθρου 43, στην περίπτωση της συγχώνευσης με απορρόφηση, καταλήγει στην καταχώρηση υπεραξίας που προβλέπεται από το ΔΛΠ 22.

Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 3 (ΔΠΧΠ 3)⁹

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ΔΠΧΠ 3 αντικατέστησε το ΔΛΠ 22 «Ενοποιημένες Επιχειρήσεις», το οποίο ίσχυε για την παρουσίαση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων μέχρι την 31/12/2004. Μετά την ημερομηνία αυτή, τίθεται σε ισχύ το ΔΠΧΠ 3, το οποίο υπό κάποιες αυστηρές προϋποθέσεις μπορεί να εφαρμοστεί αναδρομικά και για προγενέστερες ημερομηνίες.

Το ΔΠΧΠ 3 αντικαθιστά επίσης τις ακόλουθες διερμηνείες :

1. Μ.Ε.Δ 9 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων- Ταξινόμηση είτε ως Αγορές είτε ως Συνενώσεις Συμφερόντων» (S.I.C 9 «Business Combinations Classification either as Acquisition or Unitings of Interests»)
2. Μ.Ε.Δ 22 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων – Μεταγενέστερη Αναπροσαρμογή Εύλογων αξιών και Υπεραξίας που αρχικά Αναγνωρίστηκαν» (S.I.C 22 «Business Combinations – Subsequent Adjustment of Fair and Goodwill Initially Reported»)
3. Μ.Ε.Δ 28 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων – Ημερομηνία Ανταλλαγής και Εύλογη Αξία των Συμμετοχικών Τίτλων» (S.I.C 28 «Business Combinations – «Date of Exchange» and Fair Value of Equity Instruments»).

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του παρόντος ΔΠΧΑ είναι να καθορίσει την παρουσίαση οικονομικών στοιχείων μιας οικονομικής οντότητας όταν πραγματοποιείται συνένωση επιχειρήσεων. Ειδικότερα, καθορίζει ότι όλες οι συνενώσεις επιχειρήσεων πρέπει να λογιστικοποιούνται με τη

---

⁹ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, Grant Thornton, 2006

μέθοδο της αγοράς. Συνεπώς, ο αποκτών αναγνωρίζει τα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις του αποκτώμενου στις εύλογες αξίες τους κατά την ημερομηνία της απόκτησης και επίσης αναγνωρίζει την υπεραξία, η οποία στη συνέχεια εξετάζεται για απομείωση αντί να αποσβένεται.

Αυτό το ΔΠΧΑ δεν εφαρμόζεται σε:

- α) συνενώσεις επιχειρήσεων στις οποίες ξεχωριστές οικονομικές οντότητες ή επιχειρήσεις συσπειρώνονται για να δημιουργήσουν μια κοινοπραξία
- β) συνενώσεις επιχειρήσεων που αφορούν οικονομικές οντότητες ή επιχειρήσεις που τελούν υπό κοινό έλεγχο
- γ) συνενώσεις επιχειρήσεων που αφορούν δύο ή περισσότερες αμοιβαίες οικονομικές οντότητες
- δ) συνενώσεις επιχειρήσεων στις οποίες ξεχωριστές οικονομικές οντότητες ή επιχειρήσεις συσπειρώνονται για να δημιουργήσουν μια αναφέρουσα οικονομική οντότητα μόνο μέσω σύμβασης χωρίς να αποκτηθούν συμμετοχικά δικαιώματα (για παράδειγμα, συνενώσεις στις οποίες συσπειρώνονται ξεχωριστές οικονομικές οντότητες αποκλειστικά μέσω σύμβασης για να δημιουργηθεί μια εταιρεία εισηγμένη σε περισσότερα από ένα χρηματιστήρια).

Εννοιολογική Προσέγγιση

Σύμφωνα με το ΔΠΧΠ 3ως ενοποίηση επιχειρήσεων ορίζεται η συσπείρωση ξεχωριστών επιχειρήσεων σε ια επιχειρηματική οντότητα, η οποία καταρτίζει οικονομικές καταστάσεις. Το ΔΠΧΠ 3, επίσης, διακρίνει τις ενοποιήσεις επιχειρήσεων κάτω από κοινό έλεγχο. Στην περίπτωση αυτή, οι ενοποιημένες επιχειρήσεις ελέγχονται από το ίδιο μέρος ή μέρη τόσο πριν όσο και μετά την ενοποίηση, ενώ ο έλεγχος δεν είναι προσωρινός.

Απόκτηση : είναι μία ενοποίηση επιχειρήσεων στην οποία μία από τις επιχειρήσεις (η αποκτώσα επιχείρηση) αποκτά έλεγχο πάνω στην καθαρή περιουσία και στις δραστηριότητες μίας επιχείρησης (της αποκτώμενης), με αντάλλαγμα τη μεταβίβαση στοιχείων του ενεργητικού, την ανάληψη υποχρεώσεων ή την έκδοση μετοχών

Έλεγχος : είναι η δυνατότητα της κατεύθυνσης της οικονομικής και επιχειρηματικής πολιτικής μίας επιχείρησης, έτσι ώστε να λαμβάνονται οφέλη από τις δραστηριότητες της.

Μητρική : είναι μία επιχείρηση που έχει μία ή περισσότερες θυγατρικές

Θυγατρική : είναι μία επιχείρηση που ελέγχεται από μία άλλη επιχείρηση (γνωστή ως μητρική)

Δικαιώματα μειοψηφίας: είναι το μέρος των καθαρών αποτελεσμάτων και της καθαρής περιουσίας μίας θυγατρικής, που αναλογεί στα συμμετοχικά δικαιώματα που δεν ανήκουν, άμεσα ή έμμεσα μέσω θυγατρικών, στη μητρική επιχείρηση.

Ημερομηνία Απόκτησης : είναι η ημερομηνία κατά την οποία η αποκτώσα επιχείρηση αποκτά τον έλεγχο της αποκτώμενης επιχείρησης

Ημερομηνία Συμφωνίας : είναι η ημερομηνία κατά την οποία μία σημαντική συμφωνία μεταξύ των συνδεδεμένων μερών έχει επιτευχθεί. Στην περίπτωση εισηγμένων επιχειρήσεων, η ημερομηνία αυτή θα συμπίπτει με την ανακοίνωση της συμφωνίας στο επενδυτικό κοινό. Στην περίπτωση, αντίθετα, επιθετικής εξαγοράς, η ημερομηνία συμφωνίας είναι η νωρίτερη ημερομηνία κατά την οποία ένα επαρκές μέρος των μετόχων της αποκτώμενης επιχείρησης αποδέχεται την προσφορά αγοράς της αποκτώσας επιχείρησης, να αποκτήσει τον έλεγχο (ΔΠΧΠ 3).

Επιχειρηματική Οντότητα : που καταρτίζει οικονομικές καταστάσεις, είναι μία οντότητα για την οποία υπάρχουν χρήστες που βασίζονται στις πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων, προκειμένου να λάβουν αποφάσεις που αφορούν στην κατανομή των οικονομικών πόρων.

Λογιστική Αναγνώριση

Όλες οι ενοποιήσεις επιχειρήσεων θα πρέπει να αναγνωρίζονται με βάση τη μέθοδο της αγοράς. Η αποκτώσα επιχείρηση αποκτά τα στοιχεία του ενεργητικού και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της αποκτώμενης επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που προηγούμενα δεν είχαν αναγνωριστεί από την αποκτώμενη. Η αποτίμηση των αποκτώμενων στοιχείων δεν επηρεάζεται από το γεγονός της συναλλαγής.

Τα βήματα που πρέπει να διενεργηθούν προκειμένου να εφαρμοστεί η μέθοδος της αγοράς είναι :

1. Ο προσδιορισμός της αποκτώσας επιχείρησης
2. Ο προσδιορισμός του κόστους της απόκτησης
3. Η κατανομή του κόστους της απόκτησης στα στοιχεία του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που αποκτήθηκαν κατά την ενοποίηση επιχειρήσεων.

Προσδιορισμός της Αποκτώσας επιχείρησης

Σε κάθε ενοποίηση επιχειρήσεων πρέπει να αναγνωρίζεται ποιο από τα συνδεδεμένα μέρη είναι η αποκτώσα επιχείρηση. Η αποκτώσα επιχείρηση είναι το μέρος εκείνο που αποκτά τον έλεγχο πάνω στο άλλο συνδεδεμένο μέρος.

Όπως αναφέρεται στο ΔΠΧΠ 3, σε μια αγορά επιχειρήσεων, η αποκτώσα επιχείρηση προσδιορίζεται όταν ισχύει μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Η αποκτώσα επιχείρηση αποκτά την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης αποκτώμενης επιχείρησης.
2. Η αποκτώσα επιχείρηση εξασφαλίζει, σε συμφωνία με άλλους, τον έλεγχο της πλειοψηφίας των ψήφων της αποκτώμενης επιχείρησης.
3. Η αποκτώσα επιχείρηση κατευθύνει την οικονομική και την επιχειρηματική πολιτική την αποκτώμενης επιχείρησης με σύμβαση ή νόμο, ακόμα και αν κατέχει ποσοστό μικρότερο του 50% των ψήφων.
4. Η αποκτώσα επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να διορίζει ή να παύει την πλειονότητα των μελών του Δ.Σ της αποκτώμενης επιχείρησης, ακόμα και αν κατέχει ποσοστό μικρότερο του 50% των ψήφων.
5. Η αποκτώσα επιχείρηση έχει τον έλεγχο της πλειοψηφίας των μελών του Δ.Σ της αποκτώμενης επιχείρησης, ακόμα και αν κατέχει ποσοστό μικρότερο του 50% των ψήφων.

Σε κάθε περίπτωση το κρίσιμο σημείο που θα πρέπει να εξετάζεται προκείμενου να προσδιοριστεί η αποκτώσα επιχείρηση, είναι η ύπαρξη του ελέγχου. Ποια δηλαδή από τις επιχειρήσεις έχει την ισχύ να κατευθύνει τις οικονομικές και επιχειρηματικές πολιτικές της άλλης, έτσι ώστε να αντλεί οφέλη από τις δραστηριότητες της.

Προσδιορισμός του κόστους απόκτησης

Μια αγορά θα πρέπει να αναγνωρίζεται στο κόστος της, το οποίο προσδιορίζεται από το άθροισμα των ακολούθων:

1. Των μετρητών ή ταμειακών ισοδύναμων που καταβλήθηκαν ή της εύλογης αξίας (κατά την ημερομηνία της απόκτησης) κάθε άλλου στοιχείου που μεταβιβάστηκε από την αποκτώσα επιχείρηση, για την απόκτηση του ελέγχου της αποκτώμενης

επιχείρησης. Τα ανταλλάγματα που δόθηκαν (στοιχεία του ενεργητικού, ανάληψη υποχρεώσεων, έκδοση μετοχών) πρέπει να αποτιμηθούν σε εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία της απόκτησης.

2. Των επιπλέον εξόδων που αφορούν άμεσα στη συγκεκριμένη ενοποίηση επιχειρήσεων.

Παραδείγματα τέτοιων εξόδων είναι οι αμοιβές ελεγκτών, λογιστών και νομικών, οι οποίοι λαμβάνουν μέρος στις διαδικασίες εξαγοράς. Τα έξοδα, αντιθέτως, που δεν αποδίδονται άμεσα στην αγορά, δεν περιλαμβάνονται στο κόστος της απόκτησης (π.χ. κόστος λειτουργίας του τμήματος της επιχείρησης που ασχολείται με την εξαγορά επιχειρήσεων).

Στην περίπτωση που το αντίτιμο της απόκτησης καταβάλλεται στην αποκτώμενη επιχείρηση σε ημερομηνία μεταγενέστερη της ημερομηνίας απόκτησης, τότε για τον προσδιορισμό του κόστους αγοράς, τα ποσά που θα καταβληθούν σε μεταγενέστερο χρόνο, θα πρέπει να προεξοφληθούν στην ημερομηνία της αγοράς.

Στην περίπτωση που στο αντάλλαγμα της αγοράς περιέχεται και η έκδοση από την αποκτώσα επιχείρηση χρηματοοικονομικών μέσων (μετοχών), τότε θα πρέπει να αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους.

Στην περίπτωση που τα χρηματοοικονομικά μέσα διαπραγματεύονται σε μία οργανωμένη αγορά, τότε η αξία τους θα είναι αυτή με την οποία διαπραγματεύονται. Θα πρέπει, να εξετάζεται εάν η τιμή αυτή έχει διαμορφωθεί από περιστασιακά γεγονότα και να γίνουν οι κατάλληλες προσαρμογές. Η δημοσιευμένη τιμή κατά την ημερομηνία της ανταλλαγής δεν είναι αξιόπιστη, παρά μόνο όταν έχει επηρεαστεί από μία στενότητα της αγοράς.

Στην περίπτωση που το χρηματοοικονομικό μέσο δεν διαπραγματεύεται σε μια οργανωμένη αγορά, τότε η τιμή του θα προσδιοριστεί σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Για τον προσδιορισμό του κόστους απόκτησης, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μελλοντικές ζημιές ή έξοδα που θα προκύψουν στο μέλλον. Οι ζημιές αυτές, θα αναγνωριστούν στη χρονική περίοδο που θα προκύψουν, ως έξοδα των χρήσεων που αφορούν.

Οποιαδήποτε έξοδα συνδέονται με τις αναλαμβανόμενες υποχρεώσεις δεν περιλαμβάνονται στο κόστος της αγοράς, αλλά αυξάνουν την αξία των υποχρεώσεων. Το ίδιο ισχύει και για τα έξοδα έκδοσης χρηματοοικονομικών μέσων, τα οποία επίσης δεν θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στο κόστος της απόκτησης, αλλά να μειώνουν τα έξοδα από την έκδοση. Τα έξοδα δανείων, συνεπώς, καθώς και τα έξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου θα πρέπει να μειώνουν το προϊόν της έκδοσης.

Άυλα Πάγια και Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις της Αποκτώμενης Επιχείρησης

Αναφορικά με την απεικόνιση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού, το ΔΠΧΠ 3 απαιτεί ο αγοραστής να αναγνωρίσει, ξεχωριστά από την υπεραξία κατά την ημερομηνία της αγοράς, εκείνα τα άυλα πάγια στοιχεία του ενεργητικού, που ικανοποιούν τα κριτήρια αναγνώρισης του ΔΛΠ 38.

Συγκεκριμένα, ένα άυλο στοιχείο του ενεργητικού, προκειμένου να αναγνωριστεί θα πρέπει να είναι αναγνωρίσιμο και η αξία του να μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα. Προκειμένου να θεωρηθεί ένα άυλο πάγιο ως αναγνωρίσιμο θα πρέπει:

1. Να μπορεί να διαχωριστεί από την οντότητα και να πωληθεί, μεταβιβαστεί, παραχωρηθεί, ενοικιαστεί ή ανταλλαχθεί είτε μεμονομένα είτε σε συνδυασμό με σχετική σύμβαση, στοιχείο του ενεργητικού ή υποχρέωση, ή
2. Να προκύπτει από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα, ανεξάρτητα από το αν τα δικαιώματα αυτά είναι μεταβιβάσιμα ή μπορούν να διαχωριστούν από την οντότητα ή από άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις, ο αγοραστής αναγνωρίζει ξεχωριστά από την υπεραξία μία ενδεχόμενη υποχρέωση του αποκτώμενου, μόνον εάν η εύλογη αξία της υποχρέωσης μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα. Αν η εύλογη αξία δεν μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα τότε:

1. Δεν αναγνωρίζεται υποχρέωση με συνέπεια την προσαρμογή της προκύπτουσας υπεραξίας
2. Ο αγοραστής γνωστοποιεί τις απαιτούμενες πληροφορίες για αυτήν την ενδεχόμενη υποχρέωση, σύμφωνα με όσα ορίζει το ΔΛΠ 37

Υπεραξία Αποκτώμενης Επιχείρησης¹⁰

Η αποκτώσα επιχείρηση, κατά την ημερομηνία της αγοράς, θα πρέπει να αναγνωρίσει την υπεραξία που προέκυψε από την απόκτηση, ως ένα στοιχείο του ενεργητικού και να μην εμφανιστεί στο κόστος. Το κόστος αυτό είναι ίσο με το ποσό κατά το οποίο το κόστος ενοποίησης υπερβαίνει το μερίδιο της αποκτώσας επιχείρησης, στα στοιχεία του

---

¹⁰ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, Grant Thornton, 2006

ενεργητικού, στις υποχρεώσεις και στις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της αποκτώσας.

Μετά την αρχική αναγνώριση η αποκτώσα επιχείρηση θα πρέπει να αποτιμά την υπεραξία στο κόστος μείον τις συσσωρευμένες ζημιές λόγω μείωσης της αξίας της. Η υπεραξία δεν πρέπει να αποσβένεται, αλλά να εξετάζεται ετήσια ή και σε συχνότερο χρονικό διάστημα για τυχόν μείωση της αξίας της, εάν υπάρχουν γεγονότα που παρέχουν ενδείξεις για ζημία σύμφωνα με το ΔΛΠ 36.

Στην περίπτωση που το κόστος της απόκτησης είναι μικρότερο από μερίδιο της αποκτώσας επιχείρησης στα ίδια κεφάλαια της αποκτώμενης επιχείρησης, τότε η αποκτώσα επιχείρηση θα πρέπει να υπολογιστεί ξανά το κόστος της απόκτησης, να αποτιμήσει τα στοιχεία του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της αποκτώμενης επιχείρησης και να αναγνωρίσει απευθείας στα αποτελέσματα χρήσης ως κέρδος ή ζημιά, οποιαδήποτε διαφορά παραμένει μετά τον επανυπολογισμό.

Το κέρδος μπορεί να αντιπροσωπεύει :

1. Λάθη στον υπολογισμό της εύλογης αξίας είτε του κόστους ενοποίησης είτε των αναγνωρίσιμων στοιχείων του ενεργητικού, των υποχρεώσεων και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων.
2. Διαφορά στην αποτίμηση σε εύλογη αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού ή μια υποχρέωσης όπως αυτή προκύπτει από τα ΔΠΧΠ, σε σχέση με αυτή που χρησιμοποιείται για τους σκοπούς της ενοποίησης.
3. Μία αγορά σε τιμή ευκαιρίας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η επιχείρηση «Μ» κατά την 03/02/2006 αγόρασε το 60% των κοινών μετοχών της επιχείρησης «Θ» έναντι ποσού 15000000 ευρώ καθώς και το 10% των προνομιούχων μετοχών αυτής, έναντι ποσού 300000 ευρώ. Κατά την ημερομηνία της αγοράς η εύλογη αξία των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης «Θ» αναλύεται ως εξής :

ΘΥΓΑΤΡΙΚΗ «Θ»

03/02/2006	Εύλογη Αξία
Κοινό μετοχικό κεφάλαιο	12000000
Προνομιούχο Μετοχικό Κεφάλαιο	3000000
Αποθεματικά	5000000
Κέρδη εις νέον	3000000
Ίδια κεφάλαια	23000000

Την 01/03/2006 η επιχείρηση «Μ» προχώρησε στην αγορά του 100% των μετοχών της επιχείρησης «Θ1» έναντι ποσού 6000000, όταν η εύλογη αξία των ιδίων κεφαλαίων της ανερχόταν σε ποσό 6800000 ευρώ. Να προσδιοριστεί το ποσό της προκύπτουσας υπεραξίας από τις παραπάνω αγορές.

Λύση

Προσδιορισμός Υπεραξίας Απόκτησης της επιχείρησης «Θ»

03/02/2006	Εύλογη Αξία Θ	Μερίδιο της Μ	Δικαιώμ. Μειοψ.
Κοινό Μτχ Κεφαλ	12000000	60% 7200000	40% 4800000
Προν Μτχ Κεφαλ	3000000	10% 300000	90% 2700000
Αποθεματικά	5000000	60% 3000000	40% 2000000
Κέρδη εις Νέον	3000000	60% 1800000	40% 1200000
Ίδια Κεφάλαια	23000000	12300000	10700000

Υπεραξία Απόκτησης = Κόστος Απόκτησης – Μερίδιο «μ» = 15300000 – 12300000 = 3000000

Η υπεραξία θα πρέπει να εξεταστεί για πιθανές ενδείξεις μείωσης της αξίας της. Αν δεν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις, τότε θα αναγνωριστεί στοιχείο του ενεργητικού στο ποσό των 3000000 ευρώ.

Στις μετέπειτα χρήσεις δεν θα αποσβένεται, αλλά θα εξετάζεται η πιθανότητα ζημίας λόγω μείωσης της αξίας της και θα αναπροσαρμόζεται ανάλογα, με σχετική επιβάρυνση των αποτελεσμάτων της χρήσης.

Προσδιορισμός Υπεραξίας Απόκτησης της επιχείρησης «Θ1»

Υπεραξία Απόκτησης = Κόστος Απόκτησης – Μερίδιο «Μ» = 6000000 – 6800000 = (800000)

Δεν προκύπτει συνεπώς υπεραξία από την απόκτηση της επιχείρησης «Θ1». Το ποσό των 800000 ευρώ αφού εξεταστεί ξανά η ορθότητα του υπολογισμού του, δηλαδή αν έχει γίνει σωστός καθορισμός των εύλογων αξιών των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων), θα μεταφερθεί εξ ολοκλήρου στα αποτελέσματα της χρήσης.

Ενοποίηση Επιχειρήσεων σε Διαδοχικά Στάδια

Στην περίπτωση διαδοχικών αγορών μετοχών, κάθε σημαντική πράξη αντιμετωπίζεται ξεχωριστά για τον προσδιορισμό της υπεραξίας. Με κάθε αγορά, δηλαδή, αποτιμώνται σε εύλογες αξίες τα στοιχεία του ενεργητικού, οι υποχρεώσεις και οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις κατά την ημερομηνία της απόκτησης και απεικονίζεται η υπεραξία.

Κάθε αναπροσαρμογή που σχετίζεται με τα ήδη κατεχόμενα δικαιώματα της αποκτώσας εταιρίας, αντιμετωπίζεται ως αναπροσαρμογή και λογιστικοποιείται αναλόγως. Σε περίπτωση, επομένως, αναπροσαρμογής κάποιου στοιχείου του ενεργητικού ή υποχρέωσης που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό της υπεραξίας σε προηγούμενη απόκτηση, θα γίνεται αναπροσαρμογή της υπεραξίας.

Μεταβατικές Διατάξεις και Ημερομηνία Εφαρμογής

Το ΔΠΧΠ 3 θα πρέπει να εφαρμόζεται για οποιαδήποτε ενοποίηση επιχειρήσεων που διενεργήθηκε με ημερομηνία συμφωνίας την ή μετά την 31/03/2004. Το πρότυπο αυτό, πρέπει να εφαρμόζεται και για την αναγνώριση της υπεραξίας ή του ποσού κατά το οποίο το μερίδιο της αποκτώσας επιχείρησης στην εύλογη αξία καθαρής θέσης της αποκτώμενης επιχείρησης, υπερβαίνει το κόστος της ενοποίησης (αρνητική υπεραξία)

Η αναδρομή εφαρμογή του ΔΠΧΠ 3 επιτρέπεται όσον αφορά την αναγνώριση της υπεραξίας πριν την 31/12/2004, αν και μόνο αν:

1. Οι απαιτούμενες εκτιμήσεις και πληροφορίες για την εφαρμογή του ΔΠΧΠ 3 προϋπήρχαν κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης της ενοποίησης επιχειρήσεων (πρώτης ενοποίησης).
2. Παράλληλα, η επιχείρηση θα πρέπει να εφαρμόσει τόσο το ΔΛΠ 36 (όπως αναθεωρήθηκε το 2004), όσο και το ΔΛΠ 38 (όπως αναθεωρήθηκε το 2004) αναδρομικά από την ημερομηνία της ενοποίησης, ενώ πρέπει όλες οι απαιτούμενες πληροφορίες για την εφαρμογή αυτών των δύο Προτύπων να προϋπήρχαν κατά την ημερομηνία της ενοποίησης.

Χειρισμός Υπεραξίας που Προέκυψε Πριν Από την 31/03/2004

Για την αντιμετώπιση της υπεραξίας που έχει προκύψει από ενοποιήσεις επιχειρήσεων (θυγατρικών, συγγενών ή κοινοπραξιών) που πραγματοποιήθηκαν πριν την 31/03/2004, το ΔΠΧΠ 3 θα πρέπει να εφαρμόζεται μελλοντικά από την αρχή της πρώτης ετήσιας περιόδου που αρχίζει την ή μετά την 31/12/2004

Μία επιχείρηση, συνεπώς, επιβάλλεται από την 01/01/2005 :

1. Να σταματήσει να αποσβένει την υπεραξία και παράλληλα να μην εμφανίζει τις συσσωρευμένες αυτής, εμφανίζοντας έτσι την υπεραξία στο αναπόσβεστο υπόλοιπό της, κατά την υπεραξία για πιθανή μείωση της αξίας της.
2. Να εξετάσει από εκείνη την ημερομηνία την υπεραξία για πιθανή μείωση της αξίας της.

Εάν η επιχείρηση επιπλέον αναγνώριζε προηγουμένως την υπεραξία αφαιρετικά των ιδίων κεφαλαίων δεν θα τη μεταφέρει στα αποτελέσματα χρήσης στην περίπτωση πώλησης της επιχείρησης ή μείωσης της αξίας της υπεραξίας.

Στην περίπτωση που υπάρχει αναπόσβεστο υπόλοιπο αρνητικής υπεραξίας η οποία προέκυψε πριν την 31/12/2004 υπάρχουν άυλα πάγια της αποκτώμενης επιχείρησης τα οποία δεν ικανοποιούν τα κριτήρια αναγνώρισης του ΔΛΠ 38, τότε η αποκτώσα επιχείρηση πρέπει να αναπροσαρμόσει το ποσό της υπεραξίας, κατά την 01/01/2005 (αρχή της ετήσιας περιόδου που αρχίζει την ή μετά την 31/12/2004)

Οι παραπάνω προβλέψεις ισχύουν τόσο για τον χειρισμό της υπεραξίας σε θυγατρικές, όσο και για τον χειρισμό της υπεραξίας ενοποίησης γηγενούς επιχείρησης.

Επιπτώσεις από τη μη αναδρομική Εφαρμογή του ΔΠΧΠ 3

Αν μία επιχείρηση η οποία υιοθετεί για πρώτη φορά τα ΔΠΧΠ επιλέξει να μην εφαρμόσει το ΔΠΧΠ 3 αναδρομικά για επιχειρήσεις που περιλαμβάνονταν στην ενοποίηση σε προηγούμενες χρήσεις (επιλέγοντας ουσιαστικά την εφαρμογή του ΔΠΧΠ 1), αυτό έχει ως συνέπεια τις επιπτώσεις που αναφέρονται στις ακόλουθες υποπαραγράφους:

1. Ταξινόμηση

Η επιχείρηση που υιοθετεί για πρώτη φορά τα ΔΠΧΠ θα διατηρήσει την ίδια ταξινόμηση (ενοποίηση με τη μέθοδο της απόκτησης, αντίστροφη ενοποίηση ή συνένωση συμφερόντων)

Εάν, για παράδειγμα, μία θυγατρική σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ έπρεπε να ενοποιηθεί ως συνένωση συμφερόντων, αλλά με τις προηγούμενες

πολιτικές ενοποιούνταν με τη μέθοδο της απόκτησης, τότε θα συνεχίσει να ενοποιείται με τη μέθοδο της απόκτησης.

2. Αναγνώριση

Η επιχείρηση που υιοθετεί για πρώτη φορά τα ΔΠΧΠ θα αναγνωρίσει όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που αποκτήθηκαν σε προηγούμενη ενοποίηση κατά την ημερομηνία μετάβασης, εκτός από :

A. Ορισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού και υποχρεώσεις, οι οποίες είχαν διαγραφεί σύμφωνα με τις προηγούμενες γενικά αποδεκτές λογιστικές πολιτικές.

B. Στοιχεία του ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένης της υπεραξίας και υποχρεώσεις που δεν είχαν αναγνωριστεί στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της αποκτώσας επιχείρησης σύμφωνα με τις προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές πολιτικές και δεν θα αναγνωρίζονταν σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ στις ατομικές οικονομικές καταστάσεις της αποκτώμενης επιχείρησης.

Οι διαφορές από τη μη αναγνώριση στοιχείων του ενεργητικού ή υποχρεώσεων, επιβαρύνουν το κονδύλι «κέρδη εις νέον», εκτός αν η διαφορά προκύπτει από την αναγνώριση ενός άυλου στοιχείου του ενεργητικού, το οποίο προηγούμενα είχε συμπεριληφθεί στην υπεραξία.

3. Εξαιρέση αναγνώρισης

Η επιχείρηση, η οποία υιοθετεί τα ΔΠΧΠ για πρώτη φορά, δεν θα περιλάβει στον ισολογισμό Έναρξης των ΔΠΧΠ, κονδύλια που αναγνωρίστηκαν σύμφωνα με τις προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές πολιτικές και δεν ικανοποιούν τις προϋποθέσεις για αναγνώριση ως στοιχεία του ενεργητικού ή υποχρεώσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ. Οι διαφορές που προκύπτουν θα αναγνωριστούν ως εξής:

A. Εάν μία θυγατρική ενοποιούνταν με τη μέθοδο της αγοράς και είχε αναγνωριστεί ως άυλο πάγιο ένα κονδύλι το οποίο δεν θα αναγνωριζόταν με βάση τους ορισμούς του ΔΛΠ 38, τότε το κονδύλι αυτό θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί (καθώς και οι σχετικοί φόροι και τα δικαιώματα μειοψηφίας) και να αναγνωριστεί ως μέρος της υπεραξίας (εκτός εάν σύμφωνα με τις προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές πολιτικές, η υπεραξία είχε αφαιρεθεί από τα ίδια κεφάλαια).

B. Οποιαδήποτε άλλη διαφορά θα αναγνωριστεί απευθείας στο κονδύλι «Κέρδη εις νέον». Τέτοιες αλλαγές περιλαμβάνουν αναταξινόμηση από η προς τα άυλα πάγια, κονδυλίων που δεν αναγνωρίζονται ως άυλα πάγια εάν οι προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές αρχές, δεν επέτρεπαν την αφαίρεση της υπεραξίας από τα ίδια κεφάλαια ή η συμμετοχή δεν ενοποιούνταν με τη μέθοδο της αγοράς.

Υπολογισμός της Υπεραξίας

Η λογιστική αξία της υπεραξίας στον Ισολογισμό Έναρξης θα είναι ίση με τη λογιστική αξία της υπεραξίας που υπολογίζεται σύμφωνα με τις προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές πολιτικές, μετά τις ακόλουθες τρεις προσαρμογές:

1. Κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΠΧΠ, η αποκτώσα επιχείρηση θα αυξήσει το εκτιμώμενο κόστος της υπεραξίας μέσα από την ανακατάταξη ενός κονδυλίου που πριν αναγνωριζόταν, αλλά με τα ΔΠΧΠ δεν αναγνωρίζεται. Κατά την πρώτη εφαρμογή, ομοίως, η αποκτώσα επιχείρηση θα μειώσει το εκτιμώμενο κόστος της υπεραξίας αναγνωρίζοντας ένα άυλο πάγιο, το οποίο δεν αναγνωριζόταν με τις προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές πολιτικές, αλλά αναγνωρίζεται με τα ΔΠΧΠ (με αντίστοιχη αναπροσαρμογή των Δικαιωμάτων Μειοψηφίας και την Αναβαλλόμενη Φορολογία).
2. Μία Ενδεχόμενη Υποχρέωση που επηρεάζει το κόστος απόκτησης μίας προγενέστερα ενοποιούμενης επιχείρησης μπορεί να έχει οριστικοποιηθεί πριν την ημερομηνία μετάβασης στα ΔΠΧΠ. Στην περίπτωση που μπορεί να διενεργηθεί μία αξιόπιστη εκτίμηση της ενδεχόμενης υποχρέωσης και η πληρωμή αυτής της υποχρέωσης είναι πιθανή, τότε η επιχείρηση κατά την πρώτη υιοθέτηση των ΔΠΧΠ θα πρέπει να αναπροσαρμόσει την υπεραξία λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την εκτίμηση. Κατά την πρώτη υιοθέτηση των ΔΠΧΠ μία επιχείρηση, επιπλέον, θα πρέπει να αναπροσαρμόσει τη λογιστική αξία υπεραξίας, εάν μία προγενέστερα αναγνωριζόμενη ενδεχόμενη υποχρέωση δεν μπορεί πλέον να μετρηθεί αξιόπιστα ή η πληρωμή της δεν είναι πλέον πιθανή.
3. Σε κάθε περίπτωση μετά τον προσδιορισμό της εκτιμώμενης αξίας της υπεραξίας, η επιχείρηση θα πρέπει να εξετάσει την υπεραξία για τυχόν μείωση της αξίας της σύμφωνα με το ΔΛΠ 36. Η αξία που θα απομείνει μετά την εφαρμογή του ΔΛΠ 36 δεν αποσβένεται, αλλά εξετάζεται ετησίως για τυχόν μείωση της αξίας της.

Λοιπές Προσαρμογές Υπεραξίας

Δεν θα γίνουν άλλες προσαρμογές στη λογιστική αξία της υπεραξίας κατά την ημερομηνία υιοθέτησης των ΔΠΧΠ. Η επιχείρηση, για

παράδειγμα, που χρησιμοποιεί τα ΔΠΧΠ για πρώτη φορά δεν θα αναπροσαρμόσει τη λογιστική αξία της υπεραξίας για να :

1. Εξαιρέσει κονδύλια που αφορούν σε έρευνα και ανάπτυξη σε εξέλιξη και αποκτήθηκαν σε αυτήν την ενοποίηση επιχειρήσεων (εκτός αν αυτό το άυλο πάγιο, σύμφωνα με το ΔΛΠ 38, αναγνωρίζεται στον ατομικό Ισολογισμό της αποκτώμενης επιχείρησης).
2. Προσαρμόσει προηγούμενη απόσβεση της υπεραξίας
3. Αναστρέψει προσαρμογές στην υπεραξία που το ΔΠΧΠ 3 δεν θα επέτρεπε, ωστόσο, αναγνωρίστηκαν με βάση τις προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές πολιτικές (εξαιτίας προσαρμογών στα στοιχεία του ενεργητικού και στις υποχρεώσεις, από την ημερομηνία της ενοποίησης επιχειρήσεων έως την ημερομηνία υιοθέτησης των ΔΠΧΠ).
4. Αν η επιχείρηση που υιοθετεί τα ΔΠΧΠ για πρώτη φορά είχε αναγνωρίσει την υπεραξία αφαιρετικά των ιδίων κεφαλαίων βάσει των προηγούμενα αποδεκτών λογιστικών πολιτικών, τότε :
  - A. Δεν θα αναγνωρίσει αυτή την υπεραξία στον Ισολογισμό Έναρξης με βάση τα ΔΠΧΠ. Δεν θα μεταφέρει, επιπλέον, την υπεραξία στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης σε περίπτωση πώλησης της θυγατρικής ή να μειωθεί η αξία της επένδυσης στη θυγατρική.
  - B. Οποιοσδήποτε προσαρμογές προκύψουν από τη μεταγενέστερη τακτοποίηση μιας ενδεχόμενης υποχρέωσης, οι οποίες επηρεάζουν το κόστος της απόκτησης θα αναγνωριστούν στα «Κέρδη εις νέον».

Μη Ενοποίηση Θυγατρικής

Σύμφωνα με τις προηγούμενα αποδεκτές λογιστικές πολιτικές, μία επιχείρηση που εφαρμόζει για πρώτη φορά τα ΔΠΧΠ, μπορεί να μην είχε ενοποιήσει μια θυγατρική που αποκτήθηκε πριν από την υιοθέτηση των ΔΠΧΠ (π.χ. γιατί η μητρική δεν τη θεωρούσε θυγατρική ή η μητρική δεν συνέτασσε ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις).

Η επιχείρηση που χρησιμοποιεί τα ΔΠΧΠ για πρώτη φορά, θα προσαρμόσει τη λογιστική αξία των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων της θυγατρικής, στα ποσά που επιβάλλουν τα ΔΠΧΠ στον ατομικό Ισολογισμό της θυγατρικής.

Το εκτιμώμενο κόστος της υπεραξίας είναι ίσο , κατά την ημερομηνία μετάβασης στα ΔΠΧΠ στον ατομικό Ισολογισμό της θυγατρικής.

Το εκτιμώμενο κόστος της υπεραξίας είναι ίσο, κατά την ημερομηνία μετάβασης στα ΔΠΧΠ με τη διαφορά μεταξύ :

1. Του μεριδίου της μητρικής στις αναπροσαρμοσμένες λογιστικές αξίες και
2. Του κόστους απόκτησης της επένδυσης στη θυγατρική, όπως αυτό εμφανίζεται στις ατομικές οικονομικές καταστάσεις της μητρικής.

Η επιχείρηση, πρακτικά, θα θεωρηθεί ως ημερομηνία απόκτησης των θυγατρικών που δεν ενοποιούσε, την ημερομηνία υιοθέτησης των ΔΠΧΠ και θα εκτιμήσει σε αυτή την ημερομηνία την εύλογη αξία τους, προκειμένου να εφαρμόσει τις διαδικασίες της ενοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ορισμός Φήμης και Πελατείας

Η φήμη και η πελατεία είναι ένα άυλο πάγιο, ίσως το πιο άυλο από τα υπόλοιπα, του οποίου η μέτρηση και η λογιστική μεταχείριση είναι αρκετά δύσκολη. Σήμερα, η φήμη και η πελατεία κατέχει ένα πολύ μεγαλύτερο τμήμα της τιμής αγοράς σε μια ενοποίηση των επιχειρήσεων και το γεγονός αυτό έχει πολύ σημαντικές συνέπειες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Κατά την διάρκεια του 20ου αιώνα, η έννοια της φήμης και πελατείας μεταβλήθηκε ριζικά. Συγκεκριμένα, αρχικά η φήμη και η πελατεία εκλαμβάνονταν ως η ύπαρξη καλών και πολύτιμων σχέσεων του ιδιοκτήτη της επιχείρησης με τους πελάτες του. Η σημερινή έννοια είναι ευρύτερη, καθώς περικλείει πολύ περισσότερους άυλους οικονομικούς πόρους μιας επιχείρησης. Από την άποψη των λογιστών, η φήμη και η πελατεία εμφανίζεται στους λογαριασμούς της επιχείρησης μόνο όταν η τελευταία έχει προβεί σε αγορά άυλων στοιχείων. Παραδείγματα τέτοιων στοιχείων είναι οι πατέντες και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Από την άλλη, άλλα πάγια, όπως μια καλή διοίκηση και οι καλές σχέσεις της διοίκησης με τους εργαζομένους είναι παραδείγματα άυλων στοιχείων που δεν μπορούν να αναγνωριστούν. Η φήμη και η πελατεία περιλαμβάνει το σύνολο αυτών των μη αναγνωρισμένων άυλων παγίων από την επιχείρηση. Γενικότερα, μπορούμε να πούμε ότι η φήμη και η πελατεία είναι ένας όρος «ομπρέλα» με την έννοια ότι περικλείει πολλές χαρακτηριστικές ιδιότητες μιας επιχείρησης, οι οποίες μπορούν να την μετατρέψουν σε μια σημαντική δύναμη παραγωγής κερδών. Τέτοιες ιδιότητες μπορεί να είναι μια εξαιρετική διοίκηση, ένα ικανό προσωπικό, μια αποτελεσματική διαφήμιση και η διεύθυνση σε μια αγορά.

Κατά το 1880, ορίστηκε για πρώτη φορά η φήμη και η πελατεία ως η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της αξίας με βάση των ισολογισμών των περιουσιακών στοιχείων της αποκτώμενης επιχείρησης. Από τότε ο ορισμός έχει αναπτυχθεί και σήμερα μπορεί να προσδιοριστεί με δυο διαφορετικούς τρόπους: την προσέγγιση υπολείμματος και την προσέγγιση υπερβολικών κερδών.

Στην προσέγγιση υπολείμματος, η φήμη και πελατεία ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της εύλογης αγοραίας αξίας των αποκτώμενων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Η φήμη και πελατεία είναι το εναπομείναν ποσό, το οποίο μετά από μια προσεκτική εξέταση δεν μπορεί να αναγνωριστεί ως οποιοδήποτε άλλο ενσώματο ή ασώματο πάγιο.

Στην προσέγγιση των υπερβολικών κερδών, η φήμη και η πελατεία ορίζεται ως η διαφορά ανάμεσα στα συνδυασμένα κέρδη μιας επιχείρησης, τα οποία είναι πάνω από τα κανονικά για μια παρόμοια επιχείρηση. Με τον ορισμό αυτό, η παρούσα αξία των προγραμματισμένων μελλοντικών κερδών καθορίζεται και καταγράφεται ως φήμη και πελατεία. Το ποσό αυτό, όμως, είναι πολύ δύσκολο να μετρηθεί, καθώς τα μελλοντικά κέρδη είναι αβέβαια. Η φήμη και πελατεία μπορεί να προκύψει με δυο διαφορετικούς τρόπους:

- Μπορεί να δημιουργηθεί εσωτερικά
- Μπορεί να αποκτηθεί μέσω της αγοράς μιας άλλης εταιρίας.

Και οι δυο τύποι φήμης και πελατείας έχουν καταγραφεί στο παρελθόν. Όμως, μόνο η αγοραζόμενη φήμη και πελατεία μπορεί να αναγνωρίζεται και να εμφανίζεται στις καταστάσεις.

Η φήμη και πελατεία μπορεί να οριστεί με κάθε μια από τις δυο γενικές προσεγγίσεις: την “top down” προσέγγιση με την οποία η φήμη και πελατεία θεωρείται ότι αποτελεί ένα στοιχείο ή ένα υποσύνολο ενός μεγαλύτερου συνόλου ή την “bottom up” προσέγγιση κατά την οποία θεωρείται ότι είναι το άθροισμα των συστατικών στοιχείων που την αποτελούν.

Top Down προσέγγιση: Η Φήμη και Πελατεία ως στοιχείο ενός μεγαλύτερου περιουσιακού συνόλου¹¹

Όπως μια μηχανή μπορεί να θεωρηθεί ως εξάρτημα ενός εργοστασίου, έτσι και η υπεραξία μπορεί να θεωρηθεί ως ένα στοιχείο της επένδυσης του αγοραστή, η οποία βασίζεται στις προσδοκίες του για μελλοντικά κέρδη από την αγοραζόμενη επιχείρηση και την συγχώνευση. Με βάση αυτήν την προσέγγιση, εάν το μεγαλύτερο στοιχείο –η επένδυση– μπορεί να χαρακτηριστεί ως περιουσιακό στοιχείο, τότε τα εσωτερικά συστατικά του στοιχεία μπορούν να θεωρηθούν ως υποσύνολα του και να χαρακτηριστούν και αυτά περιουσιακά στοιχεία. Το μεγαλύτερο περιουσιακό στοιχείο διαχωρίζεται στα επιμέρους στοιχεία που το αποτελούν και αφού προσδιοριστούν και καταγραφούν τα διάφορα αναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν, το εναπομείναν υπόλοιπο αποδίδεται στην φήμη και πελατεία. Επομένως,

---

11 L. Todd, Kimberley R. Petrone, “Is Goodwill an Asset” (1999)

με βάση αυτήν την προσέγγιση η φήμη και πελατεία είναι αυτό που έχει απομείνει ή αλλιώς το επιπλέον ποσό του κόστους της αποκτώμενης επιχείρησης από το άθροισμα των ποσών που αποδίδονται στα αναγνωρισμένα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν μείον τις υποχρεώσεις που ανελήφθησαν.

Bottom Up προσέγγιση : Τα συστατικά Στοιχεία της Υπεραξίας¹²

Η προσέγγιση αυτή είναι αντίθετη από την προηγούμενη και ορίζει την φήμη και πελατεία με βάση τα συστατικά στοιχεία που την αποτελούν. Συνεπώς, εάν η τιμή που πληρώθηκε από τον αγοραστή υπερβαίνει την εύλογη αξία των καθαρών αναγνωρισμένων περιουσιακών στοιχείων της αποκτώμενης επιχείρησης, πιθανόν να υπάρχουν και κάποια άλλα στοιχεία που αποκτήθηκαν και έχουν κάποια αξία για τον αγοραστή. Μπορούμε να πούμε ότι η φήμη και πελατεία αποτελεί το ασφάλιστρο αγοράς, δηλαδή το επιπλέον ποσό που πληρώνει ο αγοραστής από την αξία που εμφανίζεται στον ισολογισμό της αποκτώμενης επιχείρησης. Με αυτήν την έννοια τα παρακάτω στοιχεία είναι πιθανόν να αποτελούν μέρος της φήμης και πελατείας:

1. Εύλογες αξίες άλλων περιουσιακών στοιχείων που δεν αναγνωρίζονται από την αποκτώμενη επιχείρηση: Στοιχεία που δεν είχαν αναγνωριστεί από την αποκτώμενη επιχείρηση, επειδή για παράδειγμα, δεν ικανοποιούσαν τα κριτήρια αναγνώρισης (ίσως εξαιτίας δυσκολιών στην μέτρηση).

2. Η ικανότητα της αγοραζόμενης επιχείρησης να κερδίζει από μόνη της ένα υψηλότερο βαθμό απόδοσης με βάση το σύνολο των καθαρών περιουσιακών στοιχείων σε σχέση με αυτήν που θα αναμένονταν εάν αυτά τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία είχαν αποκτηθεί ξεχωριστά (αντικατοπτρίζει την συνέργεια των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και τους παράγοντες που σχετίζονται με τις ατέλειες της αγοράς, όπως αν μια επιχείρηση έχει την ικανότητα να αποκτήσει μονοπωλιακά κέρδη ή εάν υπάρχουν εμπόδια στην είσοδο πιθανόν ανταγωνιστών στην αγορά).

3. Η εύλογη αξία των συνεργείων από την ενοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του αγοραστή και της αγοραζόμενης επιχείρησης.

4. Υπερεκτίμηση του τιμήματος που πληρώθηκε από τον αγοραστή: αναφέρεται σε πιθανά λάθη στην αποτίμηση του τιμήματος αγοράς.

---

¹² L. Todd, Kimberley R. Petrone, "Is Goodwill an Asset" (1999)

5. Υπερβολικά υψηλή πληρωμή από τον αγοραστή έχουμε στην περίπτωση που ο αγοραστής ήθελε να 'χτυπήσει' την αγοραζόμενη επιχείρηση και να την αποκοτήσει αυτός και όχι κάποιος άλλος.

Αναλύοντας τα παραπάνω συστατικά στοιχεία της φήμης και πελατείας παρατηρούμε ότι το πρώτο στοιχείο δεν αποτελεί μέρος της υπεραξίας, τουλάχιστον εννοιολογικά, αλλά αντιπροσωπεύει άυλα περιουσιακά στοιχεία που μπορούν να αναγνωρίζονται ως ξεχωριστά περιουσιακά στοιχεία παρά να συμπεριλαμβάνονται σε αυτό που εννοούμε «υπεραξία» με την ευρεία έννοια. Επομένως, το πρώτο στοιχείο μπορεί να αποτελεί από μόνο του ένα περιουσιακό στοιχείο ή μέρος άλλου στοιχείου, όχι όμως μέρος της φήμης και πελατείας. Το τέταρτο και πέμπτο στοιχείο σχετίζονται με τον αγοραστή, αλλά δεν αποτελούν εννοιολογικά μέρος της φήμης και πελατείας. Το τέταρτο στοιχείο δεν αποτελεί περιουσιακό στοιχείο, ούτε από μόνο του, ούτε ως μέρος κάποιου άλλου, αλλά αποτελεί ένα λάθος μέτρησης. Και το πέμπτο στοιχείο δεν αποτελεί περιουσιακό στοιχείο, αλλά αντιπροσωπεύει εννοιολογικά μια ζημία. Επομένως, τα στοιχεία αυτά, όχι μόνο δεν αποτελούν μέρος της φήμης και πελατείας, αλλά και κανενός άλλου περιουσιακού στοιχείου. Μόνο το δεύτερο και το τρίτο στοιχείο αποτελούν εννοιολογικά μέρος της φήμης και πελατείας. Το δεύτερο στοιχείο μπορεί να θεωρηθεί ως η «εδραιωμένη» φήμη και πελατεία, η οποία είτε δημιουργήθηκε εσωτερικά από την αποκτώμενη επιχείρηση, είτε αποκτήθηκε από προηγούμενη ενοποίηση επιχειρήσεων. Το τρίτο στοιχείο δεν υπήρχε πριν την ενοποίηση, αλλά προκύπτει από αυτήν και η αξία του είναι μοναδική για κάθε ενοποίηση.

Αγορασμένη Φήμη και Πελατεία

Η αγοραζόμενη φήμη και πελατεία προκύπτει από την απόκτηση μιας επιχείρησης από μια άλλη και ορίζεται ως η διαφορά ανάμεσα στην τιμή αγοράς της αποκτώμενης επιχείρησης και στην εύλογη αξία των καθαρών ενσώματων και αναγνωρισμένων ασώματων περιουσιακών της στοιχείων.

Εσωτερικά Δημιουργούμενη Φήμη και Πελατεία

Μια ευρύτερη έννοια της φήμης και πελατείας αναγνωρίζει την οικονομική αξία της εσωτερικά δημιουργούμενης (όχι αγοραζόμενης) φήμης και πελατείας της επιχείρησης, που μπορεί να προκύπτει από το όνομά της, το ταλέντο της διοίκησης, το εργατικό δυναμικό, τις σχέσεις

με την κυβέρνηση, την ικανότητα να χρηματοδοτεί εύκολα τις λειτουργίες της κ.τ.λ. Αυτή η μη αναγνωριζόμενη φήμη και πελατεία δεν εμφανίζεται στον ισολογισμό και τα έξοδα που προκύπτουν από αυτήν δεν κεφαλαιοποιούνται. Ο κύριος λόγος για τον οποίο δεν αναγνωρίζεται λογιστικά αυτού του είδους η φήμη και πελατεία είναι η απουσία γενικά αποδεκτών και αντικειμενικών μεθόδων μέτρησης της.

Ενοποίηση Επιχειρήσεων και Φήμη και Πελατεία¹³

Η ενοποίηση επιχειρήσεων είναι το γεγονός ή η διαδικασία κατά την οποία δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις ή τα καθαρά περιουσιακά τους στοιχεία ενώνονται υπό έναν κοινό έλεγχο σαν μια ενιαία λογιστική οντότητα. Η λογιστική για την ενοποίηση των επιχειρήσεων είναι ένα εξαιρετικά πολύπλοκο και αμφιλεγόμενο ζήτημα. Παράλληλα, όμως, είναι και πολύ σημαντικό εξαιτίας του μεγέθους και της σπουδαιότητας των συναλλαγών που περιλαμβάνει. Μια ενοποίηση επιχειρήσεων μπορεί να αντιμετωπιστεί με δυο από τους παρακάτω γνωστούς τρόπους:

Μέθοδος ενώσεως συμφερόντων: Με την μέθοδο αυτή, ο ενοποιημένος ισολογισμός σχηματίζεται με την απλή πρόσθεση των ισολογισμών των επιχειρήσεων που ενώνονται. Η ιδέα αυτής της μεθόδου είναι ότι δεν έχει δημιουργηθεί τίποτα καινούργιο πραγματικής οικονομικής ουσίας από την ενοποίηση. Όλοι οι προηγούμενοι μέτοχοι παραμένουν μέτοχοι, ενώ τα περιουσιακά στοιχεία των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων παραμένουν ως έχουν. Προκειμένου να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος ενώσεως συμφερόντων θα πρέπει να ικανοποιούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Θα πρέπει η συναλλαγή να πραγματοποιείται με ανταλλαγή των μετοχών ψήφου.
- Θα πρέπει να είναι αδύνατος ο προσδιορισμός κάποιας από τις επιχειρήσεις που εμπλέκονται, ως επιχείρηση –αγοραστής.

Μέθοδος αγοράς: Η μέθοδος αγοράς βασίζεται στην υπόθεση ότι η ενοποίηση επιχειρήσεων είναι μια συναλλαγή κατά την οποία μια επιχείρηση αποκτά τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία άλλων ενοποιημένων επιχειρήσεων. Η αποκτώμενη επιχείρηση καταγράφει τα περιουσιακά στοιχεία που λαμβάνονται στην εύλογη αξία τους την ημερομηνία της ενοποίησης. Οποιαδήποτε διαφορά του κόστους από την

---

¹³ Περιοδικό Χρήμα και Kathimerini.gr

εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται κατανέμεται στην φήμη και πελατεία και αποσβένεται.

Ολική Ενοποίηση – Αναλογική (Μερική) Ενοποίηση των στοιχείων Ισολογισμού των Στοιχείων των θυγατρικών Επιχειρήσεων¹⁴

Κατά τη διαδικασία ενοποίησης από μεν τον ισολογισμό της μητρικής εξαλείφεται ο λογαριασμός των «Συμμετοχών», από δε τον ισολογισμό κάθε θυγατρικής το ποσό της καθαρής θέσης της που αντιστοιχεί στο ποσοστό συμμετοχής της μητρικής, μετά δε και τις άλλες εξαλείψεις και προσαρμογές, τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού κάθε θυγατρικής προσθέτονται στα αντίστοιχα στοιχεία της μητρικής και το σύνολο (κατά λογαριασμό) περιλαμβάνεται στον ενοποιημένο ισολογισμό. Έτσι αντί του λογαριασμού των «Συμμετοχών», στον ενοποιημένο ισολογισμό περιλαμβάνονται τα συγκεκριμένα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία της θυγατρικής ή άλλων θυγατρικών.

Η παραπάνω ενσωμάτωση, όμως, των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού της θυγατρικής στον ενοποιημένο ισολογισμό μπορεί να γίνει είτε στο 100% της αξίας κάθε στοιχείου της, είτε στο τμήμα της αξίας τους που αντιστοιχεί (και ανήκει οικονομικά) στο ποσοστό συμμετοχής της μητρικής. Στην πρώτη περίπτωση γίνεται λόγος για διαδικασία (ή μέθοδο) ολικής ενοποίησης, ενώ στη δεύτερη για διαδικασία (ή μέθοδο) μερικής ή αναλογικής ενοποίησης.

Όπως είναι φανερό, υπάρχει στάδιο εφαρμογής της μιας ή της άλλης μεθόδου, όταν το ποσοστό συμμετοχής της μητρικής είναι μικρότερο από το 100% (όταν είναι, π.χ 60%).

Στην περίπτωση αυτή, τα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία της θυγατρικής μπορούν να ενσωματωθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό είτε στο 100% της αξίας τους οπότε πρόκειται για εφαρμογή της μεθόδου της ολικής ενοποίησης (global or full consolidation, line by line basis of consolidation), ενώ αν τα στοιχεία αυτά ενσωματωθούν στο 60% της αξίας τους, θα πρόκειται για εφαρμογή της αναλογικής ή μερικής ενοποίησης (proportional consolidation).

Αντίθετα, όταν το ποσοστό συμμετοχής είναι 100% δεν είναι δυνατή παρά η εφαρμογή της ολικής ενοποίησης.

---

¹⁴ Γκίνουλου Δημήτριος, Ταχυνάκης Παναγιώτης, 2004 εκδόσεις Γέρακας, Λογιστική Ενοποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων

Ολική Ενοποίηση

Δίνονται οι παρακάτω ισολογισμοί των εταιριών Μ και Θ, από τις οποίες η Μ είναι η μητρική της Θ, με ποσοστό συμμετοχής 60% (ποσά σε εκατομμύρια ευρώ)

Ισολογισμός της Μ			
Ενεργητικό		Παθητικό	
Πάγια	152	Μετοχικό Κεφαλ	90
Διαθέσιμα	50	Αποθεματικά	60
Κυκλοφοριακά	100	Μακρ. Υποχρ.	170
Συμμετοχές	48	Βραχ. Υποχρ	30
Σύνολο	350	Σύνολο	350

Ισολογισμός της Θ			
Ενεργητικό		Παθητικό	
Πάγια	120	Μετοχικό Κεφαλ	55
Διαθέσιμα	20	Αποθεματικά	25
Κυκλοφοριακά	70	Μακρ. Υποχρ.	58
		Βραχ. Υποχρ	72
Σύνολο	210	Σύνολο	210

Αν πρόκειται να συνταχθεί ο ενοποιημένος ισολογισμός των δύο εταιριών με τη μέθοδο της ολικής ενοποίησης, τα δεδομένα θα διαμορφωθούν ως εξής :

Μετοχικό κεφάλαιο (της Θ)	33
60% x 55	
Αποθεματικά (της Θ)	15
60% x 25	
Συμμετοχές (της Μ)	48

Μετοχικό κεφάλαιο (της Θ)	22
40% x 55	
Αποθεματικά (της Θ)	10
40% x 25	
Δικαιώματα Μειοψηφίας	32

Παρατηρήσεις : Η καθαρή περιουσία της Θ ανέρχεται σε $55+25=80$, σε αυτήν δε η Μ μετέχει με 60% ή σε $60\% \times 80 = 48$ ευρώ, και αναλυτικά για κάθε στοιχείο της καθαρής θέσης, σε $60\% \times 55 = 33$ και $60\% \times 25 = 15$ ($33+15=48$). Το ποσό αυτό (48) της καθαρής περιουσίας της Θ αντιστοιχίζεται με την αξία συμμετοχής της Μ (ισολογισμός της Μ), και για το λόγο αυτό οι σχετικοί λογαριασμοί αντιλογίζονται συμψηφιζόμενοι για το ποσό αυτό (48) στο 1ο άρθρο. Έτσι, ο μεν λογαριασμός «Συμμετοχές» εξισώνεται ενώ το υπόλοιπο της καθαρής θέσης της Θ μετά την πρώτη εγγραφή ανέρχεται σε $80-48=32$, και αναλυτικά:

Το υπόλοιπο του μετοχικού κεφαλαίου ανέρχεται σε: $55-33=22$

Το υπόλοιπο των αποθεματικών ανέρχεται σε : $25-15 = 10$

Σύνολο υπολοίπου λογαριασμών καθαρής θέσης: 32

Ενοποιημένος Ισολογισμός των εταιριών Μ και Θ (σε εκατομ. ευρώ)

Ολική Ενοποίηση

Ενεργητικό		Παθητικό	
Πάγια	272	Μετοχικό κεφάλαιο	90
Κυκλοφοριακά	170	Αποθεματικά	60
Διαθέσιμα	70	Δικαιώματα μειοψηφίας	32
		-στο Μ.Κ. της Θ	22
		-στα αποθ. της θ	10
		Μακροπ υποχρεώσεις	228
		Βραχυπρ υποχρεώσεις	102
Σύνολο	512	Σύνολο	512

Αναλογική Ενοποίηση

Με τα δεδομένα του προηγούμενου παραδείγματος

Μετοχικό Κεφάλαιο (της Θ) 33

$60\% \times 55$

Αποθεματικά (της Θ) 15

$60\% \times 25$

Συμμετοχές(της Μ) 48

Μετοχικό Κεφάλαιο (της Θ)	22	
40% x 55		
Αποθεματικά (της Θ)	10	
40% x 24		
Μακροπρ. Υποχρεώσεις (της Θ)	23.2	
40% x 58		
Βραχυπρ. Υποχρεώσεις (της Θ)	28.8	
40% x 72		
		Πάγια (της Θ) 48
		40% x 120
		Κυκλοφοριακά (της Θ) 28
		40% x 70
		Διαθέσιμα (της Θ) 8
		40% x 20

Όπως φαίνεται από τις παραπάνω εγγραφές, το πρώτο άρθρο είναι το ίδιο με το άρθρο υπό την ολική ενοποίηση. Στο δεύτερο όμως άρθρο, κάθε λογαριασμός του ενεργητικού και παθητικού της Θ μειώνεται κατά 40% (το ποσοστό της μειωσιμότητας) και με το ίδιο ποσοστό 40% χρεώνονται και εξισώνονται οι λογαριασμοί της καθαρής θέσης της Θ. Έτσι αφ ενός οι λογαριασμοί ενεργητικού και παθητικού της Θ ενσωματώνονται στον ενοποιημένο ισολογισμό με το υπόλοιπο 60% (το ποσοστό συμμετοχής της Μ στη Θ) και αφ ετέρου, για το λόγο ακριβώς αυτό, ότι δηλαδή δεν εμφανίζονται, υπό την παραλλαγή αυτή, ούτε και δικαιώματα μειωσιμότητας στον ενοποιημένο ισολογισμό. Ύστερα από τα παραπάνω άρθρα, ο ενοποιημένος ισολογισμός με αναλογική ενοποίηση θα έχει την εξής διάρθρωση:

Ενεργητικό		Παθητικό	
Πάγια	224	Μετοχικό Κεφάλαιο	90
Κυκλοφοριακά	142	Αποθεματικά	60
(100+42)			
Διαθέσιμα	62	Μακρ. Υπ.(170+34.8)	204.8
		Βραχ. Υπ.(30+43.2)	73.2
Σύνολο	428	Σύνολο	428

Η δεύτερη αυτή παραλλαγή βασίζεται στην άποψη ότι η κατάρτιση των ενοποιημένων καταστάσεων γίνεται κυρίως για ενημέρωση των μετόχων της μητρικής επιχείρησης (propriety approach) και, επομένως, τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία της θυγατρικής θα πρέπει να περιληφθούν στον ενοποιημένο ισολογισμό κατά το ποσοστό που η μητρική ασκεί δικαιώματα στα στοιχεία αυτά. Εξάλλου, οι ασπαζόμενοι την παραλλαγή αυτή υποστηρίζουν ότι η αναλογική ενοποίηση δίνει

ρεαλιστικότερη εκτίμηση των δεικτών που καταρτίζονται με βάση τα μεγέθη που περιλαμβάνονται σε έναν ισολογισμό (δείκτης υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια, κ.ο.κ.).

Αντίθετα, η πρώτη παραλλαγή (ολική ενοποίηση) βασίζεται στην άποψη ότι κάθε επιχείρηση αποτελεί ξεχωριστή και ενιαία οντότητα (entity approach) στην οποία ανήκει η περιουσία και τα επιμέρους στοιχεία της, και επομένως τα στοιχεία αυτά πρέπει να περιληφθούν με ακέραιη την αξία τους στον ισολογισμό. Με άλλα λόγια, δεν είναι νοητό να θεωρηθεί ότι το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο ανήκει κατά ένα ποσοστό στην πλειοψηφία και κατά άλλο ποσοστό στη μειοψηφία, δεδομένου ότι η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών δεν είναι δυνατή όσο βρίσκεται σε λειτουργία η οικονομική μονάδα, οπότε φορέας των αντίστοιχων δικαιωμάτων είναι η ίδια η μονάδα. Μόνο κατά τη λύση της μπορούν να ασκηθούν τα δικαιώματα αυτά από τους φορείς της μονάδας (μετόχους, κ.τ.λ.) αλλά τότε παύει να υπάρχει ως οντότητα η οικονομική μονάδα.

Ποιες από τις δύο παραλλαγές υιοθετεί η ελληνική νομοθεσία για την ενοποίηση;

Το άρθρο 102 του νόμου προβλέπει:

1. Τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται ακέραια στον ενοποιημένο ισολογισμό (ολική ενοποίηση)
2. Τα έσοδα και τα έξοδα των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται ακέραια στον ενοποιημένο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης (ολική ενοποίηση). Το άρθρο 103 άλλωστε ορίζει : «Οι λογιστικές αξίες (αξίες λογιστικών βιβλίων) των μετοχών ή μεριδίων στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση συμψηφίζονται με το ποσό των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων αυτών, το οποίο αναλογεί σε αυτές τις μετοχές ή τα μερίδια».

Λογιστικές μέθοδοι για την Φήμη και Πελατεία

Τα τρία ποιοτικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται πιο άμεσα με την φήμη και πελατεία είναι η αξιοπιστία, η σύνεση (όχι σκόπιμη υποεκτίμηση) και η συνέπεια. Αν και κατά την διάρκεια του προηγούμενου αιώνα πολλά έχουν γραφτεί για το πρόβλημα της λογιστικής της φήμης και πελατείας, η λύση παραμένει απροσδιόριστη.

Οι τέσσερις διαφορετικές μέθοδοι λογιστικής αντιμετώπισης της φήμης και πελατείας αναλύονται στις παρακάτω παραγράφους.

Διαγραφή

Με αυτήν την μέθοδο, η φήμη και πελατεία θα πρέπει να διαγράφεται σε έναν λογαριασμό του κεφαλαίου των μετόχων. Οι υποστηρικτές αυτής της μεθόδου δηλώνουν ότι η φήμη και η πελατεία δεν είναι μετρήσιμη και έτσι δεν έχει πραγματική μελλοντική αξία. Έτσι, θα πρέπει να διαγράφεται με την σχετική αύξηση του κεφαλαίου των μετόχων. Μια ακόμα λογική για αυτήν την μέθοδο είναι ότι η υπερβολική πληρωμή για τα περιουσιακά στοιχεία της αποκτώμενης επιχείρησης αντιπροσωπεύει την προσδοκία υπερβολικά υψηλών μελλοντικών κερδών. Καθώς, αυτά τα κέρδη τελικά θα καταλήξουν στο κεφάλαιο των μετόχων μπορούν να αντισταθμιστούν με τις υπερβολικές πληρωμές απόκτησης. Η άμεση διαγραφή της υπεραξίας μπορεί να οδηγήσει σε διαστρεβλωμένα αποτελέσματα όταν τα ενσώματα πάγια υποτιμούνται επιτρέποντας στην φήμη και πελατεία να υπερτονιστεί. Αν και υπάρχουν κάποια επιχειρήματα υπέρ αυτής της μεθόδου, φαίνεται ότι χρησιμοποιούταν μόνο επειδή ήταν η ευκολότερη και η πιο ευρέως διαδεδομένη και όχι επειδή ήταν σωστή εννοιολογικά.

Κεφαλαιοποίηση

Οι οπαδοί αυτής της μεθόδου υποστηρίζουν ότι εάν η φήμη και πελατεία είναι τόσο σημαντικό πάγιο όσο πιστεύουν πολλοί, τότε θα πρέπει να εμφανίζεται στον ισολογισμό. Ένα πρόβλημα με την κεφαλαιοποίηση της φήμης και πελατείας είναι ο καθορισμός του σωστού ποσού για την κεφαλαιοποίηση. Η τρέχουσα πρακτική υιοθετεί την προσέγγιση του υπολείμματος. Ένας τρόπος για την διόρθωση της λανθασμένης χρήσης της φήμης και πελατείας είναι μέσω της προσέγγισης των «κρυφών παγίων». Με αυτήν την προσέγγιση το επιπλέον ποσό της τιμής αγοράς που υπερβαίνει την εύλογη αγοραία αξία των περιουσιακών στοιχείων αφορά εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία που είναι κρυφά (δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό). Αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να εμφανίζονται στον ισολογισμό και μετά να αποσβένονται για την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους. Αν συμβεί αυτό, τότε ο λογαριασμός της φήμης και πελατείας θα είναι πολύ μικρότερος και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πολύ πιο χρήσιμες.

Μη απόσβεση

Η κεφαλαιοποίηση της φήμης και πελατείας χωρίς την απόσβεση διευκολύνει την χρησιμότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Συγκεκριμένα, με αυτήν την μέθοδο, η εταιρία θα εμφανίζει το πάγιο αντί να μειώνει το κεφάλαιο των μετόχων, αλλά και τα καθαρά κέρδη δεν θα μειώνονται περιοδικά. Παρόλα αυτά, το πιθανότερο είναι να οδηγούσε σε περισσότερη κατάχρηση από οποιαδήποτε άλλη μέθοδο. Η λογική της μη απόσβεσης βασίζεται στην πεποίθηση ότι η φήμη και πελατεία δεν μειώνεται σε αξία. Η πολύ ικανή διοίκηση, το καλό όνομα και η υπόληψη της επιχείρησης αλλά και το αποτελεσματικό προσωπικό συνήθως δεν μειώνονται σε αξία, αλλά αυξάνονται. Η φήμη και η πελατεία θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια επένδυση και να παραμένει στον ισολογισμό αναπόσβεστη. Αλλά χωρίς την απόσβεση, μπορεί να υπάρξουν καταχρήσεις και ο λογαριασμός της φήμης και πελατείας μπορεί να χάσει και την λίγη σημασία που έχει μέχρι σήμερα.

Απόσβεση

Η απόσβεση επιτρέπει στις εταιρίες να συνδυάσουν τα κόστη των άυλων παγίων με την περίοδο που θεωρείται ότι η επιχείρηση ωφελείται από την απόκτησή τους. Τα κυριότερα επιχειρήματα για την διενέργεια αποσβέσεων είναι η κατάχρηση στην περίπτωση της μη διενέργειας και η αναξιοπιστία των κερδών χωρίς κάποια προσπάθεια αναγνώρισης των συνεπειών. Όταν έγινε δεκτή αυτή η μέθοδος, το θέμα το οποίο απασχόλησε τους ειδικούς ήταν η περίοδος της απόσβεσης.

Οι ασώματες ακινητοποιήσεις στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό σχέδιο. Η περίπτωση της Φήμης και πελατείας ¹⁵

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη ενότητα αυτή θα εξετάσουμε τη λογιστική αντιμετώπιση των ασώματων ακινητοποιήσεων με βάση το ΕΓΛΣ, δίνοντας έμφαση στην περίπτωση της φήμης και πελατείας. Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τον τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται τα ασώματα πάγια στοιχεία του ενεργητικού θα πρέπει πρώτα να γίνει μία σύντομη αναφορά των σχετικών διατάξεων του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και, γενικότερα, ορισμένων εννοιών απαραίτητων για την περαιτέρω ανάλυση και στη συνέχεια θα ακολουθήσει ανάλυση της λογιστικής της φήμης και πελατείας.

ΟΜΑΔΑ 1 – ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

Η πρώτη ομάδα του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (ΕΓΛΣ) περιλαμβάνει τα στοιχεία εκείνα του ενεργητικού τα οποία προορίζονται για πολυετή χρήση. Ο χρόνος κατά τον οποίο μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες, δηλαδή η ωφέλιμη ζωή τους, είναι μεγαλύτερη του έτους και η επιχείρηση προτίθεται να τα χρησιμοποιήσει για διάστημα μεγαλύτερο του έτους. Πιο συγκεκριμένα αποτελείται από τους εξής πρωτοβάθμιους λογαριασμούς:

10. Εδαφικές εκτάσεις
11. Κτίρια, κτιριακές εγκαταστάσεις και τεχνικά έργα
12. Μηχανήματα και μηχανολογικός εξοπλισμός
13. Μεταφορικά μέσα
14. Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός
15. Ακινητοποιήσεις υπό εκτέλεση και προκαταβολές κτήσης πάγιων στοιχείων
16. Ασώματες ακινητοποιήσεις και έξοδα πολυετούς απόσβεσης
- 17.-18. Συμμετοχές και λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις και
19. Πάγιο ενεργητικό υποκαταστημάτων ή άλλων κέντρων.

---

¹⁵ Ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, Π.Δ. 186/1992, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, Π.Δ. 299/2003, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, ΕΓΛΣ, Ντζανάτος Δ., 2008, Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη

Στη συγκεκριμένη εργασία θα ασχοληθούμε με την λογιστική αντιμετώπιση των ασώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων και για αυτό στο παρόν κεφάλαιο θα περιοριστούμε στη μελέτη του λογαριασμού 16.

ΟΡΙΣΜΟΙ – ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΕΣ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Άυλα πάγια στοιχεία (ασώματες ακινητοποιήσεις) είναι τα ασώματα εκείνα οικονομικά αγαθά τα οποία είναι δεκτικά χρηματικής αποτιμήσεως και είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής, είτε αυτά μόνα, είτε μαζί με την οικονομική μονάδα. Τα άυλα πάγια στοιχεία αποκτούνται με σκοπό να χρησιμοποιούνται παραγωγικά για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από ένα έτος, διακρίνονται δε στις εξής δύο κατηγορίες:

α. Δικαιώματα, όπως π.χ. διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμποροβιομηχανικά σήματα ή πνευματική ιδιοκτησία.

β. Πραγματικές καταστάσεις, ιδιότητες και σχέσεις, όπως π.χ. η πελατεία, η φήμη, η πίστη, η καλή οργάνωση της οικονομικής μονάδας ή η ειδίκευση στην παραγωγή ορισμένων αγαθών. Στη δεύτερη αυτή κατηγορία ανήκουν τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν, κατά κύριο λόγο, την έννοια του γνωστού όρου της «υπεραξίας» ή «φήμης και πελατείας» (Goodwill, Fonds de Commerce) της οικονομικής μονάδας και τα οποία προσδίνουν στη μονάδα που λειτουργεί παραγωγικά συνολική αξία μεγαλύτερη από εκείνη που προκύπτει από την αποτίμηση των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων.

Στον Ισολογισμό παρουσιάζονται με τη λογιστική τους αξία, η οποία ισούται με το κόστος της αποκτήσεως ή αναπτύξεως των στοιχείων μείον τις μέχρι σήμερα αποσβέσεις τους.

Τα άυλα πάγια στοιχεία που αποκτούνται από τρίτους καταχωρούνται στους οικείους υπολογαριασμούς του 16 με την αξία κτήσεώς τους, ενώ εκείνα που δημιουργούνται από την οικονομική μονάδα απεικονίζονται λογιστικά, μόνο όταν για τη δημιουργία τους πραγματοποιούνται έξοδα και εφόσον τα έξοδα αυτά αποσβένονται τμηματικά και όχι εφάπαξ μέσα σε ένα χρόνο.

Οι άυλοι πόροι χαρακτηρίζονται από

- χαμηλό ή και μηδενικό κόστος ευκαιρίας
- οικονομίες δικτύου (network economies),
- μερική αδυναμία αποκλεισμού της χρήσης των από άλλους ενδιαφερόμενους

- το μικρό μόνο ποσοστό από τις δαπάνες για άυλους πόρους έχει σαν αποτέλεσμα οικονομικά οφέλη για τις επιχειρήσεις που επενδύουν σε αυτούς.

Έξοδα πολυετούς αποσβέσεως είναι εκείνα που γίνονται για την ίδρυση και αρχική οργάνωση της οικονομικής μονάδας, την απόκτηση διαρκών μέσων εκμεταλλεύσεως, καθώς και για την επέκταση και αναδιοργάνωσή της. Τα έξοδα αυτά εξυπηρετούν την οικονομική μονάδα για μεγάλη χρονική περίοδο - οπωσδήποτε μεγαλύτερη από ένα έτος - και για το λόγο αυτό αποσβένονται τμηματικά.

Οι επενδύσεις και τα ειδικά κεφάλαια ή συμμετοχές και άλλες μακροπρόθεσμες απαιτήσεις αποτελούν μακροχρόνιες επενδύσεις και περιλαμβάνουν συνήθως τις παρακάτω κατηγορίες:

α) Μακροχρόνιες επενδύσεις σε χρεόγραφα ή μακροχρόνια γραμμάτια, όπως ομολογίες και μετοχές άλλων εταιριών, με σκοπό την άντληση υψηλού εισοδήματος από τα υψηλά κέρδη των εταιριών αυτών ή και την άσκηση κάποιου ελέγχου αν έχουμε σημαντικό αριθμό μετοχών συγκεκριμένης εταιρίας ή την εξασφάλιση συνεχούς εφοδιασμού πρώτων υλών ή προϊόντων από την εταιρία στην οποία έχουμε επενδύσεις (κατέχουμε όμως ένα ορισμένο αριθμό μετοχών της).

β) Επενδύσεις σε θυγατρικές εταιρίες με σκοπό την άσκηση εκτενέστερου και συνεχούς ελέγχου. Επίσης μακροχρόνιες προκαταβολές σε θυγατρικές εταιρίες. Οι προκαταβολές αυτές αποτελούν κυκλοφοριακά ενεργητικά στοιχεία (μακροχρόνιοι χρεωστές κλπ.).

γ) Μακροχρόνιες επενδύσεις σε συγκεκριμένα πάγια ενεργητικά στοιχεία, όπως γήπεδα, οικόπεδα, κτίρια και εργοστάσια, τα οποία δεν χρησιμοποιούνται σήμερα στην επιχείρηση, αλλά πρόκειται να αναπτυχθούν, να βελτιωθούν και να αξιοποιηθούν στο μέλλον ή να πωληθούν σε πολύ συμφέρουσα τιμή.

δ) Περιουσιακά στοιχεία ή ειδικά κεφάλαια τα οποία είναι δεσμευμένα και προορίζονται για ειδικούς μόνο σκοπούς, όπως η εξαγορά ομολογιών, εξαγορά μετοχών, επέκταση εγκαταστάσεων, κεφάλαιο συνταξιοδοτήσεων κλπ.

ε) Καταθέσεις προθεσμιών, οι οποίες είναι μακροχρόνιες και δεσμευμένες και οι οποίες συνήθως αποφέρουν υψηλότερο ποσοστό τόκου. Οι επενδύσεις αυτές πρέπει να ταξινομούνται στην κατηγορία των επενδύσεων και ειδικών κεφαλαίων.

στ) Η αξία σε μετρητά ασφαλειών ζωής που διατηρεί η επιχείρηση για τα ανώτερα διοικητικά στελέχη και το προσωπικό της. Η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να δανειστεί έναντι του ποσού αυτού με πολύ μειωμένο επιτόκιο. Μακροχρόνιες επενδύσεις πραγματοποιούνται με σκοπό να διατηρηθούν για πολλά χρόνια και όχι με την πρόθεση να πωληθούν στο εγγύς μέλλον. Στον Ισολογισμό παρουσιάζονται συνήθως είτε μετά τα

κυκλοφοριακά ενεργητικά στοιχεία είτε μετά τα πάγια ενεργητικά στοιχεία. Πολλές ομολογίες ή μετοχές μπορούν να πωληθούν αμέσως στο χρηματιστήριο, πλην όμως δεν τις ταξινομούμε στο κυκλοφοριακό ενεργητικό, επειδή η πρόθεση μας είναι να τις κρατήσουμε περισσότερο από ένα χρόνο ή για διάστημα μεγαλύτερο του επόμενου κύκλου λειτουργίας.

ζ) Άλλα περιουσιακά στοιχεία ή λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, είναι εκείνα τα οποία δεν μπορούν να ταξινομηθούν σε οποιαδήποτε από τις παραπάνω κατηγορίες των ενεργητικών στοιχείων. Η κατηγορία αυτή είναι γενική και μπορεί να συμπεριλαμβάνει οτιδήποτε, κυρίως ασυνήθη περιουσιακά στοιχεία. Παραδείγματα αποτελούν οι παρακάτω λογαριασμοί: Μακροχρόνια άτοκα δάνεια σε υπαλλήλους της επιχειρήσεως, μερικές φορές στεγαστικά δάνεια σε προσωπικό, μετρητά σε κλειστές τράπεζες, ακρησιμοποιήτα περιουσιακά στοιχεία (όπως είναι ένα κλειστό εργοστάσιο). Πολλοί ταξινομούν στην κατηγορία αυτή τους μακροχρόνιους χρεώστες, οι οποίοι λόγω της προθεσμίας δεν αναμένεται να εισπραχθούν σε ένα χρόνο ή στον κύκλο λειτουργίας. Άλλοι στην ίδια κατηγορία περιουσιακών στοιχείων ταξινομούν τις ζημιές από πλημμύρες ή από απεργίες, τις οποίες προτίθενται να αποσβέσουν σε περισσότερο από ένα χρόνο. Η μεταχείριση αυτή είναι εσφαλμένη και θα έπρεπε οι ζημιές αυτές να μεταφερθούν στα αποτελέσματα χρήσεως, γιατί δεν έχουν καμιά μελλοντική αξία και δεν αναμένει η επιχείρηση μελλοντικό όφελος από αυτές (εμμέσως οι ζημιές έχουν αξία, γιατί από αυτές εξοικονομούμε ένα τμήμα των φόρων και κατά συνέπεια της εκροής μετρητών),

Συνήθως όταν παραλείπουμε την κατηγορία των άυλων περιουσιακών στοιχείων στον Ισολογισμό, τότε πολλά από τα στοιχεία που θα ταξινομούσαμε εκεί αναφέρονται στην κατηγορία των άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Αν ο έλεγχος πάνω στα μελλοντικά οικονομικά οφέλη από ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο επιτυγχάνεται μέσω νομίμων δικαιωμάτων, που έχουν παραχωρηθεί για μία ορισμένη περίοδο, η ωφέλιμη ζωή του άυλου περιουσιακού στοιχείου πρέπει να μην υπερβαίνει την περίοδο των νομίμων δικαιωμάτων, εκτός αν:

- τα νομικά δικαιώματα είναι ανανεώσιμα και
- η ανανέωση είναι πραγματικά βέβαιη.

Απόσβεση είναι η χρονική κατανομή της αποσβεστέας αξίας του πάγιου περιουσιακού στοιχείου, που υπολογίζεται με βάση την ωφέλιμη διάρκεια ζωής του και, συνακόλουθα, η λογιστική απεικόνιση και ο καταλογισμός της σε καθεμία χρήση.

Αποσβέσιμο πάγιο περιουσιακό στοιχείο είναι το ενσώματο ή άυλο πάγιο στοιχείο που αποκτάται από την οικονομική μονάδα για διαρκή

παραγωγική χρήση και έχει ωφέλιμη διάρκεια ζωής περιορισμένη, πάντως μεγαλύτερη από ένα έτος.

Μη αποσβέσιμο πάγιο περιουσιακό στοιχείο είναι το ενσώματο ή άυλο περιουσιακό στοιχείο που αποκτάται από την οικονομική μονάδα για διαρκή παραγωγική χρήση και του οποίου η ωφέλιμη διάρκεια ζωής είναι απεριόριστη π.χ. τα γήπεδα, τα οικόπεδα, τα έργα τέχνης.

Ωφέλιμη διάρκεια ζωής είναι, είτε η χρονική περίοδος κατά την οποία υπολογίζεται ότι το αποσβέσιμο πάγιο στοιχείο θα χρησιμοποιείται παραγωγικά από την οικονομική μονάδα, είτε η ολική ποσότητα παραγωγής ή το ολικό έργο το οποίο αναμένεται να επιτύχει η οικονομική μονάδα από το πάγιο αυτό στοιχείο (π.χ. ωφέλιμη διάρκεια ζωής μηχανήματος μετρημένη σε παραγωγικές ώρες).

Αποσβεστέα αξία ενός αποσβέσιμου πάγιου περιουσιακού στοιχείου είναι το ιστορικό κόστος του ή άλλο ποσό που αντικατέστησε νομότυπα το ιστορικό κόστος (π.χ. αξία αναπροσαρμογής που επιβλήθηκε από το νόμο ή αξία που έχει προκύψει από εκτίμηση λόγω συγκώνευσης), μειωμένο κατά την υπολειμματική αξία του, εφ' όσον αυτή είναι αξιόλογη. Αν η υπολειμματική αξία δεν είναι αξιόλογη, δε λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της αποσβεστέας αξίας. Η κρίση για την αξιολόγηση αυτή αφήνεται στην οικονομική μονάδα.

Υπολειμματική αξία ενός αποσβέσιμου πάγιου περιουσιακού στοιχείου είναι η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία του που υπολογίζεται να πραγματοποιηθεί κατά το τέλος της ωφέλιμης διάρκειας της ζωής του.

Η υπολειμματική αξία ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου πρέπει να εκτιμάται ότι είναι στο μηδέν, εκτός αν:

- υπάρχει μία δέσμευση με ένα τρίτο πρόσωπο να αγοράσει το περιουσιακό στοιχείο στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του ή υπάρχει μία ενεργή αγορά για το περιουσιακό στοιχείο
- η υπολειμματική αξία μπορεί να προσδιοριστεί με παραπομπή σε αυτή την αγορά και πιθανολογείται ότι τέτοια αγορά θα υπάρχει στο τέλος της ωφέλιμης ζωής του περιουσιακού στοιχείου.

Στο ενοποιημένο Προσάρτημα, αναφέρονται οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν για τον υπολογισμό των αποσβέσεων.

Επιτρέπεται η κεφαλαιοποίηση δαπανών, σαν «Έξοδα εγκατάστασης» που αφορούν την ίδρυση και οργάνωση της εταιρείας, την απόκτηση των διαρκών μέσων εκμετάλλευσης και την επέκταση ή την αναδιοργάνωσή της. Αποσβένονται είτε εφάπαξ κατά το έτος πραγματοποίησής τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μία πενταετία, τα έξοδα εγκατάστασης που εμφανίζονται στους λογαριασμούς «έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως», «τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου», «έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων», «έξοδα

κτήσεως ακινητοποιήσεων», «έξοδα αναδιοργάνωσης» και «λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως».

Για τα πάγια, στον Ισολογισμό εμφανίζονται διακεκριμένα η αξία κτήσης τους όπως διαμορφώθηκε στα βιβλία, οι σωρευμένες αποσβέσεις τους και το αναπόσβεστο υπόλοιπό τους.

Στο Προσάρτημα πρέπει να γίνεται ανάλυση της κίνησης των παγίων και των αποσβέσεών τους, για τους λογαριασμούς που εμφανίζονται στον ισολογισμό.

Σχηματίζονται προβλέψεις για υποτιμήσεις στοιχείων του ενεργητικού, στα αναγκαία όρια και εμφανίζονται αφαιρετικά από τα αντίστοιχα στοιχεία στο ενεργητικό.

Λογαριασμός 16 «Ασώματες Ακινητοποιήσεις και Έξοδα Πολυετούς Αποσβέσεως»

I. Ασώματες ακινητοποιήσεις (άυλα πάγια στοιχεία)

1. Στο λογαριασμό 16.00 «υπεραξία επιχειρήσεως (Goodwill)» παρακολουθείται η υπεραξία που δημιουργείται κατά την εξαγορά ή συγχώνευση ολόκληρης οικονομικής μονάδας και που είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τιμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών της στοιχείων. Στην περίπτωση συγχωνεύσεως η πραγματική αξία της οικονομικής μονάδας προσδιορίζεται κατά τη διαδικασία που ορίζει το άρθρο 9 του Ν. 2190/1920. Η υπεραξία της οικονομικής μονάδας στηρίζεται στην εκτίμηση για την ικανότητά της να πραγματοποιεί υψηλά κέρδη λόγω κυρίως της καλής φήμης, της εκτεταμένης πελατείας, της μεγάλης πίστεως στην αγορά, της καλής οργάνωσης, της ιδιαίτερης της εξειδικεύσεως στην παραγωγή ορισμένων αγαθών, της καλής προοπτικής αναπτύξεως του κλάδου στον οποίο ανήκει, των εξαιρετικών πλεονεκτημάτων της θέσεως όπου είναι εγκαταστημένη, της υψηλής στάθμης των στελεχών που απασχολεί (επιστημονική κατάρτιση, εμπειρία) και του κύρους, δυναμισμού και αποτελεσματικότητας του διοικητικού και διευθυντικού της μηχανισμού. Η υπεραξία της οικονομικής μονάδας αποσβένεται, είτε εφάπαξ, είτε τμηματικά και ισόποσα σε περισσότερες από μία χρήσεις, οι οποίες δεν είναι δυνατό να υπερβαίνουν τα πέντε έτη.

2. Στο λογαριασμό 16.01 «δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας» παρακολουθούνται τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποκτούνται με αντάλλαγμα, είτε λόγω αγοράς, είτε λόγω παραγωγής από την ίδια την οικονομική μονάδα. Με την κατοχή και αξιοποίηση των στοιχείων αυτών η μονάδα αποκτάει πλεονεκτήματα μονοπωλιακής ή εξειδικευμένης

δράσεως στην αγορά, για το χρονικό διάστημα που διαρκεί π.χ. η προστασία του σχετικού δικαιώματος ή η γνώση του τρόπου παραγωγής ενός προϊόντος ή της μεθόδου κατεργασίας υλικών.

3. Στους λογαριασμούς 16.02 «δικαιώματα (π.χ. παραχωρήσεις) εκμεταλλεύσεως ορυχείων - μεταλλείων - λατομείων» και 16.03 «λοιπές παραχωρήσεις» παρακολουθείται η αξία, π.χ. κτήσεως, των δικαιωμάτων αυτών.

4. Στο λογαριασμό 16.04 «δικαιώματα χρήσεως ενσώματων πάγιων στοιχείων» παρακολουθείται η αξία της εισφοράς κατά χρήση, στην οικονομική μονάδα, ενσώματων πάγιων στοιχείων, για ορισμένο χρόνο, η οποία καθορίζεται με νόμιμη διαδικασία εκτιμήσεως.

5. Στο λογαριασμό 16.05 «λοιπά δικαιώματα» παρακολουθούνται τα άυλα εκείνα περιουσιακά στοιχεία τα οποία δεν εντάσσονται σε μία από τις προηγούμενες κατηγορίες των λογαριασμών 16.00-16.04, όπως είναι π.χ. τα μισθωτικά δικαιώματα.

6. Σε περίπτωση ολοκλήρωσεως της αποσβέσεως της αξίας κτήσεως άυλων περιουσιακών στοιχείων, μεταφέρονται από τους αντίστοιχους υπολογαριασμούς του 16.99 στους οικείους λογαριασμούς του 16 οι αποσβέσεις και έτσι οι λογαριασμοί αυτοί εξισώνονται.

7. Σε περίπτωση οριστικής παύσεως της χρησιμοποιήσεως άυλου περιουσιακού στοιχείου, πριν ολοκληρωθεί η απόσβεση της αξίας κτήσεώς του, το αναπόσβεστο υπόλοιπο αυτής μεταφέρεται στη χρέωση του λογαριασμού 81.02.99 «λοιπές έκτακτες ζημιές».

8. Σε περίπτωση πωλήσεως άυλου πάγιου περιουσιακού στοιχείου ισχύουν ανάλογα όσα ορίζονται στην περίπτ. 12 της παρ. 2.2.106 για το λογαριασμό 12.

II. Έξοδα πολυετούς αποσβέσεως

9. Στο λογαριασμό 16.10 «έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως» παρακολουθούνται τα έξοδα καταρτίσεως και δημοσιεύσεως του καταστατικού των οικονομικών μονάδων εταιρικής μορφής, τα έξοδα δημόσιας προβολής της ιδρύσεως, της καλύψεως του εταιρικού κεφαλαίου, της εκπονήσεως τεχνικών, εμπορικών και οργανωτικών μελετών, καθώς και τα έξοδα διοικήσεως που πραγματοποιούνται μέχρι την έναρξη της εκμεταλλεύσεως. Στον ίδιο λογαριασμό παρακολουθούνται και τα μεταγενέστερα (δηλαδή μετά την έναρξη της παραγωγικής δράσεως) έξοδα που δημιουργούνται για την επέκταση της δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας.

10. Στο λογαριασμό 16.11 «έξοδα ερευνών ορυχείων - μεταλλείων - λατομείων» παρακολουθείται η αξία, π.χ., κτήσεως, των εξόδων αυτών.

11. Στο λογαριασμό 16.12 «έξοδα λοιπών ερευνών» παρακολουθούνται τα έξοδα που γίνονται για έρευνες σε άλλους κλάδους και τομείς δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας, εκτός από τα ορυχεία - μεταλλεία - λατομεία.

12. Στο λογαριασμό 16.13 «έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων» παρακολουθούνται έξοδα, όπως π.χ. εκείνα που γίνονται για εκτυπώσεις ή ανακοινώσεις, όταν αυξάνεται το κεφάλαιο της οικονομικής μονάδας ή εκδίδεται από αυτή ομολογιακό δάνειο.

13. Στο λογαριασμό 16.14 «έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων» παρακολουθούνται όλα τα έξοδα που γίνονται για την απόκτηση των ενσώματων ή ασώματων ακινητοποιήσεων, όπως π.χ. είναι ο φόρος μεταβιβάσεως, τα συμβολαιογραφικά έξοδα, τα μεσιτικά και οι αμοιβές μελετητών ή δικηγόρων, τα οποία, σύμφωνα με όσα ορίζονται στους οικείους λογαριασμούς των ακινητοποιήσεων, δεν προσauξάνουν το κόστος κτήσεώς τους.

14. Στο λογαριασμό 16.15 «συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις πάγιων στοιχείων» παρακολουθούνται σε υπολογαριασμούς κατά πίστωση ή δάνειο, οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν κατά την πληρωμή ή την αποτίμηση σε δραχμές των πιστώσεων ή δανείων σε ξένο νόμισμα, που συνάπτονται ειδικά και μόνο για την αγορά, κατασκευή ή εγκατάσταση πάγιων στοιχείων της οικονομικής μονάδας.

15. Στο λογαριασμό 16.16 «διαφορές εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών» παρακολουθούνται οι διαφορές από τη διάθεση ομολογιών σε τιμή μικρότερη από την ονομαστική τους, καθώς και οι διαφορές από την εξόφληση ομολογιών σε τιμή μεγαλύτερη από την ονομαστική τους.

16. Στο λογαριασμό 16.17 «έξοδα αναδιοργανώσεως» παρακολουθούνται τα έξοδα μελετών οικονομικής, εμπορικής, τεχνικής και διοικητικής αναδιοργανώσεως ριζικού χαρακτήρα, με τα οποία επιδιώκεται η κάλυψη νέων αναγκών που προκύπτουν από το μέγλωμα της οικονομικής μονάδας σαν αποτέλεσμα σημαντικών επεκτάσεων του παραγωγικού της δυναμικού ή αλλαγών στην οργανωτική της δομή ή ριζικών μεταβολών στην εμπορική της δραστηριότητα.

16. Στο λογαριασμό 16.18 «τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου» παρακολουθούνται οι τόκοι, μόνο της κατασκευαστικής περιόδου, πιστώσεων ή δανείων τα οποία χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για κτήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων.

17. Στο λογαριασμό 16.19 «λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως» παρακολουθούνται τα έξοδα εκείνα που δεν εντάσσονται σε μία από τις προηγούμενες κατηγορίες των λογαριασμών 16.10-16.18, όπως π.χ. η αναπόσβεστη αξία κτιρίου σε περίπτωση κατεδαφίσεώς του.

18. Στο λογαριασμό 16.98 «προκαταβολές κτήσεως ασώματων ακινητοποιήσεων» παρακολουθούνται οι προκαταβολές που δίνονται για το λόγο αυτό.

19. Τα έξοδα των λογαριασμών 16.10, 16.12, 16.13, 16.14, 16.17, 16.18 και 16.19, αποσβένονται, είτε εφάπαξ κατά το έτος

πραγματοποιήσεώς τους, είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μια πενταετία.

Οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές του λογαριασμού 16.15, κατά πίστωση ή δάνειο, έπειτα από συμφηφισμό τυχόν πιστωτικών που μεταφέρονται από τον οικείο υπολογαριασμό του 44.15 «προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις πάγιων στοιχείων», αποσβένονται τμηματικά ανάλογα με την υπόλοιπη κανονική χρονική διάρκεια της πιστώσεως ή του δανείου ως εξής: Στο τέλος της κλειόμενης χρήσεως μεταφέρεται από τον οικείο κατά πίστωση ή δάνειο υπολογαριασμό του 16.15 στο λογαριασμό 81.00.04 «συναλλαγματικές διαφορές» ποσό ίσο με το ηλίκον της διαιρέσεως του χρεωστικού υπολοίπου του οικείου υπολογαριασμού του 16.15 με τον αριθμό των ετών από τη λήξη της χρήσεως αυτής μέχρι τη λήξη της αντίστοιχης πιστώσεως ή του αντίστοιχου δανείου. Για τον προσδιορισμό του ηλίκου της παραγράφου αυτής χρονική περίοδος μικρότερη από δώδεκα μήνες λογίζεται ως περίοδος ενός έτους. Σε περίπτωση που από την ημερομηνία χορηγήσεως της πιστώσεως ή του δανείου μέχρι την ημερομηνία ενάρξεως της παραγωγικής λειτουργίας των χρηματοδοτούμενων πάγιων στοιχείων μεσολαβεί κατασκευαστική περίοδος, η τμηματική μεταφορά του χρεωστικού υπολοίπου του οικείου υπολογαριασμού του 16.15 αρχίζει από τη χρήση μέσα στην οποία λήγει η κατασκευαστική περίοδος ή διακόπτεται, για οποιοδήποτε λόγο, η κατασκευή του έργου. Σε περίπτωση ληξιπρόθεσμων πιστώσεων ή δανείων, κατά το όλο ή μέρος αυτών, τα χρεωστικά υπόλοιπα των οικείων υπολογαριασμών του 16.15, που αντιστοιχούν στο ληξιπρόθεσμο μέρος, μεταφέρονται στο λογαριασμό 81.00.04 στο τέλος της χρήσεως μέσα στην οποία οι αντίστοιχες πιστώσεις ή τα αντίστοιχα δάνεια έγιναν ληξιπρόθεσμα. Οι πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές του λογαριασμού 16.15, κατά πίστωση ή δάνειο, στο τέλος της χρήσεως, μειώνουν τις χρεωστικές ή, στο μέτρο που δεν υπάρχουν χρεωστικές, μεταφέρονται σε αντίστοιχο κατά πίστωση ή δάνειο υπολογαριασμό του 44.15. Από τον τελευταίο αυτό λογαριασμό, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού, μεταφέρεται στο λογαριασμό 81.01.04 «συναλλαγματικές διαφορές» το μέρος εκείνο που αντιστοιχεί στο ποσό των πιστώσεων ή δανείων που πληρώθηκε μέσα στην κλειόμενη χρήση.

Οι διαφορές εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών του λογαριασμού 16.16 αποσβένονται με τμηματικές ισόποσες δόσεις μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εξοφλήσεως του ομολογιακού δανείου.

Σε περίπτωση ολοκληρώσεως της αποσβέσεως της αξίας κτήσεως εξόδων πολυετούς αποσβέσεως, μεταφέρονται από τους αντίστοιχους υπολογαριασμούς του 16.99 στους οικείους λογαριασμούς του 16 οι αποσβέσεις και έτσι οι λογαριασμοί αυτοί εξισώνονται.

ΝΟΜΟΣ 2238/1994, ΑΡΘΡΟ 13¹⁶

Ορισμός υπεραξίας - Εισαγωγή

Υπεραξία σύμφωνα με το Ν.2238/94 άρθρο 13 είναι κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχεται από τη μεταβίβαση :

Ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλα στοιχεία αυτής (αέρας, επωνυμία, σήμα, προνόμια κ.λ.π, ή υποκαταστήματος επιχείρησης, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 9 του Κ.Β.Σ

Μετοχών μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο Αθηνών, εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων καθώς και

Ποσοστών συμμετοχής σε κοινωνία αστικού δικαίου που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα ή σε κοινοπραξία της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Κ.Β.Σ.

Η υπεραξία αυτή λογίζεται ως εισόδημα και φορολογείται με συντελεστή 20% (αρ. 15 παρ.1Ν.2459/97)

Θεωρείται επίσης υπεραξία και κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχονται από την εκχώρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος (συναφές με την άσκηση της επιχείρησης, όπως δικαιώματος της μίσθωσης ή της υπομίσθωσης ή του προνομίου ή διπλώματος ευρεσιτεχνίας και άλλων δικαιωμάτων), και φορολογείται με συντελεστή 30% (αρ.6 παρ.1 Ν.2386/96)

Θεωρείται επίσης υπεραξία και κάθε ποσό που καταβάλλεται, πέρα από τα μισθώματα, από τον μισθωτή προς τον εκμισθωτή, σε περίπτωση μίσθωσης ακινήτου μόνο του ή μαζί με τον οποιονδήποτε εξοπλισμό ή εγκατάσταση που τυχόν διαθέτει, και φορολογείται με συντελεστή 25%(αρ. 4 παρ. 3 Ν.2390/96)

Δεν υπολογίζεται υπεραξία στις περιπτώσεις εκμίσθωσης ή παραχώρησης της χρήσης καταστήματος, ακόμη και αν λειτουργούσε και πριν σε αυτό επιχείρηση με το ίδιο αντικείμενο εργασιών, εφόσον δεν διαπιστώνεται ότι ο ιδιοκτήτης του εισέπραξε επιπλέον κάποιο ποσό πέρα από τα συμφωνηθέντα μισθώματα που αναγράφονται στο συμβόλαιο. (Εγκ.Υ.Ο 1056246ΠΟΛ1196/20-6-00)

Επίσης η υπεραξία που προκύπτει από την πώληση μετοχών ημεδαπών ΑΕ που εκμεταλλεύονται τουριστικά πλοία, καθώς και η υπεραξία που προκύπτει από την πώληση τουριστικών πλοίων

---

16 Δημήτρης Σταματόπουλος, 2000 Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα και Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων του Χρήστου Τότση, Εκδόσεις Πάμισος 2003

απαλλάσσεται από την φορολογία εισοδήματος (Εγκ.Υ.Ο1132236/ΠΟΛ1119/20-5-99)

Σε περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής της δήλωσης επιβάλλεται και πρόσθετος φόρος 2.5% επί του οφειλόμενου με τη δήλωση φόρου για κάθε μήνα εκπρόθεσμης υποβολής (αρ. 1παρ. 2 Ν.2523/97)

Υπόχρεος καταβολής φόρου

Υπόχρεος σε καταβολή του φόρου είναι ο πωλητής του μεριδίου ή της επιχείρησης ο οποίος θα εισπράξει το κέρδος ή την ωφέλεια πάνω στην οποία θα υπολογισθεί και ο φόρος 20% (αρ. 13 παρ 1 Ν.2238/94). Η καταβολή θα γίνει με υποβολή σχετικής δήλωσης στην ΔΥΟ της έδρας της επιχείρησης και ο φόρος καταβάλλεται εφάπαξ.

Άρθρο 13

Το άρθρο αυτό αναφέρεται στον προσδιορισμό του φόρου της υπεραξίας η οποία προκύπτει κατά την μεταβίβαση εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων συμμετοχής ή ποσοστών συμμετοχής σε Ο.Ε, Ε.Ε, Κοινωνίες Αστικού Δικαίου, Αστικές Εταιρίες, Συμμετοχικές, Αφανείς, ή Κοινοπραξίες (εκτός από κοινοπραξίες τεχνικών έργων), όπου σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ.1 Ν. 2238/94 η υπεραξία που προκύπτει φορολογείται με συντελεστή 20%. Για τον προσδιορισμό της υπεραξίας λαμβάνεται υπόψη ως κύρια μεταβλητή ο μέσος όρος των κερδών της επιχείρησης της τελευταίας πενταετίας.

Σύμφωνα με το Ν. 2238/1994, Άρθρο 13 ως προς την αυτοτελή φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρήσεις ή επαγγέλματα ισχύουν τα παρακάτω: Φορολογείται αυτοτελώς λογιζόμενο ως εισόδημα:

α) Με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχεται από τη μεταβίβαση:

αα) Ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλα στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα, προνόμια κ.τ.λ. ή υποκαταστήματος επιχείρησης, όπως αυτό ορίζεται από τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

ββ) Εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων, ποσοστών συμμετοχής σε κοινωνία αστικού δικαίου που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα, ή σε κοινοπραξία, εκτός κοινοπραξίας τεχνικών έργων, της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων

Για τον υπολογισμό της ωφέλειας, που προκύπτει από τη μεταβίβαση μεριδίων ημεδαπής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, αφαιρείται το κόστος απόκτησής της από την κατώτατη πραγματική αξία που έχουν κατά το χρόνο μεταβίβασης.

Για τον προσδιορισμό της κατώτατης πραγματικής αξίας των μεριδίων που μεταβιβάζονται, ως κατώτατη πραγματική αξία ολόκληρης της εταιρίας λαμβάνεται το άθροισμα: i) των ιδίων κεφαλαίων της, που εμφανίζονται στον τελευταίο πριν από τη μεταβίβαση επίσημο ισολογισμό, ii) της άυλης αξίας της, iii) της αξίας των ακινήτων της εταιρείας κατά το μέρος που η αξία του καθενός από αυτά, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά το χρόνο μεταβίβασης στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων, υπερβαίνει την αξία κτήσης του και iv) των αυξήσεων των ιδίων κεφαλαίων που έχουν μεσολαβήσει από το χρόνο σύνταξης του τελευταίου επίσημου ισολογισμού μέχρι το χρόνο μεταβίβασης των μεριδίων ή των μειώσεων των ιδίων κεφαλαίων που έχουν γίνει στο ίδιο χρονικό διάστημα. Ειδικότερα, για τον προσδιορισμό της άυλης αξίας, αφαιρούνται οι τόκοι των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση το μέσο όρο του επιτοκίου των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ετήσιας διάρκειας, που εκδόθηκαν το Δεκέμβριο του έτους που προηγείται της μεταβίβασης, από το μέσο όρο των ολικών αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης των πέντε (5) τελευταίων, πριν από τη μεταβίβαση, ισολογισμών και το ποσό που προκύπτει (R) αναπροσαρμόζεται αρχικά με την εφαρμογή σταθερής ληξιπρόθεσμης ράντας και στη συνέχεια το αποτέλεσμα που προκύπτει προσαυξάνεται με τους ακόλουθους ποσοστιαίους συντελεστές, ανάλογα με τα έτη λειτουργίας της επιχείρησης:

Έτη λειτουργίας	Συντελεστές
• Πάνω από 3 μέχρι 5	10%
• Πάνω από 5 μέχρι 10	20%
• Πάνω από 10 μέχρι 15	30%
• Πάνω από 15	40%

Για τον υπολογισμό της ωφέλειας, που προκύπτει από τη μεταβίβαση μεριδίων αλλοδαπής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, αφαιρείται το κόστος απόκτησής τους από τη συμφωνηθείσα αξία πώλησης των μεριδίων. Με μεταβίβαση εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων εξομοιώνεται και η μη συμμετοχή εταίρου στην αύξηση του κεφαλαίου προσωπικής εταιρίας ή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης.

β) Με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχεται από την εκχώρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος, το οποίο είναι συναφές με την άσκηση της επιχείρησης ή του επαγγέλματος, όπως του δικαιώματος της μίσθωσης ή υπομίσθωσης

ή του προνομίου ή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και άλλων παρόμοιων δικαιωμάτων, καθώς και της άδειας κυκλοφορίας των αυτοκινήτων οχημάτων ή μοτοσικλετών δημόσιας χρήσης που μεταβιβάζονται. Με εκχώρηση εξομοιώνεται και η παραίτηση από μισθωτικά δικαιώματα.

Ωφέλεια ή κέρδος από μεταβίβαση ολόκληρης επιχείρησης (αέρας)

Κατά τη μεταβίβαση εμπορικής επιχείρησης, επωνυμίας κ.λπ., πολλές φορές εισπράττεται κάποιο χρηματικό ποσό πέρα από την καθαρή περιουσία, δηλαδή, πέρα από την αξία που έχουν τα μεταβιβαζόμενα πραγματικά (υλικά) περιουσιακά στοιχεία. Η διαφορά ανάμεσα στη μεταβιβαζόμενη αξία και την αρχική αξία αποτελεί την υπεραξία της επιχείρησης κ.λπ. που μεταβιβάζεται (αέρας, Fonds Commercial, Goodwill), οφείλεται δε στην καλή πορεία της επιχείρησης και τη φήμη και πελατεία της. Η υπεραξία αυτή αποτελεί ωφέλεια ή κέρδος, αν και δεν συγκεντρώνει τα εννοιολογικά γνωρίσματα του εισοδήματος, ωστόσο υπόκειται σε φορολογία, κατά ρητή διάταξη του άρθρου 13 παράγραφος 1 του φορολογικού νόμου.

Ο Ν.2120/1920 «περί ανωνύμων εταιριών» ορίζει ότι η υπεραξία της επιχείρησης είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ του ολικού τμήματος αγοράς και της πραγματικής αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων.

Όπως έχει γίνει δεκτό από τη νομολογία, ο όρος «εκχώρηση ολόκληρης επιχείρησης» υποδηλώνει τη μεταβίβαση πλέγματος δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, κατά αντιδιαστολή προς τη μεταβίβαση επιμέρους στοιχείων της επιχείρησης.

Επίσης από το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει γίνει δεκτό ότι εκχώρηση ολόκληρης επιχείρησης συνιστά και η μεταβίβαση ενός κλάδου της επιχείρησης, όπως λ.χ. του κλάδου ασφαλίσεων ζωής μιας ασφαλιστικής επιχείρησης.

Εξάλλου το ίδιο Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 32 παράγραφος 1 περίπτωση β του Ν.Δ. 3323 δεν αποκλείεται και όταν η μεταβίβαση γίνεται σε συμμόρφωση διατάξεων νόμου και όχι οικιοθελώς.

Κέρδος ή ωφέλεια από τη μεταβίβαση εμπορικού μεριδίου

Κατά ρητή διάταξη του νόμου, η μεταβίβαση εταιρικού μεριδίου από μέλος προσωπικής εταιρίας σε τρίτο πρόσωπο υπόκειται στο φόρο αυτοτελώς, θεωρούμενη ως εισόδημα. Στην περίπτωση αυτή δημιουργείται θέμα αν θα υπαχθεί σε φόρο ο εκχωρητής της μερίδας του εταίρος και πως θα υπολογιστεί η αξία της εκχωρούμενης μερίδας του. Έχει γίνει δεκτό από τη νομολογία ότι το τυχόν προκύπτον κέρδος από την εκχώρηση της μερίδας φορολογείται, υπό την προϋπόθεση, όμως, ότι η τιμή στην οποία έγινε η εκχώρηση (πώληση) της μερίδας υπερβαίνει την αρχική αξία του μεταβιβαζόμενου μεριδίου, όπως η αξία αυτή αναγράφεται στα βιβλία της εταιρίας.

Έστω για παράδειγμα, ότι η πραγματική αξία της μερίδας του Α που συμμετέχει σε Ε.Π.Ε., ανέρχεται στο ποσό των 20000 ευρώ και ότι πώλησε το μερίδιο του σε Β αντί 30000 ευρώ. Η διαφορά των 10000 ευρώ αποτελεί ωφέλεια ή κέρδος του Α και υπόκειται σε φόρο.

Το κέρδος (υπεραξία) αυτό είναι άσχετο με το τυχόν προκύψαν κέρδος από τη συμμετοχή του εταίρου στη Ε.Π.Ε μέχρι το χρόνο εκχώρησης του μεριδίου του : το κέρδος τούτο φορολογείται κανονικώς ως εισόδημα Δ κατηγορίας (εμπορικών επιχειρήσεων).

Το κέρδος από την εκχώρηση εταιρικού μεριδίου δεν μπορεί να αμφισβητηθεί με το επιχείρημα της Φορολογικής Αρχής ότι η αγοραία αξία του μεριδίου είναι ανώτερη από το αναγραφόμενο στην εκχώρηση τίμημα. Απαιτείται να αποδείξει η Φορολογική Αρχή ότι το αναγραφέν τίμημα εκχώρησης είναι εικονικό.

Τα ανωτέρω ισχύουν για τους εταίρους που έχουν την πλήρη κυριότητα των εταιρικών μεριδίων και καρπούνται το κέρδος. Αν, όμως, ο εταίρος έχει την ψιλή κυριότητα, όχι δε και την επικαρπία, τότε δεν δημιουργείται φορολογική υποχρέωση για τον ψιλό κύριο. Με την αριθ. 537/1987 απόφαση του Σ.τ.Ε, καθορίζεται ο τρόπος φορολογίας στις περιπτώσεις αυτές.

Ωφέλεια μπορεί να προκύψει και κατά το στάδιο εκκαθάρισης εταιρίας, χωρίς τούτο να αναιρεί τον χαρακτήρα της μεταβίβασης από την οποία μπορεί να προκύψει ωφέλεια.

Αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 20% της υπεραξίας από μεταβίβαση μετοχών μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο¹⁷

Με τη παράγραφο 1 του άρθρου 15 του Ν.2459/1997, η οποία αντικατέστησε την περίπτωση α της παρ. 1 του άρθρου 13 του Ν.2238/1994, επιβλήθηκε από 18.2.1997 για πρώτη φορά αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 20% της υπεραξίας που προκύπτει από τη μεταβίβαση με αντάλλαγμα μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο. Ο φόρος επιβαλλόταν επί της διαφοράς μεταξύ της τιμής κτήσης και της τιμής πώλησης.

Κατά της εισηγητική έκθεση του σχεδίου νόμου, η νέα αυτή φορολογία κρίθηκε επιβεβλημένη για λόγους ίσης φορολογικής μεταχείρισης με τις προσωπικές εταιρίες και ΕΠΕ οι οποίες φορολογούνταν ήδη αυτοτελώς με 20%.

Φορολογείται η υπεραξία που προκύπτει από τη μεταβίβαση ολόκληρου του πακέτου των μετοχών της ανώνυμης εταιρίας.

Από τη δημοσίευση όμως του Ν.2459/1997 δημιουργήθηκαν προβλήματα κυρίως γιατί η σχετική διάταξη (άρθρο 15 παρ. 6 Ν.2459/1997) προέβλεπε την έκδοση προεδρικού διατάγματος, με το οποίο θα καθοριζέτο ο τρόπος προσδιορισμού της ωφέλειας που προέρχεται από τη μεταβίβαση μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 13 παρ. 1 περ. α υποπερ. ββ του Ν.2238/94, λαμβάνοντας ενδεικτικά υπόψη τον τιμάρημο και το χρόνο απόκτησης των εν λόγω μετοχών. Το προεδρικό όμως αυτό διάταγμα δεν εκδόθηκε κατά τη διάρκεια ισχύος της ανωτέρω διατάξεως γι αυτό και κατέστησε αυτήν ανενεργό, λόγω ελλείψεως ουσιαδών λεπτομερειών για την εφαρμογή της. Σύμφωνα στο θέμα αυτό και η νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Επειδή κατά τον χρόνο ισχύος της διατάξεως του άρθρου 15 του Ν.2459/1997 (από 18.2.1997 μέχρι 16.10.99) δεν είχε εκδοθεί το ανωτέρω προεδρικό διάταγμα η διοίκηση δέχεται ότι σε περίπτωση μεταβιβάσεως με αντάλλαγμα μετοχών ΑΕ μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο σε αυτοτελή φορολόγηση με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) θα υπαχθεί το κέρδος ή η ωφέλεια η οποία θα προκύψει, όπως αυτό το κέρδος ή ωφέλεια θα δηλωθεί από το πρόσωπο που μεταβιβάζει τις συγκεκριμένες μετοχές.

---

17 Δημήτρης Σταματόπουλος, 2000 Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα

Επισημαίνεται ότι με το άρθρο 3 παρ. 6 του Ν.2753/1999 παύουν να ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 15 παρ. 6 του Ν.2459/1997, με τις οποίες προβλεπόταν η έκδοση του προεδρικού διατάγματος για τον τρόπο προσδιορισμού της ωφέλειας από τη μεταβίβαση μετοχών μη εισηγμένων στο ΧΑΑ και τούτο διότι η αυτοτελής φορολογία από 17/11/1999 δεν επιβάλλεται πλέον επί της ωφέλειας από τη μεταβίβαση των μετοχών, αλλά επί της πραγματικής αξίας αυτών.

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 79 του Ν2238/94 η οποία προστέθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 15 του Ν.2459/1997 και ισχύει από 18.2.1997 και μετά, η μεταβίβαση των μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο μετοχών (ονομαστικών ή ανωνύμων) πραγματοποιείται με συμβολαιογραφικό έγγραφο θεωρημένο, όμως, από τον Προϊστάμενο της οικείας Δ.Ο.Υ. Παράβαση της διατάξεως αυτής, επιφέρει ακυρότητα της αποκτήσεως των μετοχών και δεν παράγει κανένα έννομο δικαίωμα υπέρ αυτού που τις αποκτά, όπως το δικαίωμα είσπραξης μερίσματος, συμμετοχής στις γενικές συνελεύσεις, μεταβίβασης των μετοχών αυτών κ.λπ.

Αυτοτελής Φορολογία με συντελεστή 5% της πραγματικής αξίας πώλησης μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο

Με την παράγραφο 4 του άρθρου 3 του Ν. 2753/1999 προστέθηκε στο άρθρο 13 του Ν. 2238/1994 νέα παράγραφος με αριθμό 2, οι διατάξεις της οποίας θεσπίζουν νέο τρόπο αυτοτελούς φορολογίας για τη μεταβίβαση μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Με τις διατάξεις της πιο πάνω νέας παραγράφου ορίζεται ότι, φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή 5% η πραγματική αξία πώλησης μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών, που μεταβιβάζονται από ιδιώτες ή από φυσικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά. Για την καταβολή του φόρου αυτού και την υποβολή της σχετικής δήλωσης έχουν εφαρμογή τα αναφερόμενα στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 13 του Ν. 2238/1994.

Συνεπώς, εφεξής όταν φυσικό πρόσωπο (ιδιώτης ή επιτηδευματίας, ημεδαπός ή αλλοδαπός) ή νομικό πρόσωπο (ημεδαπό ή αλλοδαπό, κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα) μεταβιβάζει μετοχές μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, τότε επί της αξίας μεταβίβασης που συμφωνείται μεταξύ του πωλητή και του αγοραστή, επιβάλλεται αυτοτελώς φόρος με συντελεστή 5%. Για την επιβολή αυτού του φόρου είναι αδιάφορο το οικονομικό αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία) που προκύπτει από τη μεταβίβαση των μετοχών. Όμως, και σε αυτές τις μεταβιβάσεις, η πραγματική αξία μεταβίβασης των μετοχών επί της οποίας επιβάλλεται

τελικώς η αυτοτελής φορολογία εξευρίσκεται όχι μόνο με την εφαρμογή αυτών των διατάξεων, αλλά και με την παράλληλη εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 11 του άρθρου 3 του Ν.2753/1999. Οι τελευταίες διατάξεις ορίζουν την έκδοση απόφασης του υπουργού οικονομικών, με την οποία καθορίζεται, προκειμένου με την επιβολή της εν λόγω αυτοτελούς φορολογίας, ο τρόπος προσδιορισμού της κατώτατης πραγματικής αξίας μεταβίβασης των μετοχών. συνεπώς, η αυτοτελής φορολογία 5% επιβάλλεται, είτε στην πιο πάνω κατώτατη πραγματική αξία μεταβίβασης είτε στην αξία μεταβίβασης που συμφωνείται μεταξύ του πωλητή και αγοραστή, ανάλογα με το ποια από τις δύο είναι μεγαλύτερη.

Πρόκυψη ζημιάς από την πώληση μετοχών

Σε περίπτωση που από την πώληση των μετοχών προέκυψε ζημία, θα εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 38 του Ν. 2238/1994. Δηλαδή, η ζημία θα συμψηφίζεται με κέρδη από την πώληση μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών που εμφανίζονται σε λογαριασμό ειδικού αποθεματικού και εάν δεν υπάρχουν τέτοια κέρδη ή εάν αυτά που υπάρχουν υπολείπονται της ζημιάς, τότε ολόκληρη η ζημία ή το υπόλοιπο αυτής, αντίστοιχα, μεταφέρεται σε ειδικό λογαριασμό και δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα των νομικών προσώπων του άρθρου 101 του Ν. 2238/1994. Περαιτέρω, ο φόρος 5% που θα έχει καταβληθεί κατά τη μεταβίβαση των μετοχών δεν θα εκπίπτει από το άθροισμα του αναλογούντος και του συμπληρωματικού φόρου των εν λόγω νομικών προσώπων.

Υπόψη και οι διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 37 του Ν. 2874/2000, σύμφωνα με τις οποίες η ζημία από την πώληση μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών, που προκύπτει από τα βιβλία τρίτης κατηγορίας κατά τη διαχειριστική περίοδο 2000 (οικονομικό έτος 2001) ή από την αποτίμηση των μετοχών αυτών σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΒΣ, κατά το μέρος που υπερβαίνει το ποσό των αποθεματικών που ορίζονται από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 38 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ή ολόκληρο το ποσό αυτής, εφόσον δεν υφίστανται τοιαύτα αποθεματικά, μεταφέρεται σε ειδικό λογαριασμό του ενεργητικού και δύναται να εκπίπτει ισόποσα από τα ακαθάριστα έσοδα της πιο πάνω διαχειριστικού περιόδου και των τεσσάρων επομένων αυτής, προκειμένου για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών της επιχείρησης, μη εφαρμοζόμενων των διατάξεων του άρθρου 38 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ως προς την πιο πάνω ζημία.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ¹⁸

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΩΤΟ

Παρακάτω αναλύεται ένα σύντομο παράδειγμα προσδιορισμού του φόρου υπεραξίας:

Ομόρρυθμη εταιρία με αντικείμενο εργασιών την εμπορία αγαθών τηρεί βιβλία Γ κατηγορία του Κ.Φ.Ε και μετέχουν σε αυτήν 3 εταίροι με τα ίδια ποσοστά συμμετοχής. Η εταιρία λειτουργεί εννέα έτη σε ιδιόκτητο κατάστημα, η αξία του οποίου, όπως αυτή εμφανίζεται στα τηρούμενα βιβλία της είναι 100.000 ευρώ, ενώ η αντικειμενική του αξία ανέρχεται σε 150000 ευρώ. Η λογιστική καθαρή θέση της εταιρίας που εμφανίζεται στον ισολογισμό της 31.12.2002 είναι 30.000 ευρώ (30 μερίδια, 1000 ευρώ έκαστο). Στις 27.5.2003 ο εταίρος «Α» μεταβιβάζει στον εταίρο «Β» το μερίδιο του αντί συμφωνηθέντος τιμήματος 20.000 ευρώ.

A. Οφειλόμενος Φόρος Υπεραξίας

1. Άυλη Αξία

Ολικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης χρήσεων

2002: 70000

2001: 35000

2000: 30000

1999: 15000

1998: 20000

Μέσος Όρος $170000 : 5 = 34000$

Ολικά Αποτελέσματα Εκμετάλλευσης χρήσεων

34000

Μείον

A. Εμπορική αμοιβή $(12885 \times 2) = 25770$

---

¹⁸ Φορολογική Επιθεώρηση / Δημήτρης Σταματόπουλος, 2000 Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα και Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων του Χρήστου Τότση, Εκδόσεις Πάμισος 2003

Β. Τόκοι ιδίων κεφαλαίων (30000 X 5,09%)= 1527

Υπόλοιπο

9757

Αναπροσαρμογή με την εφαρμογή της ράντας

(9757X4,3)=41955,10

Πλέον

Προσαύξηση με τα έτη λειτουργίας

(41955,10X20%)=8391,02

-Άθροισμα (άυλη αξία) = 50346,12

Καθαρή Θέση

Ισολογισμός 31.12.2002 : 30000

Υπερτίμημα Ακινήτου

Διαφορά αξίας βιβλίων και αντικειμενικής(150000-100000) =50000

Ελάχιστη Αξία

Άυλη αξία + Καθαρή θέση + Υπερτίμημα 130346,12

(50346,12+30000+50000)

Μείον

Κόστος απόκτησης (εταιρικό κεφάλαιο) (300000)

Υπεραξία εταιρίας 100346,12

Υπεραξία μεταβιβαζόμενου μεριδίου

(100346,12 X 33,3%)= 33415,26

Οφειλόμενος φόρος

(33415,26 X 20%)= 6683,01

Β. Οφειλόμενος Φόρος Μεταβίβαση σε Συγγενείς Β' Βαθμού

Αν ο «Β» είναι συγγενής β' βαθμού με τον «Α», τότε ο οφειλόμενος φόρος είναι :

130346,12 X 33,3% = 43406,26 X 2,4% = 1041,73

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αν προηγούμενο παράδειγμα η εταιρία είχε τη νομική μορφή της Ε.Π.Ε, τότε με το νέο τρόπο υπολογισμού της υπεραξίας, α προέκυπταν τα ακόλουθα:

Α. Οφειλόμενος Φόρος Υπεραξίας

Άυλη Αξία

Μέσος Όρος Ολικών Αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης:	34000
Μείον τόκοι ιδίων κεφαλαίων :	1527
Υπόλοιπο :	32473
Αναπροσαρμογή με εφαρμογή ράντας (32473x4.6) :	149375,8
Πλέον	
Προσαύξηση με βάση τα έτη λειτουργίας(149375.8x20%):	29875.16
Άθροισμα (άυλη αξία) :	179250,96(1)

Ίδια Κεφάλαια

Ισολογισμός 31.12.2002 :	30000(2)
Διαφορά Αξίας Βιβλίων και Αντικειμενικής (150000-100000)=	500000(3)
Ελάχιστη Αξία (1)+(2)+(3) :	259250,96
Ελάχιστη Αξία κάθε μεριδίου : 259250.96/30 =	8641.698
Ελάχιστη αξία μεταβιβαζόμενων μεριδίων(8641.698x10):	86416,98
Μείον κόστος Απόκτησης :	10000
Υπεραξία :	76416,98
Οφειλόμενος φόρος (76416.98x20%)	15283,396

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΡΙΤΟ

Μεταβίβαση μετοχών μη εισηγμένων εταιριών στο Χ.Α.Α

Ανώνυμη εταιρία με μετοχές μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, η οποία ιδρύθηκε το έτος 1985, έχει στη κυριότητα της ένα ακίνητο, το οποίο εμφανίζεται στα βιβλία της με αξία κτήσης 100000

ευρώ, ενώ η αντικειμενική του αξία ανέρχεται στο ποσό των 150000 ευρώ.

Στις 28/4/2003 ένας από τους μετόχους της ως άνω εταιρίας συμφώνησε να μεταβιβάσει 540 μετοχές της εταιρίας αυτής έναντι 64800 ευρώ. Τα ίδια κεφάλαια της υπόψη εταιρίας, όπως αυτά εμφανίζονται στον τελευταίο πριν από την μεταβίβαση επίσημο ισολογισμό της ανέρχονται σε 270000 ευρώ (2700 μετοχές ονομαστικής αξίας 100 ευρώ έκαστη). Επισημαίνεται ότι καμία μεταβολή δεν πραγματοποιήθηκε στα ίδια αυτά κεφάλαια μέχρι το χρόνο της μεταβίβασης. Από τους πέντε τελευταίους ισολογισμούς που έχει δημοσιεύσει η πιο πάνω ανώνυμη εταιρία πριν από την υποβολή της δήλωσης, προκύπτουν τα εξής δεδομένα:

Ισολογισμοί	Ολικά αποτελέσματα	Ίδια κεφάλαια
31/12/2002	410000	270000
31/12/2001	380000	200000
31/12/2000	300000	180000
31/12/1999	250000	180000
31/12/1998	150000	120000
Άθροισμα	1490000	950000
Μέσος Όρος	298000	190000

Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα και σύμφωνα με όσα ορίζονται στην 1030366/10307/Β0012/ΠΟΛ.1053/1.4.2003 Α.Υ.Ο., η πραγματική αξία κάθε μετοχής εξευρίσκεται ως εξής :

Απόδοση ιδίων κεφαλαίων : $298000/190000 = 15684$

Πραγματική αξία κάθε μετοχής: (Ίδια κεφάλαια μετά την αναπροσαρμογή + Διαφορά αξίας βιβλίων και αντικειμενικής) /Αριθμός υφισταμένων μετοχών

$\{270000+(270000 \times 15684)+50000\} / 2700 = 275.36$

Πραγματική αξία μεταβιβαζομένων μετοχών = $275.36 \times 540 = 148694.4$

Για μεταβιβάσεις σε τρίτους:

Οφειλόμενος φόρος = $148694.4 \times 5\% = 7434.72$

Για μεταβιβάσεις σε συγγενείς Β' βαθμού :

Οφειλόμενος φόρος = $148694.4 \times 2.4\% = 3568.67$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ατομική επιχείρηση εμπορία αγαθών με αποκλειστικά λιανικές πωλήσεις τηρεί βιβλία Β κατηγορίας. Λειτουργεί εννέα έτη επί ιδιόκτητου καταστήματος, ενώ η αναπόσβεστη αξία του λοιπού πάγιου εξοπλισμού της ανέρχεται στις 31/12/2002 σε δύο χιλιάδες ευρώ. Η επιχείρηση αυτή μεταβιβάζεται στις 27/4/2003 αντί συμφωνηθέντος τμήματος είκοσι χιλιάδων ευρώ και έχει καθαρά κέρδη στις 5 προηγούμενες χρήσεις ως κατωτέρω.

A. Οφειλόμενος Φόρος Υπεραξίας

1. Αυλη Αξία

Καθαρά Κέρδη Χρήσεων

2002: 22000

2001: 14000

2000: 13000

1999: 11000

1998: 10000

Μέσος Όρος $70000 : 5 = 14000$

Καθαρά κέρδη Χρήσεων

14000

Μείον

A. Εμπορική αμοιβή 9300

B. Τόκοι ιδίων κεφαλαίων $(3000 \times 2,69\%) = 80,70$

Υπόλοιπο

9380,70

Αναπροσαρμογή με την εφαρμογή της ράντας

$(4619,30 \times 4,6) = 21248,78$

Πλέον

Προσαύξηση με τα έτη λειτουργίας

$(21248,78 \times 20\%) = 4249,75$

-Άθροισμα (άυλη αξία) = 25498,53

Καθαρή Θέση

Επειδή διενεργεί μόνο λιανικές πωλήσεις, δεν υπάρχουν απαιτήσεις, ενώ το απόθεμα εμπορευσίμων με τις υποχρεώσεις αλληλοσυμψηφίζονται. Κατά συνέπεια, η καθαρή θέση της ανέρχεται σε δύο χιλιάδες ευρώ που είναι η αναπόσβεστη αξία των παγίων.

Ελάχιστη Αξία

Άυλη αξία + καθαρή θέση (25498.53+2000)=27000

Μείον

Κόστος απόκτησης (3000)

Υπεραξία εταιρίας 24498,53

Οφειλόμενος φόρος

(24498,53X 20%)= 4899,70

Προσδιορισμός Κατώτατης Πραγματικής Αξίας

Εάν η επιχείρηση είχε μεταβιβάσει σε συγγενή Β βαθμού, τότε ο οφειλόμενος φόρος θα ήταν :

(Άυλη αξία + καθαρή θέση = κατώτατη πραγματική αξία)\

25498,5+2000=27498,53

27498,53x2,4%=659,96

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΑΕ «Χ», της οποίας οι μετοχές δεν είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, ιδρύθηκε το 1980. Την 18.2.2000 ένας από τους μετόχους της συμφώνησε να μεταβιβάσει 10000 μετοχές της υπόψη Α.Ε έναντι 50000 ευρώ . Τα ίδια κεφάλαια της Α.Ε. «Χ» και ο αριθμός των μετοχών της, κατά την προηγούμενη ημέρα της υποβολής της δήλωσης, όπως προκύπτουν από τα βιβλία της, είναι 1320000 ευρώ και 200000 αντίστοιχα. Από τους πέντε τελευταίους ισολογισμούς που έχει δημοσιεύσει η υπόψη Α.Ε. πριν από την υποβολή της δήλωσης, προκύπτουν τα εξής δεδομένα:

		Ολικά Αποτελέσματα Εκμετάλλευσης	Ίδια Κεφάλαια
Ισολογισμός 31.12.98	της	300000	1170000
Ισολογισμός 31.12.97	της	165000	1170000
Ισολογισμός 31.12.96	της	155000	880000
Ισολογισμός 31.12.95	της	140000	880000
Ισολογισμός 31.12.94	της	130000	880000
Άθροισμα		890000	4980000
Μέσος Όρος		178000	996000

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων = $178000/996000 = 0,179$

Πραγματική αξία κάθε μετοχής = $(1320000 \times 1.179)/200000 = 7.7814$
ευρώ

Πραγματική αξία κάθε μετοχής με βάση τη συμφωνία του «Χ» και του «Α»
 $(50000/10000) = 5$ ευρώ

Επομένως, αφού η πραγματική αξία μεταβίβασης κάθε μετοχής που προσδιορίζεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στην υπουργική απόφαση είναι μεγαλύτερη από το φερόμενο ως συμφωνηθέν μεταξύ των συμβληθέντων αντάλλαγμα, για την επιβολή της αυτοτελούς φορολογίας λαμβάνεται υπόψη η πρώτη και κατά συνέπεια, ο φόρος που πρέπει να καταβάλει ο πωλητής μέτοχος με βάση τη σχετική δήλωση ανέρχεται σε $3890,7\{(10000 \times 7.7814) = 77814,8 \times 5\}$. Το ποσό του φόρου αυτού και ο αριθμός του διπλοτύπου θα πρέπει να μνημονεύονται στο ιδιωτικό συμφωνητικό ή το συμβολαιογραφικό έγγραφο που θα συνταχθεί για τη μεταβίβαση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 79 του ν.2238/1194 και την αιρθ.1056431/10479/ΠΟΛ.1169/1997 Α.Υ.Ο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Συμπεράσματα-Επίλογος¹⁹

Η λογιστική των άυλων γενικότερα και της υπεραξίας ειδικότερα παραμένει μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις με σημαντικές οικονομικές συνέπειες. Το ζήτημα είναι περίπλοκο και απαιτεί σκέψη και προσπάθεια όχι μόνο από λογιστές αλλά και ακαδημαϊκούς και στελέχη της αγοράς.

Πολλά προβλήματα υπάρχουν στη μέτρηση της απόσβεσης της φήμης και πελατείας. Το κατάλληλο μοντέλο που χρησιμοποιούν, η πρόβλεψη των μελλοντικών ροών μετρητών και η δυσκολία να χωριστεί η φήμη και πελατεία από τη συνολική επιχειρηματική φήμη και πελατεία στην μετά την αγορά περίοδο είναι τα περισσότερο σοβαρά (Herz et al. 2001). Έρευνες έχουν δείξει ότι οι οντότητες που επενδύουν σε άυλα στοιχεία δυσκολεύονται να γνωστοποιήσουν με τρόπο κατανοητό, σε εξωτερικούς παράγοντες, τις σχετικές οικονομικές πληροφορίες. Η βασικότερη αιτία γι' αυτό είναι ότι το τρέχον σύστημα χρηματοοικονομικών καταστάσεων - εκθέσεων αγωνίζεται να διαχειριστεί τις οικονομικές ιδιότητες των άυλων στοιχείων. Δεδομένου ότι ο ρόλος των άυλων αξιών στην παγκόσμια οικονομία πρόκειται μόνο να αυξηθεί στο μέλλον, η επίλυση αυτού του προβλήματος είναι μεγάλης σπουδαιότητας.

Όπως γίνεται, λοιπόν, εύκολα αντιληπτό τα πάγια για τους ισολογισμούς πολλών επιχειρήσεων αποτελούν ένα από τα πιο σημαντικά στοιχεία του ενεργητικού τους. Εξαιρώντας από αυτά τις συμμετοχές και τις λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις με βάση τα ΕΛΠ διακρίνονται σε «ενσώματα πάγια», «ασώματες ακινητοποιήσεις» και «έξοδα εγκατάστασης», ενώ με βάση τα ΔΛΠ διακρίνονται σε «ενσώματες ακινητοποιήσεις», «άυλα στοιχεία», «επενδύσεις σε ακίνητα», «διαρκή βιολογικά στοιχεία», «πάγια που σχετίζονται με την έρευνα ορυκτών» και «πάγια που αφορούν διακοπόμενες δραστηριότητες ή που διατίθενται για πώληση».

Η παρακολούθησή τους, μέχρι σήμερα, γινόταν από ειδικές αναλυτικές εφαρμογές οι οποίες έχουν δοκιμαστεί για χρόνια και είναι εξαιρετικά αποτελεσματικές για την υποστήριξη των υποχρεώσεων που

---

¹⁹ Stephen Powell "Accounting for intangible assets: current requirements, key players and future directions" European Accounting Review 2003, 12:4, 797-811, GERALD H. LANDER* AND ALAN REINSTEIN "Models to Measure Goodwill Impairment" IAER AUGUST 2003, VOL, 9 NO. 3

πηγάζουν από τα ΕΛΠ και την ελληνική φορολογική νομοθεσία. Το πλαίσιο όμως, ήταν αρκετά επηρεασμένο από ρυθμίσεις φορολογικού χαρακτήρα, οι οποίες υστερούν από «λογιστικής» άποψης. Με την εφαρμογή των ΔΛΠ παρατηρούνται αλλαγές τόσο στην εικόνα του Ισολογισμού, όσο και στα Αποτελέσματα Χρήσης. Πολλά από τα έξοδα εγκατάστασης δεν θα μπορούν πλέον να κεφαλαιοποιηθούν, κάποια άλλα έξοδα εγκατάστασης θα μεταφέρονται σε άλλους λογαριασμούς και όχι στα άυλα στοιχεία, ενώ κάποια λίγα έξοδα εγκατάστασης, θα παρακολουθούνται σαν άυλα στοιχεία. Τα Δ.Λ.Π. καθιερώνουν εξαιρετικά αυστηρές προϋποθέσεις για την εμφάνιση στον ισολογισμό των άυλων στοιχείων, σε σχέση με τις γενικές αρχές που περιέγραφαν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ντζανάτος Δ., 2008, Τα διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα
2. Τσακλάγκανος Α., 2000, Χρηματοοικονομική λογιστική, Εκδόσεις Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη
3. Καραγιώργος Θεοφάνης και Ανδρέας Πετρίδης: Γερμανός, 2006 Εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων (Δ.Λ.Π.) σε συνδυασμό με το γενικό λογιστικό σχέδιο (Γ.Λ.Σ.) : θεωρία & πράξη, Εκδόσεις Γερμανός, Θεσσαλονίκη
4. Ηλίας Κατούδης , 2008 Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων
5. Δημήτρης Σταματόπουλος, 2000 Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα
6. Ερμηνεία Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων του Χρήστου Τότση, Εκδόσεις Πάμισος 2003
7. Γκίνογλου Δημήτριος, Ταχυνάκης Παναγιώτης, 2004 εκδόσεις Γέρακας, Λογιστική Ενοποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων
8. Διεθνή Πρότυπα χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης Grant Thornton, 2006

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Nakamura (2001) What is the US Gross Investment in intangibles?(at least) one trillion dollars a year. Federal bank of Philadelphia, working paper no 01-15.
2. Ester Oliveras And Oriol Amat “ETHICS AND CREATIVE ACCOUNTING: SOME EMPIRICAL EVIDENCE ON ACCOUNTING FOR INTANGIBLES IN SPAIN” WORKING PAPER
3. Stephen Powell “Accounting for intangible assets: current requirements, key players and future directions” European Accounting Review 2003, 12:4, 797–811
4. GERALD H. LANDER AND ALAN REINSTEIN “Models to Measure Goodwill Impairment” IAER AUGUST 2003, VOL, 9 NO. 3
5. Unlocking the Value of Intangible Assets By Dr. E. Pittampalli, M. Lenney
6. Goodwill and Other Intangible Assets: An Update by BARRY JAY EPSTEIN, PHD, CPA Russell Novak & Company LLP
7. Accounting for Intangible Assets : Relevance lost? By Liseloth Arkblad and Carolina Milberg
8. L. Todd, Kimberley R. Petrone, “Is Goodwill an Asset” (1999)

ΠΗΓΕΣ

1. www.taxheaven.gr
2. www.logistis.gr
3. www.epixeirisi.gr

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

1. Ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε
2. Π.Δ. 186/1992, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε
3. Π.Δ. 299/2003, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε
4. Ν. 2238/1994, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε
5. ΕΓΛΣ
6. ΔΛΠ 16
7. ΔΛΠ 38
8. ΔΛΠ 22
9. ΔΠΧΑ 3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Άρθρο 13

Αυτοτελής φορολόγηση εισοδήματος από επιχειρήσεις ή επαγγέλματα

1. Φορολογείται αυτοτελώς λογιζόμενο ως εισόδημα:

α) Με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχεται από τη μεταβίβαση:

αα) Ολόκληρης επιχείρησης με τα άυλο στοιχεία αυτής, όπως αέρας, επωνυμία, σήμα, προνόμια κτλ. ή υποκαταστήματος επιχείρησης, όπως αυτό ορίζεται από τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

ββ) Εταιρικών μερίδων ή μεριδίων ποσοστών συμμετοχής σε κοινωνία αστικού δικαίου που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα ή σε κοινοπραξία, εκτός κοινοπραξίας τεχνικών έργων, της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

(Για τον υπολογισμό της ωφέλειας, που προκύπτει από τη μεταβίβαση μεριδίων ημεδαπής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, αφαιρείται το κόστος απόκτησής της από την κατώτατη πραγματική αξία που έχουν κατά το χρόνο μεταβίβασης. Για τον προσδιορισμό της κατώτατης πραγματικής αξίας των μεριδίων που μεταβιβάζονται, ως κατώτατη πραγματική αξία ολόκληρης της εταιρίας λαμβάνεται το άθροισμα:

i) των ιδίων κεφαλαίων της, που εμφανίζονται στον τελευταίο πριν από τη μεταβίβαση επίσημο ισολογισμό,

ii) της άυλης αξίας της,

iii) της αξίας των ακινήτων της εταιρείας κατά το μέρος που η αξία του καθενός από αυτά, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά το χρόνο μεταβίβασης στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων, υπερβαίνει την αξία κτήσης του και

iv) των αυξήσεων των ιδίων κεφαλαίων που έχουν μεσολαβήσει από το χρόνο σύνταξης του τελευταίου επίσημου ισολογισμού μέχρι το χρόνο μεταβίβασης των μεριδίων ή των μειώσεων των ιδίων κεφαλαίων που έχουν γίνει στο ίδιο χρονικό διάστημα.

Ειδικότερα, για τον προσδιορισμό της άυλης αξίας, αφαιρούνται οι τόκοι των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση το μέσο όρο του επιτοκίου των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ετήσιας διάρκειας, που εκδόθηκαν το Δεκέμβριο του έτους που προηγείται της μεταβίβασης, από το μέσο όρο των ολικών αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης των πέντε (5) τελευταίων, πριν από τη

μεταβίβαση, ισολογισμών και το ποσό που προκύπτει (R) αναπροσαρμόζεται αρχικά με την εφαρμογή της σταθερής ληξιπρόθεσμης ράντας:

$$a = R \times \frac{1-u^n}{i}$$

και στη συνέχεια το αποτέλεσμα που προκύπτει προσαυξάνεται με τους ακόλουθους ποσοστιαίους συντελεστές, ανάλογα με τα έτη λειτουργίας της επιχείρησης:

Έτη λειτουργίας	Συντελεστές
Πάνω από 3 μέχρι 5	10%
Πάνω από 5 μέχρι 10	20%
Πάνω από 10 μέχρι 15	30%
Πάνω από 15	40%

Για την εφαρμογή της πιο πάνω ράντας:

- a = το ποσό που προκύπτει μετά την αναπροσαρμογή και αποτελεί την άυλη αξία της επιχείρησης, - R = το ποσό που αναπροσαρμόζεται και αναφέρεται στο υπερκέρδος της επιχείρησης, - n = το πενταετές μελλοντικό χρονικό διάστημα για το οποίο προσδοκείται υπερκέρδος, - u $n = 1 / (1+i)^n$ η παρούσα αξία του κεφαλαίου, η αξία του οποίου μετά από το πιο πάνω μελλοντικό διάστημα (n) είναι ένα λεπτό του ευρώ, - i = το επιτόκιο των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου ετήσιας διάρκειας.

Σε περίπτωση που νόμιμα έχουν καταρτιστεί λιγότεροι των πέντε (5) ισολογισμών, λαμβάνονται υπόψη τα πιο πάνω στοιχεία των εν λόγω ισολογισμών.

Όταν η εταιρεία της οποίας μεταβιβάζονται τα μερίδια έχει προέλθει από μετατροπή ή συγχώνευση άλλων επιχειρήσεων και έχει καταρτίσει λιγότερους από τρεις (3) ισολογισμούς, πριν από τη μεταβίβαση των μεριδίων της, τότε για την εξεύρεση του μέσου όρου των ολικών αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης, λαμβάνονται υπόψη τα ολικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης και τα ίδια κεφάλαια όσων ισολογισμών αυτής υπάρχουν, καθώς και τα αποτελέσματα και τα ίδια κεφάλαια όσων από τους τελευταίους ισολογισμούς των επιχειρήσεων που έχουν μετασχηματισθεί και τηρούσαν βιβλία Γ' κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων απαιτούνται, ώστε στο επίπεδο της επιχείρησης να συγκεντρωθούν τρεις (3) ισολογισμοί. Προκειμένου για μεταβιβάσεις μεριδίων από επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, ως κόστος απόκτησης των μεταβιβαζόμενων

μεριδίων λαμβάνεται αυτό που έχει καταχωρηθεί στα βιβλία τους, ανεξάρτητα από το χρόνο απόκτησής τους. Για τα φυσικά πρόσωπα και τις επιχειρήσεις με βιβλία Α' ή Β' κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, που μεταβιβάζουν μερίδια, ως κόστος απόκτησης λαμβάνεται η ελάχιστη αξία μεταβίβασης των μεριδίων, η οποία έχει υπολογισθεί κατά την απόκτησή τους, με βάση τις διατάξεις του παρόντος ή της 1030366/10307/ Β0012/ΠΟΛ. 1053/1.4.2003 Α.Υ.Ο. (ΦΕΚ 477 Β'), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν. 3091/2002 (ΦΕΚ 330 Α') ή της 1119720/1980/ Α0012/ ΠΟΛ. 1259/1999 Α.Υ.Ο. (ΦΕΚ 2227 Β'), η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 11 του άρθρου 3 του Ν. 2753/1999 (ΦΕΚ 249 Α') ανάλογα με το χρόνο απόκτησής τους, κατά περίπτωση. Αν τα μεταβιβαζόμενα μερίδια ή μέρος αυτών έχουν αποκτηθεί πριν από το χρόνο έναρξης ισχύος της προγενέστερης από τις πιο πάνω αποφάσεις, ως αξία κτήσης λαμβάνεται αυτή που οριστικοποιήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο κατά την εφαρμογή των διατάξεων φορολογίας εισοδήματος ή κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών ή σε περίπτωση μη οριστικοποίησης, η δηλωθείσα αξία. Όταν τα μεταβιβαζόμενα μερίδια έχουν αποκτηθεί κατά την ίδρυση της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, ως κόστος απόκτησης των μεριδίων αυτών λαμβάνεται η αξία τους, όπως αυτή αναφέρεται στο καταστατικό της εταιρείας. Εάν μέχρι το χρόνο μεταβίβασης των μεριδίων έχει λάβει χώρα τυχόν αύξηση ή μείωση του κεφαλαίου, ως κόστος απόκτησης λαμβάνεται ο μέσος όρος του κεφαλαίου των πέντε (5) προηγούμενων χρήσεων πριν από τη μεταβίβαση και σε περίπτωση κατά την οποία έχουν παρέλθει λιγότερες από τις πέντε (5) χρήσεις, ως κόστος απόκτησης λαμβάνεται ο μέσος όρος του κεφαλαίου αυτών των χρήσεων. Αν από το συμβολαιογραφικό έγγραφο ή το ιδιωτικό συμφωνητικό προκύπτει αξία μεταβίβασης μεγαλύτερη της ελάχιστης αξίας που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις παραπάνω παραγράφους, ως αξία πώλησης λαμβάνεται η συμφωνηθείσα.

Η διάταξη της περίπτωσης α' της παραγράφου αυτής εφαρμόζεται και για μεταβιβάσεις μεριδίων αλλοδαπών εταιρειών περιορισμένης ευθύνης από ημεδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Για τον υπολογισμό της ωφέλειας, που προκύπτει από τη μεταβίβαση μεριδίων αλλοδαπής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, αφαιρείται το κόστος απόκτησής τους από τη συμφωνηθείσα αξία πώλησης των μεριδίων.- (προστέθηκε με το άρθρο 11 παρ. 9 του ν. 3522/06.)

Με μεταβίβαση εταιρικών μερίδων ή μεριδίων εξομοιώνεται και η μη συμμετοχή εταιρίου στην αύξηση του κεφαλαίου προσωπικής εταιρίας ή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης.

Αν μεταβιβασθεί από επαχθή αιτία ατομική επιχείρηση ή μερίδιο ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας, από γονέα προς τα τέκνα του ή

από σύζυγο σε σύζυγο, λόγω συνταξιοδότησης του μεταβιβάζοντος, ο συντελεστής φορολογίας της περίπτωσης αυτής μειώνεται από 20% σε 10%, για μεταβιβάσεις που γίνονται μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2000.

Μεταβιβάσεις που γίνονται μετά το χρόνο αυτόν δεν υπόκεινται σε φόρο υπεραξίας.

Προκειμένου για μεταβιβάσεις από επαχθή αιτία στοιχείων των παραπάνω υποπεριπτώσεων αα' και ββ' σε δικαιούχους που υπάγονται στην Α ή Β κατηγορία του άρθρου 29 του Ν. 2961/2001 (ΦΕΚ 266/Α), η πραγματική αξία πώλησης αυτών φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή ένα και δύο δέκατα τοις εκατό (1,2%) και δύο και τέσσερα δέκατα τοις εκατό (2,4%), αντίστοιχα.

β) Με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) κάθε κέρδος ή ωφέλεια που προέρχεται από την εκχώρηση ή μεταβίβαση αυτοτελώς κάθε δικαιώματος, το οποίο είναι συναφές με την άσκηση της επιχείρησης ή του επαγγέλματος, όπως του δικαιώματος της μίσθωσης ή υπομίσθωσης ή του προνομίου ή του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και άλλων παρόμοιων δικαιωμάτων, καθώς και της άδειας κυκλοφορίας των αυτοκινήτων οχημάτων ή μοτοσυκλετών δημόσιας χρήσης που μεταβιβάζονται.

Με εκχώρηση εξομοιώνεται και η παραίτηση από μισθωτικά δικαιώματα. Ο δικαιούχος του κέρδους ή της ωφέλειας, που προκύπτει από την εφαρμογή αυτής της παραγράφου, επιβαρύνεται με τον οικείο φόρο και καταβάλλει αυτόν εφάπαξ με την υποβολή δήλωσης στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία της περιφέρειας όπου βρίσκεται η έδρα της επιχείρησης της οποίας μεταβιβάζεται ή εκχωρείται το περιουσιακό στοιχείο, πριν από τη με οποιονδήποτε τρόπο μεταβίβαση ή εκχώρηση του οικείου περιουσιακού στοιχείου.

Η σχετική δήλωση υποβάλλεται σε τρία (3) αντίτυπα από τα οποία τα δύο (2) επιστρέφονται θεωρημένα στο δικαιούχο του κέρδους ή της ωφέλειας. Εάν η οικεία πράξη μεταβίβασης ή εκχώρησης γίνεται με ιδιωτικό έγγραφο, ο προϊστάμενος της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. υποχρεούται να αρνηθεί τη θεώρηση του εγγράφου αυτού, εάν δεν επισυνάπτεται σε αυτό αντίτυπο της οικείας δήλωσης και δεν αναγράφονται στο σώμα του εγγράφου τα στοιχεία αυτής.

Στο ιδιωτικό αυτό έγγραφο πρέπει απαραίτητως να αναγράφεται το κέρδος ή η ωφέλεια που προέκυψε από την εκχώρηση του δικαιώματος ή του εταιρικού μεριδίου ή ολόκληρης της επιχείρησης.

Σε περίπτωση εκχώρησης ή μεταβίβασης περιουσιακού στοιχείου από τα αναφερόμενα στη διάταξη αυτή, χωρίς να υποβληθεί η οικεία δήλωση από το δικαιούχο του κέρδους ή της ωφέλειας για να καταβληθεί με βάση αυτή ο φόρος εφάπαξ, το πρόσωπο που αποκτά το περιουσιακό στοιχείο είναι αλληλεγγύως και εις ολόκληρο συνυπεύθυνο με τον μεταβιβάζοντα ή εκχωρούντα για την πληρωμή του φόρου που οφείλεται.

γ) Με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%) κάθε ποσό που καταβάλλεται, πέρα από τα μισθώματα, από το μισθωτή προς τον εκμισθωτή, σε περίπτωση μίσθωσης ακινήτου μόνου του ή μαζί με τον οποιονδήποτε εξοπλισμό ή εγκατάσταση που τυχόν διαθέτει.

Τα αναφερόμενα στα επόμενα εδάφια αυτής της παραγράφου, καθώς και στην παράγραφο 8 του άρθρου 81, εφαρμόζονται ανάλογα και σ' αυτή την περίπτωση.

Όταν δικαιούχοι των εισοδημάτων της παραγράφου αυτής είναι πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 101, με την καταβολή του πιο πάνω φόρου δεν εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων, αλλά τα εισοδήματα αυτά φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις.

Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζονται στα φυσικά πρόσωπα και στους υπόχρεους της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε. για τα ποσά του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης γ' της παραγράφου αυτής.

2. Φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή πέντε τοις εκατό (5%) η πραγματική αξία πώλησης μετοχών ημεδαπών ανωνύμων εταιρειών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών, οι οποίες μεταβιβάζονται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ημεδαπά ή αλλοδαπά. Για τον προσδιορισμό της πραγματικής αξίας των μετοχών για την επιβολή του φόρου πέντε τοις εκατό (5%) λαμβάνεται υπόψη και η κατώτατη πραγματική αξία των μετοχών που μεταβιβάζονται, η οποία εξευρίσκεται ως ακολούθως:

α) Τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας, που εμφανίζονται στον τελευταίο πριν από τη μεταβίβαση επίσημο ισολογισμό και όπως αυτά διαμορφώνονται μετά από αύξηση ή μείωση που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι και την προηγούμενη ημέρα της μεταβίβασης, προσαυξάνονται με την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων των πέντε (5) τελευταίων διαχειριστικών περιόδων πριν από τη μεταβίβαση. Στο αποτέλεσμα που προκύπτει προστίθεται και η υφιστάμενη διαφορά μεταξύ της αξίας των ακινήτων της εταιρείας, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά το χρόνο της μεταβίβασης στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων και της εμφανιζόμενης στα βιβλία αξίας κτήσης αυτών, αν η δεύτερη είναι μικρότερη της πρώτης. Το ποσό που προκύπτει σύμφωνα με τα πιο πάνω, διαιρούμενο δια του αριθμού των υφιστάμενων κατά το χρόνο μεταβίβασης μετοχών, αντιπροσωπεύει την ελάχιστη πραγματική αξία της κάθε μετοχής, η οποία λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της αξίας των μετοχών που μεταβιβάζονται.

β) Ως απόδοση ιδίων κεφαλαίων λαμβάνεται ο λόγος του μέσου όρου των ολικών αποτελεσμάτων εκμετάλλευσης (προ φόρων) των πέντε (5) τελευταίων, πριν από τη μεταβίβαση, ισολογισμών και του μέσου όρου των ιδίων κεφαλαίων της ίδιας χρονικής περιόδου. Σε περίπτωση που

νόμιμα έχουν καταρτισθεί λιγότεροι από πέντε (5) ισολογισμοί, λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία των ισολογισμών αυτών. Αν το άθροισμα των ολικών αποτελεσμάτων είναι αρνητικό, δεν λαμβάνεται υπόψη καμία απόδοση.

γ) Όταν η εταιρεία της οποίας μεταβιβάζονται οι μετοχές έχει προέλθει από μετατροπή ή συγχώνευση άλλων ανωνύμων εταιρειών ή άλλων μορφών επιχειρήσεων και η μεταβίβαση λαμβάνει χώρα πριν από τη σύνταξη τριών ισολογισμών, λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία της προηγούμενης περίπτωσης, που προκύπτουν και από τους ισολογισμούς των επιχειρήσεων που έχουν μετασχηματισθεί, εφόσον τηρούσαν βιβλία Γ κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, ώστε να λαμβάνονται υπόψη στοιχεία τριών ισολογισμών συνολικά.

δ) Σε περίπτωση που από το συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό συμφωνητικό προκύπτει ως πραγματική αξία μεταβίβασης μετοχών μεγαλύτερη αυτής που προκύπτει, σύμφωνα με τις διατάξεις των υποπεριπτώσεων α' έως γ' της παρούσας παραγράφου, λαμβάνεται υπόψη η συμφωνηθείσα.

Η διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής εφαρμόζεται και για μεταβιβάσεις μετοχών αλλοδαπών ανωνύμων εταιρειών μη εισηγμένων σε διεθνώς αναγνωρισμένο χρηματιστηριακό θεσμό από ημεδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Στην περίπτωση αυτή, ο φόρος επιβάλλεται επί της συμφωνηθείσας αξίας πώλησης των μετοχών.- (αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 3522/06.)

Το τελευταίο εδάφιο της περίπτωσης α' της προηγούμενης παραγράφου 1 εφαρμόζεται ανάλογα.

Για την καταβολή του φόρου αυτού και την υποβολή της σχετικής δήλωσης έχουν εφαρμογή τα αναφερόμενα στις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και επί εισφοράς των τίτλων που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, για την κάλυψη του κεφαλαίου νεοϊδρυόμενης, ημεδαπής ή αλλοδαπής εταιρείας ή για την αύξηση του κεφαλαίου υφιστάμενης.

Ως πραγματική αξία των μετοχών που εισφέρονται για την κάλυψη ή αύξηση του κεφαλαίου ημεδαπής εταιρείας, λαμβάνεται η αξία η οποία προσδιορίζεται από την Εκτιμητική Επιτροπή του άρθρου 9 του κ.ν. 2190/1920. - (Τα 2 τελευταία εδαφ. προστέθηκαν με το άρθρο 36 του ν. 3427/2005.)

(Όταν δικαιούχοι των εισοδημάτων της παραγράφου αυτής είναι πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 101, με την καταβολή του πιο πάνω φόρου δεν εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων, αλλά τα κέρδη από τις συναλλαγές αυτές φορολογούνται

με τις γενικές διατάξεις.- (προστέθηκε με το άρθρο 10 παρ. 2 του ν. 3522/06.))

3. Η νόμιμη αμοιβή όσων ασχολούνται ατομικώς με την ανέγερση οικοδομών προς πώληση, εφόσον αυτοί με την ιδιότητά τους ως αρχιτέκτονες ή πολιτικοί μηχανικοί εκπόνησαν μερικώς ή ολικώς τη μελέτη ή επέβλεψαν την εκτέλεση των εργασιών του οικοδομικού έργου, θεωρείται ότι αποκτάται στο ημερολογιακό έτος που πραγματοποιείται η πρώτη πώληση από το ακίνητο και φορολογείται αυτοτελώς με συντελεστή δεκαπέντε τοις εκατό (15%), πλέον εισφοράς Ο.Γ.Α. δεκαπέντε τοις εκατό (15%) στο ποσό του φόρου.

Ο φόρος αυτός υπολογίζεται στη νόμιμη αμοιβή μειωμένη κατά δέκα τοις εκατό (10%) και καταβάλλεται με δήλωση που υποβάλλεται μέσα στο μήνα Ιανουάριο κάθε χρόνου.

4. Αν ο αρχιτέκτονας ή πολιτικός μηχανικός, ο οποίος αναλαμβάνει τη σύνταξη της μελέτης ή την επίβλεψη ανέγερσης οικοδομής, συμμετέχει στην επιχείρηση που αναλαμβάνει την ανέγερση και πώληση της οικοδομής, την οποία αφορά η μελέτη ή η επίβλεψη, επιβάλλεται σε βάρος της επιχείρησης φόρος εισοδήματος, ο οποίος υπολογίζεται με συντελεστή δεκαπέντε τοις εκατό (15%) στο ακαθάριστο ποσό της νόμιμης αμοιβής, ανεξάρτητα από κάθε άλλη επιβάρυνση των αποτελεσμάτων της επιχείρησης από φόρο εισοδήματος, πλέον εισφοράς Ο.Γ.Α. δεκαπέντε τοις εκατό (15%) στο ποσό του φόρου.

Σε περίπτωση εφαρμογής της διάταξης αυτής της παραγράφου, ο δικαιούχος της αμοιβής αρχιτέκτονας ή πολιτικός μηχανικός ή μηχανολόγος ή ηλεκτρολόγος μηχανικός, καθώς και τα λοιπά πρόσωπα που συμμετέχουν στην επιχείρηση, απαλλάσσονται από κάθε άλλη επιβάρυνση από φόρο εισοδήματος από την αιτία αυτή.

Οι διατάξεις αυτής της παραγράφου εφαρμόζονται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες πριν από τη χρονολογία έκδοσης της πολεοδομικής άδειας, κατατεθεί για το σκοπό αυτό στη δημόσια οικονομική υπηρεσία της έδρας της επιχείρησης, κοινή δήλωση αυτού που συνέταξε τη μελέτη ή θα επιβλέψει την εκτέλεση του έργου μηχανικού και της επιχείρησης και συγχρόνως καταβληθεί ο φόρος που αναλογεί σύμφωνα με τα παραπάνω.

Σε περίπτωση που δεν υποβληθεί δήλωση και δεν καταβληθεί ο φόρος, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 50 και 52 παράγραφος 4.

5. Αν ο αρχιτέκτονας ή πολιτικός μηχανικός που υπογράφει τη μελέτη ή αναλαμβάνει την επίβλεψη είναι μισθωτός της επιχείρησης, η οποία αναλαμβάνει τη μελέτη ή επίβλεψη ή ανέγερση της οικοδομής, η επιχείρηση μπορεί να ζητήσει να επιβληθεί σε αυτό φόρος δεκαπέντε τοις εκατό (15%) στο ακαθάριστο ποσό της νόμιμης αμοιβής, πλέον εισφοράς Ο.Γ.Α. δεκαπέντε τοις εκατό (15%) στο ποσό του φόρου.

Το ποσό της αμοιβής μειώνεται κατά το ποσό των ακαθάριστων αποδοχών από μισθωτές υπηρεσίες που καταβάλλονται στον παραπάνω μηχανικό κατά το χρονικό διάστημα από την έναρξη της μελέτης μέχρι την αποπεράτωση της οικοδομής.

Ο φόρος της παραγράφου αυτής καταβάλλεται πριν από την έκδοση της πολεοδομικής άδειας. Η διάταξη του δεύτερου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται αναλόγως. Αν η επιχείρηση δεν ζητήσει την εφαρμογή των διατάξεων των προηγούμενων εδαφίων για το ποσό της αμοιβής που φορολογείται κατά τις διατάξεις αυτές, το ποσό αυτό λογίζεται ως εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες του μηχανικού, ο οποίος υπέγραψε τη μελέτη και ανέλαβε την επίβλεψη, για το οποίο η επιχείρηση υποχρεούται να υποβάλει δήλωση και να καταβάλει το φόρο σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 57 και 59.

6. Στις αποζημιώσεις ή τα δικαιώματα που καταβάλλονται σε αλλοδαπές επιχειρήσεις και οργανισμούς που δεν έχουν μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα ή σε φυσικά πρόσωπα κατοίκους αλλοδαπής που δεν ασκούν επάγγελμα ή επιχείρηση στην Ελλάδα:

α) για τη χρήση ή παραχώρηση της χρήσης τεχνικών μεθόδων παραγωγής, τεχνικής ή τεχνολογικής βοήθειας, δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων και προνομίων, σχεδίων ή προτύπων γενικά, αποτελεσμάτων ερευνών, κινηματογραφικών και τηλεοπτικών ταινιών, μαγνητοταινιών για ραδιοφωνικές εκπομπές, αναπαραγωγής βιντεοκασετών, πνευματικής ιδιοκτησίας, αναδημοσίευσης άρθρων και μελετών και λοιπών συναφών δικαιωμάτων,

β) για την εκμίσθωση μηχανημάτων, εγκαταστάσεων και γενικά κινητών πραγμάτων, την επισκευή και συντήρηση μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού, την οργάνωση επιχειρήσεων, την εκπαίδευση προσωπικού και για την παροχή οποιασδήποτε υπηρεσίας και κάθε είδους συμβουλών στην Ελλάδα, καθώς και στις αμοιβές, που καταβάλλονται σε ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα ή μεμονωμένους καλλιτέχνες κατοίκους ξένων χωρών για τη συμμετοχή τους σε διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα, ενεργείται από τον υπόχρεο για την καταβολή, παρακράτηση φόρου εισοδήματος που βαρύνει το δικαιούχο της αποζημίωσης ή του δικαιώματος ή της αμοιβής.

Ομοίως, ενεργείται παρακράτηση φόρου και στα ποσά που καταβάλλονται σε αλλοδαπά αθλητικά σωματεία, επαγγελματικά ή μη, καθώς και σε οποιοδήποτε τρίτο αλλοδαπό φυσικό ή νομικό πρόσωπο, για τη μεταβίβαση σε ημεδαπά αθλητικά σωματεία, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους, του δικαιώματος χρησιμοποίησης αλλοδαπών ποδοσφαιριστών, καλαθοσφαιριστών, πετοσφαιριστών, υδατοσφαιριστών και λοιπών αθλητών.

Ο φόρος αυτός υπολογίζεται στο ακαθάριστο ποσό της αποζημίωσης ή του δικαιώματος ή της αμοιβής, ανεξάρτητα αν για την καταβολή αυτήν απαιτείται ή όχι απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 7 του ν. 4171/1961 (ΦΕΚ 93 Α'), όπως ισχύει, με συντελεστή:

αα) Είκοσι τοις εκατό (20%) για αποζημιώσεις ή δικαιώματα που καταβάλλονται σε αλλοδαπές επιχειρήσεις ή φυσικά πρόσωπα για τη χρήση ή παραχώρηση χρήσης στην Ελλάδα κινηματογραφικών ή τηλεοπτικών ταινιών, μαγνητοταινιών για ραδιοφωνικές εκπομπές και για την αναπαραγωγή βιντεοκασετών.

ββ) Είκοσι τοις εκατό (20%) για αποζημιώσεις ή δικαιώματα ή αμοιβές των λοιπών περιπτώσεων της παραγράφου αυτής. Με την παρακράτηση του φόρου που ενεργείται σύμφωνα με τα πιο πάνω, εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του αλλοδαπού δικαιούχου από το φόρο εισοδήματος για τα εισοδήματά του αυτά.

Σε όλες τις περιπτώσεις, στον αλλοδαπό δικαιούχο καταβάλλεται η διαφορά μεταξύ του ποσού της αποζημίωσης, δικαιώματος ή αμοιβής, που δικαιούται να λάβει και του παρακρατούμενου φόρου που αναλογεί στο ποσό αυτής.

Η παρακράτηση του φόρου που οφείλεται ενεργείται κατά την πίστωση ή την καταβολή της αποζημίωσης ή του δικαιώματος ή της αμοιβής στο δικαιούχο και η απόδοσή του γίνεται με σχετική δήλωση στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο του επόμενου από την παρακράτηση μήνα.

Οι τράπεζες υποχρεούνται να αρνηθούν την παροχή του ποσού συναλλάγματος "ή ευρώ", που αναλογεί για την αποστολή στο εξωτερικό των αποζημιώσεων, δικαιωμάτων και αμοιβών που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο, αν δεν προσκομισθεί σε αυτές αποδεικτικό καταβολής στο Δημόσιο του φόρου που αναλογεί στα εισοδήματα αυτά.

7. Στα δικαιώματα που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή και τα οποία καταβάλλει ημεδαπή ανώνυμη εταιρεία ή μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα εταιρείας κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδεδεμένη εταιρεία άλλου κράτους - μέλους ή σε μόνιμη εγκατάσταση συνδεδεμένης εταιρείας κράτους - μέλους ευρισκόμενη σε άλλο κράτος - μέλος, δεν ενεργείται παρακράτηση φόρου εισοδήματος. Ως δικαιώματα νοούνται οι πληρωμές πάσης φύσεως που λαμβάνονται σε αντάλλαγμα της χρήσης ή του δικαιώματος χρήσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογοτεχνικού, καλλιτεχνικού ή επιστημονικού έργου, συμπεριλαμβανομένων των κινηματογραφικών ταινιών και λογισμικού, διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, εμπορικών σημάτων, σχεδίων ή υποδειγμάτων, σχεδιαγραμμάτων, απόρρητων χημικών τύπων ή μεθόδων κατεργασίας ή σε αντάλλαγμα πληροφοριών που αφορούν βιομηχανική,

εμπορική ή επιστημονική πείρα, καθώς και οι πληρωμές για τη χρήση ή για το δικαίωμα χρήσης βιομηχανικού, εμπορικού ή επιστημονικού εξοπλισμού. Για την εφαρμογή των αναφερόμενων στην παράγραφο αυτή διατάξεων, μία εταιρεία θεωρείται «συνδεδεμένη» με άλλη εταιρεία εφόσον, τουλάχιστον η πρώτη εταιρεία κατέχει άμεσα ελάχιστη συμμετοχή είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) στο μετοχικό κεφάλαιο της δεύτερης εταιρείας ή η δεύτερη εταιρεία κατέχει άμεσα ελάχιστη συμμετοχή με το ίδιο πιο πάνω ποσοστό στο μετοχικό κεφάλαιο της πρώτης εταιρείας ή μία τρίτη εταιρεία κατέχει άμεσα ελάχιστη συμμετοχή με το ίδιο πιο πάνω ποσοστό στο μετοχικό κεφάλαιο τόσο της πρώτης όσο και της δεύτερης εταιρείας και υπό τον όρο ότι σε όλες τις αναφερόμενες πιο πάνω περιπτώσεις, η συμμετοχή κατέχεται χωρίς διακοπή για δύο έτη. Η απαλλαγή από την παρακράτηση παρέχεται με την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος των δικαιωμάτων δέχεται τις πληρωμές για δικό του λογαριασμό και όχι με την ιδιότητα του αντιπροσώπου και εφόσον προσκομίσει σχετική βεβαίωση που ισχύει για δύο έτη από την ημερομηνία χορήγησης της. Η βεβαίωση πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία του δικαιούχου:

α) ότι έχει την έδρα της πραγματικής διοίκησης του σε ένα συγκεκριμένο κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

β) ότι υπόκειται στο πιο πάνω κράτος - μέλος που έχει την έδρα του σε φόρο εισοδήματος χωρίς να τυγχάνει απαλλαγής από αυτόν,

γ) ότι κατέχει την πιο πάνω αναφερόμενη συμμετοχή χωρίς διακοπή τουλάχιστον για δύο έτη,

δ) ότι το εισόδημα από τα δικαιώματα που αποκτά, σε περίπτωση που αυτός είναι μόνιμη εγκατάσταση άλλης εταιρείας, υπόκειται σε φόρο εισοδήματος στο κράτος -μέλος όπου έχει τη μόνιμη εγκατάσταση και ότι η εταιρεία της οποίας αποτελεί μόνιμη εγκατάσταση πληροί τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α', β', γ' και ε' του παρόντος άρθρου,

ε) ότι έχει μία από τις μορφές που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών σύμφωνα με το Παράρτημα της Οδηγίας 2003/49/EK (L. 157/49). Με την ίδια απόφαση θα καθοριστούν ο τρόπος και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την εφαρμογή των αναφερόμενων στο άρθρο αυτό.

Εξαιρετικά, κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου οκτώ ετών που αρχίζει από την 1η Ιουλίου 2005, κατά την καταβολή των αναφερόμενων πιο πάνω δικαιωμάτων, θα ενεργείται παρακράτηση φόρου εισοδήματος με συντελεστή δέκα τοις εκατό (10%) κατά τα πρώτα τέσσερα έτη και πέντε τοις εκατό (5%) κατά τα τελευταία τέσσερα έτη, εκτός εάν από την οικεία διμερή σύμβαση για την αποφυγή διπλής φορολογίας εισοδήματος προβλέπεται ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση. Για την

παρακράτηση και την απόδοση του φόρου αυτού έχουν εφαρμογή τα οριζόμενα από τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου. Με την παρακράτηση αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του αλλοδαπού δικαιούχου. Μέχρι την έναρξη της μεταβατικής περιόδου που αναφέρεται πιο πάνω, κατά την καταβολή των υπόψη δικαιωμάτων, θα ενεργείται παρακράτηση φόρου εισοδήματος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των διμερών συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας ή της εσωτερικής νομοθεσίας, κατά περίπτωση. - (Προστέθηκε με το άρθρο 15 του ν. 3312/205. Οι παράγραφοι 7, 8, 9, 10, 11, 12 και 13 αναριθμούνται σε 8, 9, 10, 11, 12, 13 και 14. με το ίδιο άρθρο και νόμο.)

8. Στις αλλοδαπές επιχειρήσεις και οργανισμούς που αναλαμβάνουν στην Ελλάδα κατάρτιση μελετών και σχεδίων ή τη διεξαγωγή ερευνών τεχνικής, οικονομικής ή επιστημονικής γενικά φύσεως, ανεξάρτητα αν αυτές εκπονούνται στην Ελλάδα ή στην αλλοδαπή ή την επίβλεψη και συντονισμό εκτέλεσης τεχνικών έργων που πραγματοποιούνται από τρίτους στην Ελλάδα ή την παροχή επιστημονικής φύσεως συμβουλών προς τον κύριο του εκτελούμενου στην Ελλάδα τεχνικού έργου, επιβάλλεται, για τα καθαρά κέρδη που αποκτούν από τις υπηρεσίες αυτές, φόρος εισοδήματος με συντελεστή Είκοσι τοις εκατό (20%), ο οποίος υπολογίζεται στη συνολική ακαθάριστη αμοιβή τους.

Ομοίως, ενεργείται παρακράτηση φόρου και στα ποσά που καταβάλλονται σε αλλοδαπά αθλητικά σωματεία, επαγγελματικά ή μη, καθώς και σε οποιοδήποτε τρίτο αλλοδαπό φυσικό ή νομικό πρόσωπο, για τη μεταβίβαση σε ημεδαπά αθλητικά σωματεία, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους, του δικαιώματος χρησιμοποίησης αλλοδαπών ποδοσφαιριστών, καλαθοσφαιριστών, πετοσφαιριστών, υδατοσφαιριστών και λοιπών αθλητών.

Ο φόρος αυτός παρακρατείται από τον υπόχρεο για την καταβολή κατά την εκάστοτε πίστωση ή την καταβολή της αμοιβής στο δικαιούχο και αποδίδεται με σχετική δήλωση στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία το βραδύτερο μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο του επόμενου από την παρακράτηση μήνα. Με την παρακράτηση του φόρου που ενεργείται σύμφωνα με τα πιο πάνω, εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος των αλλοδαπών επιχειρήσεων και οργανισμών για τα κέρδη που αποκτούν από τις υπηρεσίες αυτές.

Οι τράπεζες υποχρεούνται να αρνηθούν την παροχή του ποσού συναλλάγματος "ή ευρώ" που αναλογεί για την αποστολή στο εξωτερικό εισοδημάτων, που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο, αν δεν προσκομισθεί σε αυτές αποδεικτικό καταβολής στο Δημόσιο του φόρου που αναλογεί στα εισοδήματα αυτά.

9. Στις αλλοδαπές εταιρίες και οργανισμούς που αναλαμβάνουν την εργοληπτική κατασκευή δημόσιων ή ιδιωτικών τεχνικών έργων στην

Ελλάδα, επιβάλλεται φόρος εισοδήματος για τα καθαρά κέρδη που αποκτούν από τις εργασίες αυτές, ο οποίος υπολογίζεται με συντελεστή που ορίζεται:

α) Τρία και εβδομήντα πέντε τοις εκατό (3,75%) στη συνολική ακαθάριστη αξία των έργων του Δημοσίου, δήμων και κοινοτήτων, δημόσιων επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων, οργανισμών ή επιχειρήσεων κοινής ωφελείας και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου γενικά, ανεξάρτητα αν τα έργα εκτελούνται με υλικά του εργολήπτη ή όχι.

β) Τέσσερα και πενήντα τοις εκατό (4,50%) στη συνολική ακαθάριστη αξία των ιδιωτικών έργων, γενικά.

γ) Εννέα και τριακόσια εβδομήντα πέντε τοις εκατό (9,375%) στη συνολική ακαθάριστη αξία των έργων χωρίς την αξία των υλικών για έργα που αναφέρονται στην πιο πάνω περίπτωση β', για τα οποία ο εργολήπτης δεν χρησιμοποιεί δικά του υλικά.

Ο παραπάνω τρόπος φορολογίας εφαρμόζεται στις αλλοδαπές εργοληπτικές εταιρίες και οργανισμούς, που συμβάλλονται απευθείας με το Δημόσιο και τα λοιπά πρόσωπα που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο.

Ο φόρος που επιβάλλεται στις πιο πάνω περιπτώσεις παρακρατείται από τον, υπόχρεο για την καταβολή, εργοδότη κατά την εκάστοτε πίστωση ή την καταβολή της αξίας του έργου στο δικαιούχο και αποδίδεται με σχετική δήλωση στην αρμόδια δημόσια οικονομική υπηρεσία μέσα στο πρώτο δεκαπενθήμερο του επόμενου από την παρακράτηση μήνα.

Με την παρακράτηση του φόρου αυτού εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος των αλλοδαπών εταιριών και οργανισμών για τα κέρδη που αποκτούν από τις εργασίες αυτές.

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται ανάλογα και στις αλλοδαπές εταιρίες και οργανισμούς που ασχολούνται με την εκτέλεση μηχανολογικών και ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων, επιφυλασσομένων των διατάξεων του άρθρου 12 του ν. 542/1977 (ΦΕΚ 41 Α").

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.13 άρθρ.11 Ν.3296/2004 ορίζεται ότι:

Η παράγραφος 8 του άρθρου 13 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος παύει να ισχύει για δημόσια ή ιδιωτικά τεχνικά έργα που αναλαμβάνονται από την 1 η Ιανουαρίου 2002 και μετά.

10. Τα έσοδα από έπαθλα ή βραβεία από την κατοχή και εκμετάλλευση δρομώνων ίππων που χρησιμοποιούνται σε αγώνες ιπποδρομίου φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή φόρου δεκα τοις εκατό (10%).

Ο φόρος που προκύπτει παρακρατείται κατά την πληρωμή.

Για την απόδοση του φόρου αυτής της παραγράφου εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 60. Με την παρακράτηση αυτού

του φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος των ιδιοκτητών δρομώνων ίππων για τα έσοδα αυτά.

11. Οι πάσης φύσεως παροχές που χορηγούνται στα πρόσωπα που εκλέγονται για τον πρώτο και δεύτερο βαθμό της τοπικής αυτοδιοίκησης φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή φόρου είκοσι τοις εκατό (20%).

Ο φόρος που προκύπτει παρακρατείται κατά την πληρωμή.

Για την απόδοση του φόρου αυτού εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 60. Με την παρακράτηση αυτού του φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος των δικαιούχων για τις ως άνω παροχές.

12. Οι αμοιβές που καταβάλλονται από το Ελληνικό Δημόσιο, τους δήμους και τις κοινότητες του Κράτους, τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.), το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, τον Οργανισμό Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, τον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης-Θεσσαλονίκη 1997, το Σύλλογο "Οι Φίλοι της Μουσικής", καθώς και την Εθνική Λυρική Σκηνή σε ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα ή μεμονωμένους καλλιτέχνες ξένων χωρών, για τη συμμετοχή τους σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα, φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή φόρου δεκαπέντε τοις εκατό (20%).

Ο φόρος που προκύπτει παρακρατείται κατά την πληρωμή.

Για την απόδοση του φόρου αυτού εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 60. Με την παρακράτηση αυτού του φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος των δικαιούχων για τις ως άνω αμοιβές.

13. (Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται σε αθλητές εθνικών ομάδων, ως επιβράβευση αυτών από το Δημόσιο, λόγω επίτευξης διεθνών στόχων ατομικώς ή ομαδικώς, καθώς και τα χρηματικά ποσά των πάσης φύσεως χορηγιών που καταβάλλονται στους ανωτέρω αθλητές, φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή φόρου είκοσι τοις εκατό (20%).- (αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 παρ. 6 του ν. 3522/06.))

Για την απόδοση του φόρου αυτού εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 60. Με την παρακράτηση αυτού του φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος των δικαιούχων για τα ποσά αυτά.

Τα χρηματικά ποσά που καταβλήθηκαν από το Δημόσιο στους αθλητές των εθνικών ομάδων, ως επιβράβευση για τις διακρίσεις τους στους Ολυμπιακούς Αγώνες και την Παραολυμπιάδα της Ατλάντα το 1996, και από τα οποία παρακρατήθηκε φόρος δεκαπέντε τοις εκατό (15%) θεωρούνται ότι φορολογήθηκαν αυτοτελώς και εξαντλήθηκε η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων αθλητών από το φόρο εισοδήματος.

Σε περίπτωση που τα ποσά αυτό έχουν δηλωθεί με την ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος του οικείου οικονομικού έτους από τους δικαιούχους, τα ποσά του φόρου που βεβαιώθηκαν ή καταβλήθηκαν από τους δικαιούχους των χρηματικών ποσών συμψηφίζονται με το φόρο αυτής της παραγράφου και ο φόρος που τυχόν βεβαιώθηκε ή καταβλήθηκε επιπλέον, διαγράφεται ή επιστρέφεται κατά περίπτωση.

14. Τα χρηματικά ποσά που παρέχονται σε όσους συμμετέχουν σε ραδιοφωνικούς, τηλεοπτικούς και λοιπούς παρεμφερείς διαγωνισμούς που διενεργούνται με οποιαδήποτε μορφή φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή είκοσι τοις εκατό (20%), εφόσον το καταβαλλόμενο ποσό υπερβαίνει το ποσό των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ.

Ο φόρος που προκύπτει παρακρατείται από τον καταβάλλοντα κατά το χρόνο της καταβολής του ποσού στο δικαιούχο. Για την απόδοση του φόρου αυτού εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 60. Με την παρακράτηση αυτού του φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος των δικαιούχων για τα ποσά αυτά.